

103870

TERRA - geïntegreerd kustzonebeheer

Projectrapport

Voorwoord

"We gaan naar de kust" is een geijkte zinssnede. Niet "naar Blankenberge" of "naar De Panne", neen, de 65 km kustlijn wordt als één geheel gezien. Door de toeristen en recreanten dan toch. En niet onterecht.

De kust heeft immers een uniek karakter vanwege zijn landschappen, zijn fauna en flora, zijn klimaat. De kust heeft dan ook een grote aantrekkingskracht, niet alleen voor toeristen en recreanten en alles wat ermee samenhangt, maar ook voor vele andere menselijke bedrijvigheden. Bepaalde activiteiten zijn onlosmakelijk met de kust verbonden zoals onder andere zeewering, zeehavens, kustvisserij.

Dit leidt tot boeiende initiatieven op het vlak van samenwerking, maar ook tot conflicten en beperkingen. De kustzone is dan ook de zone bij uitstek waar samenwerking, overleg en coördinatie onmisbaar zijn, met alle belanghebbenden aan de kust, met de verschillende overheden en bestuursniveau's, maar ook met en tussen de sectoren onderling. Zo'n samenwerking wordt aangegeven als een "geïntegreerd beheer".

Om er voor te zorgen dat elke sector toch zijn activiteit kan blijven uitoefenen in de toekomst, moet gestreefd worden naar een multifunctioneel gebruik van de kustruimte waar mogelijk, en een scheiding van functies waar nodig.

De Administratie Waterwegen en Zeewezen, afdeling Waterwegen kust (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap) en het provinciebestuur van West-Vlaanderen zagen binnen het TERRA-programma van de Europese Commissie de kans om de voorbereidingen te treffen voor het uittekenen van een geïntegreerd beleid van de kustzone. In voorliggend rapport worden de resultaten van het TERRA "Coastal Zone Management" project gepresenteerd.

Juni 2000

Co-financed by the European Commission,
DG XVI, TERRA programme

Geïntegreerd kustzonebeheer is

*“een voortdurend proces met als algemene
doelstelling de verwezenlijking van duurzame
ontwikkeling in de kustzone door middel van
een optimaal beheer van de menselijke
activiteiten in deze zone, teneinde de toestand
van het kustmilieu te verbeteren en zijn
diversiteit te handhaven”*

(Europese Commissie, 1999)

VLIZ (vzw)
VLAAMS INSTITUUT VOOR DE ZEE
FLANDERS MARINE INSTITUTE
Oostende - Belgium

Inhoudsopgave

VOORWOORD

LEESWIJZER

LIJST MET AFKORTINGEN

PROJECTFICHE

BIJLAGEN:

- FOLDER TERRA-CZM
- STUDIES UITBESTEED IN HET KADER VAN TERRA-CZM
- OVERZICHT LOPENDE PROJECTEN AAN DE KUST
- SAMENSTELLING STUURGROEP EN PROVINCIALE PROJECTGROEP TERRA-CZM

DEEL I: INTERNATIONALE EN EUROPESE CONTEXT GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER (GKZB)

1. INLEIDING	1
2. DE INTERNATIONALE CONTEXT	1
3. DE EUROPESE CONTEXT	7
4. VERGELIJKING GKZB IN BELGIË MET ANDERE EUROPESE LANDEN	9
5. DE BELGISCHE CONTEXT	9
HET INSTITUTIONEEL LANDSCHAP IN BELGIË	11

BIJLAGE:

- VERGELIJKENDE ANALYSE GKZB IN BELGIË EN ANDERE EUROPESE LANDEN

DEEL II: STRATEGIE GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER

1. ALGEMENE PRINCIPES VAN GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER	1
1.1. WAAROM EEN "GEÏNTEGREERDE" BENADERING?	1
1.2. ALGEMENE PRINCIPES VAN GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER (GKZB)	2
1.3. BELEMMERINGEN VOOR GKZB IN BELGIË	4
2. ALGEMENE STRATEGIE GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER	5
3. UITGANGSPRINCIPES EN DOELSTELLINGEN VOOR GKZB IN BELGIË	7
ALGEMENE UITGANGSPRINCIPES VOOR GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER	8
4. ACTIEPLAN GKZB VOOR DE VLAAMSE KUST	8
4.1. SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN EN ACTIES VOOR DUURZAAM BEHEER VAN DE VLAAMSE KUST	8
4.2. HAALBAARHEIDSANALYSE	13
4.3. ACTIEPLAN EN AANBEVELINGEN	14

DEEL III: GEGEVENS- EN KNELPUNTENANALYSE

1. INVENTARISATIE VAN BESTAANDE RAPPORTEN EN DOCUMENTEN	1
1.1. INLEIDING	1
1.2. BESCHRIJVING EN WAARDERING PER SECTOR	1
2. KNELPUNTENANALYSE	6
2.1. INLEIDING	6
2.2. KNELPUNTEN PER SECTOR	7
3. BESLUIT	18

BIJLAGEN:

- OVERZICHTSTABEL BESTAANDE RAPPORTEN EN DOCUMENTEN MET BETREKING OP DE KUST
- KRITISCHE SUCCESFACTOREN VOOR DE BEOORDELING VAN RAPPORTEN EN DOCUMENTEN IN HET KADER VAN GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER

Leeswijzer

Voor u ligt het projectrapport van het project **TERRA-Coastal Zone Management**. Het geeft een state-of-the-art van kustzonebeheer in Europa en België en wil dienen ter voorbereiding van de formele aanpak van geïntegreerd kustzonebeheer in België.

Het rapport is opgesteld onder begeleiding van een stuurgroep. De stuurgroep omvatte vertegenwoordigers uit federale, Vlaamse en provinciale administraties en instellingen. Men moet er immers rekening mee houden dat het territorium van het Vlaams gewest eindigt aan de laagwaterlijn (alhoewel het Vlaams gewest ook een aantal bevoegdheden op zee heeft). De territoriale zee en het continentaal plat vallen onder de bevoegdheid van de federale overheid. De samenstelling van de stuurgroep wordt gegeven als bijlage.

Het rapport kan boeiend zijn voor vertegenwoordigers uit alle sectoren die beroepshalve betrokken zijn bij het kustgebeuren en al wie interesse heeft in de ontwikkeling en het beheer van de kust.

Het rapport is zodanig opgesteld dat elk deel op zich kan gelezen en verspreid worden. Dit laat de gebruiker toe enkel het deel dat hij bruikbaar acht te kopiëren.

Het gebruik van een ringmap laat toe gemakkelijk en selectief stukken toe te voegen of de delen geactualiseerd te houden.

In deel I (**Internationale en Europese context GKZB**) wordt een overzicht gegeven van geïntegreerd kustzonebeheer gezien vanuit mondiaal en Europees perspectief. Op het einde vindt u de huidige stand van zaken van kustzonebeheer in België en een vergelijking met de situatie in andere Europese landen.

Deel II bevat eigenlijk dé gegevens die nodig zijn om te komen tot geïntegreerd beheer van de kustzone en vormt dé hoofddoelstelling van het TERRA-czm rapport. In dit deel II (**Strategie GKZB in België**) wordt vooreerst de noodzaak en de belemmeringen voor geïntegreerd kustzonebeheer (GKZB) geschetst. Daarna volgt een opsomming van de algemene beginselen en basisprincipes voor GKZB, zoals ze door het demonstratieprogramma van de Europese Commissie werden weergegeven.

Een beschrijving van de stappen om de GKZB strategie te volgen kan voor elke partner een leidraad vormen. Tenslotte wordt specifiek ingegaan op de Belgische situatie: de uitgangsprincipes, doelstellingen en het actieplan voor GKZB aan onze kust.

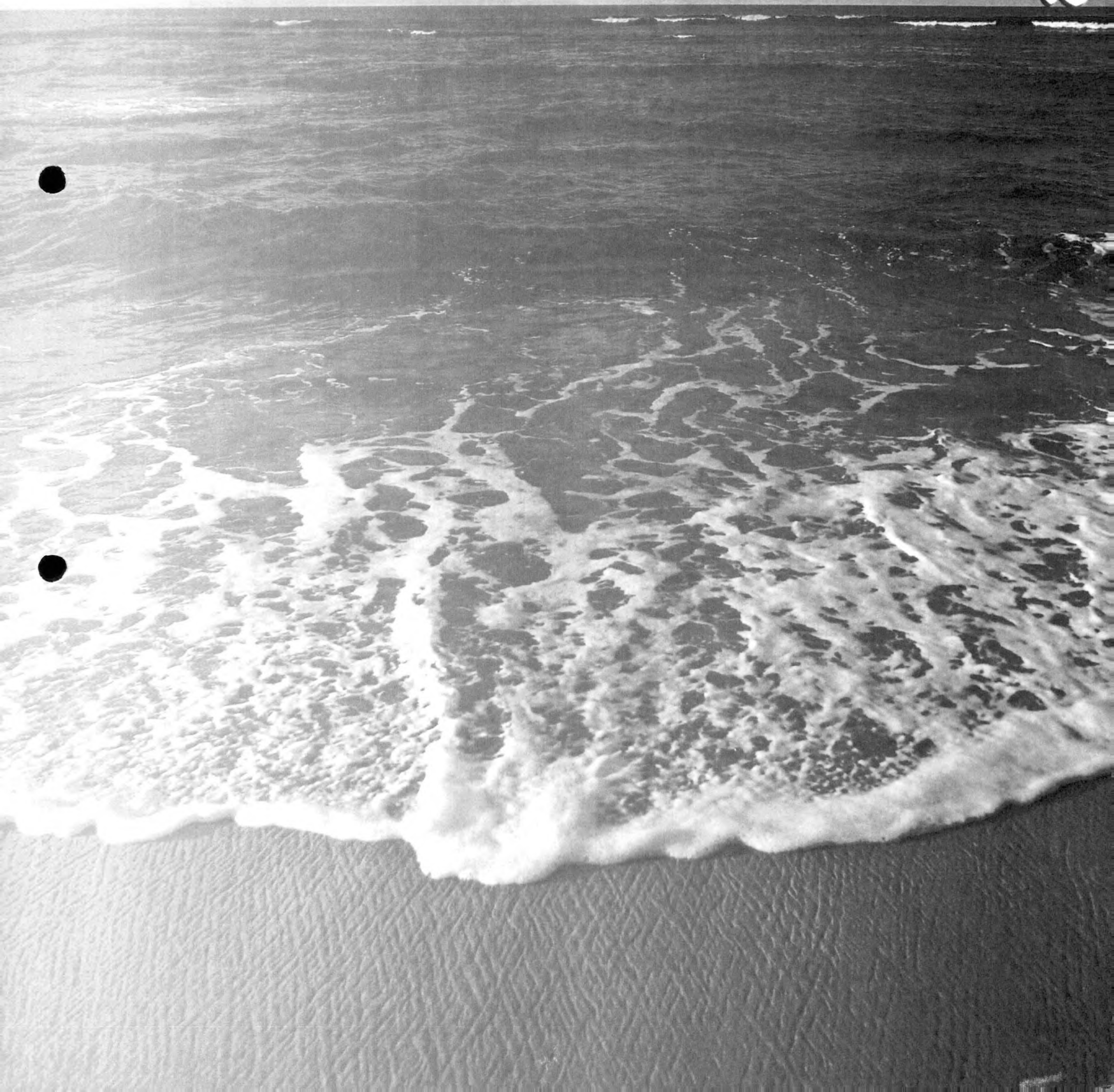
Dit deel wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen voor het beleid.

In deel III (**Inventarisatie van bestaande rapporten en knelpuntenanalyse in België**) wordt een overzicht gegeven van bestaande rapporten en documenten die betrekking hebben op de kustzone, en worden de sectorale knelpunten opgesomd. Deze gegevensanalyse en knelpuntenanalyse vormt het voorbereidende materiaal die gebruikt werd voor deel II.

Lijst met afkortingen

AMINAL: Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer
AWZ: Administratie Waterwegen en Zeewezen
BMM: Beheerseenheid Mathematisch Model van de Noordzee
CZM: Coastal Zone Management
EC: Europese Commissie
EU: Europese Unie
GKZB: Geïntegreerd kustzonebeheer
GNOP: Gemeentelijk natuurontwikkelingsplan
ICCI: Integrate Coastal Conservation Initiative
ICZM: Integrated Coastal Zone Management
IVBO: Intercommunale voor Brugge en ommeland
IVOO: Intercommunale voor Oostende en ommeland
IVVO: Intercommunale voor Veurne en ommeland
IWVA: Intercommunale Waterleidingsmaatschappij Veurne-ambacht
LIN: (Departement) Leefmilieu en Infrastructuur
MER: Milieu-effecten Rapport
MIRONA: Afdeling Milieu, Ruimtelijke Ordening en Natuur
NOAA: National Oceanic and Atmospheric Administrations
OVAM: Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest
RISO: Regionaal Instituut voor de Samenlevingsopbouw
RUG: Rijksuniversiteit Gent
RWZI: Rioolwaterzuiveringsinstallatie
SIF: Sociaal Impuls Fonds
SMER: Strategische milieueffectrapportering
UG: Universiteit Gent
UNEP: United Nations Environmental Program
VLM: Vlaamse Landmaatschappij
VMM: Vlaamse Milieumaatschappij
WES: West-Vlaams Economisch Studiebureau
WITAB: West-Vlaamse Intercommunale voor Technisch Advies en Bijstand en Ruimtelijke Ordening
WVI: West-Vlaamse Intercommunale voor Economische Expansie, Huisvestingsbeleid en Technische bijstand
WWF: World Wildlife Fund for Nature

Projectfiche

Projectfiche TERRA Coastal Zone Management

TERRA Coastal Zone Management (CZM) n°85

Projectpartners

Dit project maakt deel uit van het demonstratieprogramma van de Europese Commissie over geïntegreerd kustzonebeheer. Het steunt op interregionale samenwerking en wordt gecofinancierd door het Directoraat-Generaal XVI, Regionaal Beleid en Samenhang.

Het TERRA CZM- netwerk bestaat uit lokale en regionale overheden van drie Europese regio's: de prefectuur van Kavala, Griekenland; het gewest Vlaanderen, België; de regio Algarve, Portugal.

De volgende organisaties maken deel uit van het partnerschap:

- In Kavala (Griekenland) twee publieke overheden: de prefectuur van Kavala, en de regio van Oost-Macedonië en Thracië. Zij worden bijgestaan door de regionale ontwikkelingsmaatschappij van de lokale overheden van Kavala, gelokaliseerd in de prefectuur van Kavala.
- In Vlaanderen (België) het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie Waterwegen en Zeewezen en de Provincie West-Vlaanderen.
- In de Algarve (Portugal) de gemeente Faro, de Commissie voor coördinatie van de regio Algarve en de havenautoriteiten van de Algarve, allen openbare instanties.

Verder treden twee regio's voor het netwerk op als waarnemer en expert inzake kustzonebeheer:

- de provincie Zuid-Holland (Nederland);
- Dunlaoghaire - Rathdown County Council (Ierland);

Projectomschrijving:

Het TERRA CZM-project bestaat voor de drie partners uit drie grote luiken, namelijk:

- het opstellen van een plan voor geïntegreerd kustzonebeheer;
- het opstellen en uitvoeren van een actieplan voor een specifieke zone en een specifiek conflict rekening houdend met het opgestelde plan = het demonstratieproject;
- bijdragen tot een groter lokaal en regionaal bewustzijn inzake geïntegreerd kustzonebeheer en de projectervaring verspreiden naar andere regio's, overheden en instellingen.

Het tweede luik van het Vlaamse projectdeel, het demonstratieproject, heeft betrekking op het duingebied "De Fonteintjes" in Blankenberge en Zeebrugge. Het betrokken duingebied heeft naast de zeewerende en natuurfunctie ook een zeer belangrijke rol als recreatiegebied. Als voorbeeldproject wil de administratie het

gebied herinrichten met het oog op het beter zoneren en in goede banen leiden van de recreatie, het beschermen en verhogen van de natuurwaarden in het gebied en het vrijwaren van de zeeverende functie van de duinen. Er wordt nagegaan hoe deze drie functies met elkaar kunnen samen gaan.

Projectduur:

Startdatum: 1 januari 1998, einddatum: 31 december 2000.

Projectkosten en -subsidies:

De totale kostprijs van het project bedraagt 2.313.685 ECU. De inbreng van de Vlaamse partner bedraagt 749.767 ECU m.a.w. ca 30 miljoen BEF. Een percentage van de kosten van de partnerregio's kan teruggevorderd worden van de Europese Commissie. De Vlaamse partner kan 40% van zijn kosten terugvorderen en dus een subsidie van ca. 12 miljoen BEF ontvangen.

Project voor het geïntegreerd beheer van de kustzone

Het Terra CZM project steunt op interregionale samenwerking. Het is een onderdeel van het TERRA-programma van de Europese Unie, en wordt gefinancierd door het Directoraat-Generaal XVI, Regionaal Beleid en Samenhang.

Het TERRA CZM-project is gebaseerd op de filosofie van netwerkvorming tussen lokale en regionale besturen. De krachten worden gebundeld om gemeenschappelijke doelen te bereiken. Het einddoel is het optimaliseren van de sociaal-economische ontwikkeling.

WIE?

Het TERRA CZM-netwerk bestaat uit lokale en regionale overheden van drie Europese regio's:

- de prefectuur van Kavala, GRIEKENLAND
- het gewest Vlaanderen, BELGIË
- de regio Algarve, PORTUGAL

WAAROM EEN NETWERK VAN DRIE REGIO'S?

Ondanks de grote verschillen inzake geografische locatie en omvang, inzake planningsprocedures en benadering van de economische ontwikkeling, kunnen voor de drie partner-regio's van het netwerk ten minste drie gemeenschappelijke kenmerken aangestipt worden:

- In de kustzone is er grote menselijke en economische activiteit. Dat brengt een hoge druk met zich mee. Toerisme, havenontwikkeling, landbouw en urbanisatie zijn slechts enkele voorbeelden hiervan.
- Het grote aantal departementen en organisaties betrokken bij kustzonebeheer - en voor de Griekse en Portugese partners ook de recente herstructurering van hun publieke administraties - maakt de ontwikkeling van een nieuwe, coherente regionale aanpak van kustzonebeheer en -planning noodzakelijk.
- De samenwerking tussen de regio's spruit anderzijds voort uit hun wens te onderzoeken welke activiteiten en functies de kustzones kunnen herbergen zonder hun natuurlijke draagkracht en hun cultureel erfgoed te belasten.

Door de krachten te bundelen en samen te werken rond thema's over de kust zullen de netwerkpartners sterker staan om mogelijke oplossingen te vinden en acties te ondernemen. Dit zal voor elk van de partners leiden tot een betere besluitvorming over de toekomst van hun kustzones.

WAT?

Het TERRA CZM-project streeft zowel algemene als lokale doelstellingen na.

De gezamenlijke doelstellingen zijn:

- bevorderen van duurzame ontwikkeling en duurzaam gebruik van natuurlijke rijkdommen in de kustregio's;
- voorbereiden van plannen voor geïntegreerd kustzonebeheer voor elk van de partnerregio's;
- sensibiliseren omtrent de doelstellingen, functies en technieken van kustzonebeheer, en omtrent de capaciteit van de regionale overheden om dergelijke beleidsplannen voor te bereiden en uit te voeren;
- verspreiden en uitwisselen van ervaringen en informatie omtrent het gehele project.

De volgende organisaties maken deel uit van het partnerschap:

In Kavala (Griekenland) twee publieke overheden: de Prefectuur van Kavala, en de regio van Oost-Macedonië en Thracië. Zij worden bijgestaan door het Ontwikkelingsagentschap van de lokale overheden van Kavala, gelokaliseerd in de Prefectuur van Kavala.

In Vlaanderen (België) het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie van Zeewezen en de Provincie West-Vlaanderen. Beide organisaties zijn publieke overheden.

In Algarve (Portugal) de gemeente Faro, de Commissie voor Coördinatie van de Regio Algarve en de havenautoriteiten van de Algarve, alle openbare instanties.

Verder treden twee regio's voor het netwerk op als waarnemer en expert inzake geïntegreerd kustzonebeheer: de provincie Zuid-Holland (Nederland); Dunlaoghaire – Rathdown County Council (Ierland).

TERRA Programme

Dit project wordt gefinancierd door de Europese Commissie, DG XVI Terra-programma.

De plaatsgebonden doelstelling van het project is:

- uitvoeren van één demonstratieproject in elke partnerregio.

De demonstratieprojecten moeten oplossingen bieden voor een specifiek kustprobleem van de desbetreffende regio, maar kunnen ook een voorbeeldfunctie hebben voor de andere regio's. Ze worden hieronder voorgesteld:

- 1) Kavala: opzetten van een observatiecentrum voor het opvolgen van huidige en toekomstige activiteiten in de kustzone, gebruikmakend van moderne middelen (aankopen van actuele kaarten, GIS).
- 2) Vlaanderen: herstellen van de natuurlijke processen en verhoging van de biodiversiteit door het verwijderen van een stuk van de bestaande zeeverende dijken, die overstroming voorkomen.
- 3) Algarve: ontwikkelen van communicatie tussen de eilanden/transitencentrum oprichten voor de ontvangst van aankomende en vertrekkende bezoekers.

HOE?

Concreet gezien omvat het project zowel gemeenschappelijke als afzonderlijke activiteiten:

- voorbereidend onderzoek - afzonderlijk en/of gemeenschappelijk en vergelijkend - als basis voor het plannen van een geïntegreerd kustzonebeheer;
- door het uitwisselen en doorgeven van know-how (via workshops, seminars en congressen) moeten de partners een grondige kennis over de aanpak van duurzame ontwikkeling en grondstofbeheer krijgen;
- publicaties en deelname aan congressen (lokaal en internationaal) zullen het netwerk in staat stellen kwesties aan te kaarten die ook in andere Europese kust regio's aan de orde zijn;
- afzonderlijke uitvoering van de demonstratieprojecten.

Prefectuur van Kavala, Ethnikis Antistasis 20, GR-640 07 Kavala,

GRIEKENLAND.

Tel: 0030-51-291332; fax: 0030-51-291379;

e-mail: gpap@pref-kavala.gr

Contactpersoon: Dhr. Grigoris Papadopoulos

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Waterwegen en Zeewezen, Vrijhavenstraat 3, 8400 Oostende, BELGIË

Tel: 0032-59-554211; fax: 0032-59-507037;

e-mail: peter.dewolf@lin.vlaanderen.be

Contactpersoon: Dhr. Peter De Wolf

ANJE, Estrada da Penha, PT-8000 Faro, PORTUGAL

Tel: 00351-89-862902; fax: 00351-59-862907;

e-mail: anjefaro@mail.telepac.pt

Contactpersoon: Mevr. Helena Silva

Studies uitbesteed in het kader van TERRA-CZM

Opdrachtgever: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Leefmilieu en Infrastructuur, administratie Waterwegen en Zeewezen, afdeling Waterwegen Kust.

1. Inrichtingsplan "De Fonteyntjes": voorstellen voor de ontsluiting en toerusting van het duinengebied tussen Blankenberge en Zeebrugge in functie van recreatief medegebruik.

Opdrachthouder: West-Vlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd vzw
Eindrapport afgeleverd: oktober 1998.

2. Actieplan voor het beheer en de duurzame ontwikkeling van het duingebied tussen de Franse grens en Westende.

Opdrachthouder: Econnection
Eindrapport afgeleverd: februari 2000

3. Juridische inventarisatie van de kustzone in België

Opdrachthouder: Maritiem Instituut, Vakgroep Internationaal publiekrecht, Universiteit Gent
Eindrapport afgeleverd: januari 2000

4. Planologisch en juridisch kader voor het gebruik van de zeewering en in het bijzonder strand en dijk.

Opdrachthouder: Provinciebestuur West-Vlaanderen, dienst Milieu, Ruimtelijke Ordening en Natuur.
Eindrapport afgeleverd: april 2000

5. Communicatieplan geïntegreerd kustzonebeheer: algemeen projectplan en communicatienota voor het demonstratieproject "De Fonteyntjes"

Opdrachthouder: Slangen & Partners
Eindrapport Algemene communicatie afgeleverd december 1999.
Eindrapport communicatienota voor De Fonteyntjes afgeleverd maart 2000.

Overzicht lopende projecten aan de kust

Titel Project	Opdrachtgever	Uitvoerder	Looptijd	Deeltaken
X 1. TERRA CZM n°85 geïntegreerd kustzonebeheer	Vlaamse Gemeenschap, Administratie Waterwegen en Zeewezen, cel Kust	Provincie West-Vlaanderen, Dienst Externe Relaties i.s.m. dienst MIRONA	1/1/1999 - 30/6/2000	<ul style="list-style-type: none"> opmaken van een inventaris van bestaande gegevens voor alle sectoren, inventarisatie van knelpunten, voorstellen van maatregelen. Lacunes kunnen opgevuld worden door gerichte opdrachten uit te besteden. uitstippelen van een strategie voor Integraal Kustzonebeheer voor de kust. uitwerken van een actieplan voor een zo ruim mogelijk beheer en duurzame ontwikkeling van het duingebied tussen Franse grens en Westende voorstellen doen om het lokaal draagvlak te verhogen
X 2. Ruimtelijke vertaling van de ecosysteemvisie voor de Vlaamse Kust toegepast op de verwevingsgebieden met natuur als belangrijkste nevenfunctie.	Vlaamse Gemeenschap, AMINAL, Afdeling Natuur	Universiteit Gent, vakgroep geografie, Prof. Antrop	1/11/1998 - 31/11/1999	<ul style="list-style-type: none"> opbouw en operationeel maken van een gebiedsdekkende databank ten behoeve van IKZB. Op te nemen gegevens: eigendomsstructuur, bestemmingsplannen, beschermingsstatuten, beleidsvoornemen, vegetatiekaart, bodemkaart, BWK op basis van deze databank: gedetailleerde afbakening en inventarisatie van de gebieden die in aanmerking komen voor functieverweving met natuurbehoud opstellen van een overzicht van geschikte beleidsinstrumenten die toelaten de verwevingsgebieden op een vanuit natuurbehoud verantwoorde wijze in te richten opstellen van ecologisch verantwoorde inrichtingsconcepten voor de verschillende types verwevingsgebieden kartografische weergave van een (mogelijke) ruimtelijke visie van natuurbehoud met een weergave van de verschillende fasen van planologische bescherming en verweving
X 3. Opstelling van een juridisch en planologisch kader voor het gebruik van de zeewering	Vlaamse Gemeenschap, Administratie Waterwegen en Zeewezen, Waterwegen kust (WWK)	Provincie West-Vlaanderen Dienst MIRONA	01/03/1999 - 31/12/1999	<ul style="list-style-type: none"> inventariseren van constructies op strand en dijk en ontwikkeling van een visie die moet leiden tot een voorstel van sectoriële zonering en reglementering voor constructies op het strand beschrijving van de bestaande situatie i.v.m. het gebruik van zeewering (eigendomsstructuur, strandconcessies, politiereglementen, strandvisserij, bestemmingen, evenementen, activiteiten, etc.) voeren van een maatschappelijk debat
X 4. HABITAT-project fase 1: Plan voor wetenschappelijke ondersteuning van een beleid gericht op duurzame ontwikkeling en duurzaam beheer van de Noordzee	DWTC	Universiteit Gent, vakgroep biologie, sectie mariene biologie, Prof. Vincx	01/09/1999-31/08/2001	<ul style="list-style-type: none"> opstellen van een plan voor wetenschappelijke ondersteuning van een beleid voor duurzame ontwikkeling en duurzaam beheer van de Noordzee

X 5. <i>HABITAT-project fase 2: evaluatie van het ecologisch belang van de vooroever</i>	Vlaamse Gemeenschap, Administratie Waterwegen en Zeewezen, Waterwegen kust (WWK)		einddatum: 30/09/2001	<ul style="list-style-type: none"> • staalname fysische data • opname side-scansonar en bathymetrische gegevens • verwerking sedimentologische en side-scansonargegevens • verzamelen van de gegevens in een multidisciplinaire databank • parametrisatie van de gegevens • opstellen bathymetrisch-morfologische kaart • opstellen sedimentologische kaart
X 6. <i>Integral Coastal Conservation Initiative = LIFE-NATURE project</i>	Europese Gemeenschap	AMINAL, Afdeling Natuur (overige projectpartners: BMM, BNVR, WWF)	start op 01/01/1997 - looptijd 48 maanden (31/12/2000)	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiding van beheersplannen en ander voorbereidende acties. 1. Beheersplanning voor strand, duin, slik, schor en duinzoom 2. Toekomstig beheer voor mariene gebieden 3. Beheersplanning voor terrestrische en mariene gebieden • Terreinverwerving • Niet-terugkerend biotoopbeheer <ol style="list-style-type: none"> 1. Natuurherstel IJzermonding 2. Ontginning van struweel en exoten aanplantingen in de duinen 3. Uitgraven van poelen en afplaggen • Terugkerend biotoopbeheer <ol style="list-style-type: none"> 1. Extensieve begrazing 2. Maaibeheer 3. Inschatting van menselijke activiteiten op zee
X 7. <i>Natuurinrichtingsproject Oosthoekduinen</i>	Vlaamse Gemeenschap, AMINAL, Afdeling Natuur, i.s.m. VLM	VLM, eventueel i.s.m. betrokken actoren.	Ingesteld op 14 augustus 1999. Looptijd ongeveer 5 jaar.	Voor een smalle strook duin-polderovergang nabij het Westhoekreservaat zou mogelijks een natuurinrichtingsproject opgestart worden. Momenteel is een haalbaarheidsstudie naar de natuurinrichting aan de gang. Het eindresultaat van een natuurinrichtingsproject is zeer uitvoeringsgericht. Het natuurinrichtingsproject kadert in het Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (21 oktober 1997) en moet getoetst worden aan de doelstellingen van de landinrichting.
X 8. <i>Gebiedsvisie voor het zeereepduin te Oostende-Oost en Bredene</i>	Vlaamse Gemeenschap, Administratie Waterwegen en Zeewezen, WWK	WVI	september 1999- juni 2000	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inventaris: beschrijving van de huidige situatie 2. Ontwerpen van een gebiedsvisie. Aandachtspunten: <ul style="list-style-type: none"> • de zeewerende functie • de natuur(ontwikkeling) • de toeristisch-recreatieve ontsluiting en het medegebruik • de cultuur-historische ontsluiting • de bovenlokale verkeersontsluiting • de omliggende bebouwde ruimte

9. <i>Het ecologisch belang van strandhoofden en andere harde substraten in de getijzone van de Vlaamse kust</i>	Vlaamse Gemeenschap, Administratie Waterwegen en Zeewezen, WWK	Vakgroep Biologie (onderzoeksgroep terrestrische plantenecologie en vegetatiekunde)-UG, Instituut voor Natuurbehoud	looptijd 1 jaar	<ul style="list-style-type: none"> bepalen van de ecologische waarde van verschillende types zeewering langsheen de Vlaamse kustlijn.
10. <i>Geïntegreerd Waterwinnings- en Natuurontwikkelingsplan voor de Westkust (GWEN)</i>	AMINAL, afdeling Natuur	Lab. Toegepaste geologie en Hydrogeologie en Vakgroep Biologie (onderzoeksgroep terrestrische plantenecologie en vegetatiekunde) - UG	looptijd 1 jaar	
11. <i>Ecohydrologische studie Uitkerkse polder</i>	VLM	Lab. Toegepaste geologie en Hydrogeologie en Vakgroep Biologie (onderzoeksgroep terrestrische plantenecologie en vegetatiekunde) - UG	looptijd 6 maand	
12. <i>Evaluatie begrazing kustduinen</i>	AMINAL, afdeling Natuur	Vakgroep biologie (onderzoeksgroep terrestrische plantenecologie en vegetatiekunde) - UG	looptijd 3 jaar	

Samenstelling stuurgroep en provinciale projectgroep TERRA-CZM

1. Ambtelijke stuurgroep

Instantie	Naam	Adres	Postcode	Gemeente
Afd. Nat. Rijkdommen en Energie	Van Liefferinge P.J.	Krijgslaan 281	9000	GENT
ALT	Debussche B.	Koningin Astridlaan 29	8200	BRUGGE
AMINAL Afd. Natuur	Herrier J.-L.	Zandstraat 255	8200	BRUGGE
AMINAL Afd. Land	Sap D.	Zandstraat 255, bus 4	8200	BRUGGE
AMINAL Afd. Water	Vansteelandt V.	Zandstraat 255	8200	BRUGGE
AMINAL Afd. Bos en Groen	Vitse T.	Zandstraat 255	8200	BRUGGE
Afdeling AROHM West-Vlaanderen: cel Ruimtelijke Ordening	Joye K.	Werkhuisstraat 9	8000	BRUGGE
Afdeling AROHM West-Vlaanderen: cel Huisvesting	Hermans H.	Werkhuisstraat 9	8000	BRUGGE
AWZ	De Wolf P.	Vrijhavenstraat 3	8400	OOSTENDE
AWZ	Verwaest T.	Vrijhavenstraat 3	8400	OOSTENDE
BMM	Haelters J.	3 ^e en 23 ^e Liniereregimentsplein	8400	OOSTENDE
Dienst Zeevisserij	Maertens L.	Vrijhavenstraat 5	8400	OOSTENDE
Instituut voor Natuurbehoud	Provoost S.	Kliniekstraat 25	1070	BRUSSEL
Afdeling AROHM West-Vlaanderen: cel Monumenten en Landschappen	Lievens F.	Werkhuisstraat 9	8000	BRUGGE
Provincie West-Vlaanderen	Belpaeme K.	Provinciehuis Boeverbos Koning Leopold III-laan 41	8200	BRUGGE
Provincie West-Vlaanderen	Mazijn B.	Provinciehuis Boeverbos Koning Leopold III-laan 41	8200	BRUGGE
Provincie West-Vlaanderen	Thys C.	Provinciehuis Boeverbos Koning Leopold III-laan 41	8200	BRUGGE
Toerisme Vlaanderen	Claeys U.	Grasmarkt 61	1000	BRUSSEL
VLM	Bastien S.	E. de Neckerestraat 5	8000	BRUGGE
VMM	Bogaert P.	Zandvoordestraat 375	8400	OOSTENDE
Wegen en Verkeer afd. Wegen W-Vlaanderen	Ghyoot L.	Markt 1	8000	BRUGGE

2. Provinciale projectgroep

Dienst	Naam
Externe Relaties, Europese Programma's en Gebiedswerking	Belpaeme K. (projectcoördinator)
Recreatie en toerisme	Boerjan P.(vertegenwoordigd door Anton Jacobus)
MIRONA	Boury F.
PTD Waterlopen	Casteleyn J.(vertegenwoordigd door J. Desaeve)
Economie, Landbouw, Zeevisserij en Middenstand: voor economie en middenstand	Declerck C. (vertegenwoordigd door I. Vanderhaeghe)
Economie, Landbouw, Zeevisserij en Middenstand: voor landbouw	Verhoest K.
MIRONA	Mazijn B.(projectadviseur(
MIRONA	Norro P.
PTD Wegen	Seynaeve E. (vertegenwoordigd door D. Verlet)
MIRONA	Thys C.
Welzijn	Van Belle D.
MIRONA, Provinciaal Planologische dienst	Van De Sande F.(vertegenwoordigd door Christian Igodt)
Externe Relaties, Europese Programma's en Gebiedswerking (gebiedswerking Welzijn)	Compernot J.
Externe Relaties, Europese Programma's en Gebiedswerking	Vantieghem R.

Internationale en Europese context kustzonebeheer

**DEEL I : INTERNATIONALE EN EUROPESE CONTEXT GEÏNTEGREERD
KUSTZONEBEHEER (GKZB)**

1. INLEIDING	1
2. DE INTERNATIONALE CONTEXT	1
3. DE EUROPESE CONTEXT	7
4. VERGELIJKING GKZB IN BELGIË MET ANDERE EUROPESE LANDEN	9
5. DE BELGISCHE CONTEXT	9
HET INSTITUTIONEEL LANDSCHAP IN BELGIË	11

Deel I : Internationale en Europese context geïntegreerd kustzonebeheer (GKZB)

1. Inleiding

Uiteraard is een goed beheer van de kustzone een bekommernis van alle landen die een kustlijn hebben. In onderstaand hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de internationale, Europese en Belgische context.

In de bijlage van dit hoofdstuk worden de conclusies van het demonstratieprogramma "Integrated Coastal Zone Management (ICZM)" van de Europese Commissie besproken.

2. De internationale context

Zo'n 60% van de wereldpopulatie (eind 1999: ongeveer 3,6 miljard inwoners) leeft in de kustzone. Dit leidt overal ter wereld tot specifieke kustgebonden conflicten in termen van ruimtegebruik, verstoring van natuurlijke systemen en gebruik van natuurlijke rijkdommen.

De interesse in kustzonebeheer is enorm gegroeid sinds de jaren '70. In 1993 liepen reeds 142 kustzonebeheerinitiatieven in 57 staten. In 1984 waren dit er slechts 50 (waarvan 36 in de VS!).

Verschillende landen initieerden sinds eind 1970 of begin 1980 kustbeheersprogramma's. Vele van deze programma's houden echter enkel rekening met één enkele sector. Midden de jaren '80 werd "geïntegreerd" kustzonebeheer (afgekort als GKZB, of in het Engels ICZM = Integrated Coastal Zone Management) als concept voorgesteld, die in vergelijking met kustzonebeheer meerdere sectoren en aspecten in beschouwing neemt.

Aanmoedigingen voor kustnaties om hun eigen geïntegreerde kustzonebeheersinfrastructuur te ontwikkelen verschijnen tijdens de voorbereiding van de United Nations Conference on Environment and Development (UNCED). Deze bereikten hun hoogtepunt op de Earth Summit in Rio de Janeiro (juni 1992).

GKZB duikt dikwijls op als een beleidsdoelstelling op internationaal niveau. Er is echter geen algemeen internationaal goedgekeurd kader om GKZB te implementeren en om evoluties op te volgen (monitoring). Voorlopig is de enige verdienste van de bestaande mondiale initiatieven en activiteiten dat ze ICZM promoten door richtlijnen te formuleren of technische ondersteuning voor regionale en lokale projecten te bieden.

De internationale interesse in GKZB-initiatieven blijft dus nog steeds groeien, maar bij vele initiatieven blijft de stap naar implementatie achterwege. Voorbeelden van concrete resultaten of handelingen op internationaal niveau zijn er niet. Veel van de GKZB processen zijn beperkt gebleven tot het planningsniveau.

GKZB wordt ook vermeld als instrument voor duurzame ontwikkeling sinds de jaren 1990. Verschillende internationale organisaties zoals de OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development), FAO (Food and Agricultural Organisation of the United

Nations), de EUCC (European Union for Coastal Conservation) en de Wereldbank (World Bank), stelden richtlijnen op voor (geïntegreerd) kustzonebeheer.

Verskillende van deze richtlijnen werden voorbereid vanuit overheidsperspectieven. Dit betekent dat de nadruk ligt op institutionele, beleids- en wettelijke aspecten, en soms minder op economische en ecologische factoren.

De OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) Council adviseerde in 1992 dat *“om de doelstellingen van ecologische duurzame ontwikkeling en geïntegreerd grondstoffenbeheer te bereiken, strategische planning en geïntegreerd management van kustzones moet geïmplementeerd worden in de lidstaten”*.

Een volgende belangrijke gebeurtenis inzake GKZB was de eerste World Coast Conference in Noordwijk, Nederland, in 1993, die vertegenwoordigers -zowel beleidsmensen als wetenschappers- van 90 landen samenbracht. De conferentie werd georganiseerd door RIKZ (Nederland). Op deze conferentie is geen vervolg gekomen. Momenteel zijn er ook geen gepland op korte termijn.

In 1996 werd door GESAMP (United Nations Group of Experts on Scientific Aspects of Marine Environmental Protection) een algemeen doel voor geïntegreerd kustzonebeheer opgesteld: *“bevorderen van de levenskwaliteit van de gemeenschap die afhankelijk is van natuurlijke rijkdommen van de kust, met behoud van biologische diversiteit en productiviteit van kustsystemen”*.

Toch moeten we besluiten dat ondanks veel belangstelling en goede initiatieven er nog **geen algemeen internationaal GKZB beleid** is. Er zijn geen specifieke verdragen met betrekking tot een geïntegreerd beheer van de kustzone. Dit is bedroevend als we denken aan de verdragen die wel reeds bestaan voor de bescherming van het mariene milieu. Voor dit laatste thema kunnen we het belang van de Verenigde Naties vermelden, de OSPAR-commissie, de Noordzeeconferenties en de Internationale Raad voor Onderzoek van de Zee (ICES). Verder is er geen specifieke conferentie van ministers die als thema “kust” hebben (cfr. daarentegen Noordzeeconferentie voor het mariene milieu). Ook een specifieke raad voor het uitvoeren en bespreken van wetenschappelijk onderzoek in relatie tot kustzones is er niet (cfr. daarentegen International Council of Exploration of the Sea). Het marine milieu wordt veel meer in internationale context gezien dan het kustmilieu.

Het wordt hoogdringend tijd dat ook de kusten niet enkel op nationaal- of Europees niveau kunnen besproken worden, maar dat het internationaal belang ervan ingezien wordt.

Hieronder volgt een beschrijving van enkele belangrijke mondiale initiatieven met betrekking tot (Integrated) Coastal Zone Management.

1. “US Coastal Zone Management Act”

Het eerste kustzonebeheerprogramma was dat van de VS. Zoals in vele landen, zijn ook in de VS de gemeenschappen aan de kust zeer belangrijk voor de nationale economie. De bevolkingsdichtheid is er tien maal hoger dan in het binnenland (110 miljoen inwoners aan de kust), de kustzone voorziet in 34% van de nationale jobs, er komen jaarlijks 94 miljoen

recreanten naartoe uit eigen land, de kustzone voorziet in 70% van de nationale commerciële en recreatieve visserij opbrengst.

Het besef van het grote belang van de kustzone heeft geleid tot de Coastal Zone Management Act (CZMA) van 1972. Deze Act zet de basisobjectieven uit voor GKZB. Het doel van de CZMA is het bewaren, beschermen en ontwikkelen en waar mogelijk herstellen van natuurlijke rijkdommen in de kustzone. De Act laat de individuele staten toe vrijwillig mee te werken aan het CZM Programma. Elke Staat mag vrij de methoden kiezen, en mag zijn eigen systeem ontwikkelen. Er moet geen identiek systeem zijn voor GKZB, zolang de methoden die ze gebruiken efficiënt zijn en werken in het voordeel van de kustzone als een geheel.

In de US Coastal Zone Management Act van 1972 wordt de kustzone flexibel gedefinieerd, in termen van onderlinge afhankelijkheid van land en zee¹.

De kustzone reikt zeewaarts tot de uiterste limit van de territoriale zee, en landinwaarts tot waar er noodzakelijke controle is voor gebruik van land dat een directe of significante impact heeft op kustwateren.

In de VS stopt de bevoegdheid van de Federale regering niet aan de laagwaterlijn, maar loopt verder landinwaarts. Vanaf de kustlijn landinwaarts hebben zowel de lokale, staats- en federale regering bevoegdheid.

Eén van de kritieken op de Act is dat de vereisten voor de programma's van de Staten echter meer inspelen op het gevolgde proces, dan op (omgevings)standaarden. Wijzigingen over de jaren heen hebben echter een aantal prioriteiten opgesomd, waaraan moet voldaan worden om te kunnen rekenen op Federale steun.

De VS is een belangrijke promotor van het CZM concept, meerbepaald ook door de steun aan CZM in ontwikkelingslanden.

Het "Coastal Zone Management Program" van de VS

Het Coastal Zone Management (CZM) Program is een overeenkomst tussen het federale niveau en de Staten, die tot stand kwam in de Coastal Zone Management Act (CZMA) van 1972. De uiteindelijke implementatie van de CZM Act is de verantwoordelijkheid van de Staten. Steun kan verkregen worden van de Federale overheid, en is afhankelijk van een evaluatie door de Federale verantwoordelijke.

Voor 99,7% van de kustlijn van de VS (95.142 mijl) zijn de kustzonebeheerplannen goedgekeurd. Slechts 1 Staat op 35 werkt niet aan het CZM plan.

Het globaal plan van het CZM Program werd ontwikkeld door de "National Oceanic and Atmospheric Administrations (NOAA)", de partners in de staten, en de commonwealth partners. Het voorziet een federaal kader voor alle kustgebonden thema's. Het dient ook als kader voor de Office of Ocean and Coastal Resource Management (OCRM) om te verzekeren

¹ definitie zoals weergegeven in de "Act": the term "coastal zone" means the coastal water (including the lands therein and thereunder) and the adjacent shorelands (including the waters therein and thereunder), strongly influenced by each other and in proximity to the shorelines of the several coastal states, and includes islands, transitional and intertidal areas, salt marshes, wetlands and beaches

dat het CZM Program, de National Estuarine Research Reserve System en de National Marine Sanctuary Program dezelfde doelstellingen nastreven.

Kustbeheer is gebaseerd op drie prioritaire thema's:

- behouden van de kustgemeenschappen;
- behouden van de kustecosystemen;
- bevorderen van bestuursefficiëntie;

Per thema werden hoofddoelstellingen geformuleerd, die elk nog verfijnd werden in subdoelstellingen. Meetbare parameters worden in operationele programma's opgenomen, om zo de vooruitgang bij het bereiken van de vooropgestelde doelstellingen te kunnen opvolgen.

In de doelstellingen komen onder meer volgende thema's aan bod: milieukwaliteit, (jacht)havens, dijkversteving, toegankelijkheid, gebruik van natuurlijke rijkdommen, culturele en historische aspecten van de kust, natuur, verticale integratie, wetgeving, lokale en publieke participatie.

Uit de doelstellingen blijkt duidelijk dat er nog ontwikkeling in de kustzone mogelijk is, maar er wordt over gewaakt dat dit op een duurzame wijze zou gebeuren. Verder economische en industriële ontwikkeling van de kustzone is één van de doelstellingen in het CZM programma. Doordat er reeds een kader en visie is, kan dit op een duurzame manier gepland worden.

Implementatie van het CZM Program: De CZM Act levert het kader en de nodige werkmiddelen voor een succesvolle implementatie van het plan. Dit wordt mogelijk via een overeenkomst tussen de federale, staats en lokale beleidsniveau's. Deze overeenkomst waakt erover dat de problemen (dikwijls lokale) aangepakt worden, maar rekening houdend met de nationale belangen. Er is een neergeschreven taakverdeling tussen het federaal, staats- en lokale niveau.

Enkele kerntaken:

Federale rol:

- uitstippelen nationaal beleid en doelstellingen;
- herzien, goedkeuren en evalueren van CZM programma's;
- coördinatie van beleid en activiteiten;
- toezien op de uitvoering van de nationale belangen;

Staats, territoriale en "commonwealth" rol

- ontwikkelen en implementeren van uitgebreide CZM programma's;
- publieke participatie verzekeren
- verdedigen van de doelstellingen van het programma;

Lokale rol:

- ontwikkelen en implementeren van gedelegeerde bevoegdheden, inclusief vergunningen;
- ontwikkelen van de lokale verordeningen en regulaties voor land- en watergebruik;
- organiseren forum voor deelname van de bevolking;
- aanmoedigen van educatie;
- ontwikkelen en implementeren van lokale land, water en waterverbruikplannen;

2. “Regional Seas” benadering van UNEP

Een ander initiatief dat startte midden de jaren '70 is het Regional Seas Programme van UNEP (United Nations Environmental Programme). Dit leidde tot Conventies voor regionale zeeën en actieplannen met betrekking tot het beheer van de mariene omgeving. De UNEP Regional Seas Conventions werden ten minste in 12 regio's geratificeerd, terwijl de benadering voor regionale zeeën ook ontwikkeld werd voor de Baltische zee en andere regio's. Binnen het Regional Seas Programme heeft het besef dat vervuilingsbronnen, afkomstig van op land een belangrijk probleem voor de mariene omgeving vormen, geleid tot een focus op CZM activiteiten.

Eén voorbeeld van een initiatief binnen het Regional Seas Programma is de *Barcelona Conventie* (1976). UNEP fungeert als secretariaat voor deze conventie. Het betreft een Conventie voor de “bescherming van de mariene omgeving in kustregio's van het mediterrane gebied”². De conventie heeft in de eerste plaats betrekking op de maritieme wateren, maar de partijen die de conventie ondertekenen kunnen de toepassing ervan desgewenst uitbreiden naar hun kustregio's. In artikel 4 van de conventie zijn een aantal (6) “algemene verplichtingen” opgenomen. Deze hebben bijvoorbeeld betrekking op de implementatie van het Mediterranean Action Plan (MAP), op de promotie van GKZB in kustzones, op het gebruik van “best beschikbare technologie”, enzovoort.

Enkele andere artikels die hier het vermelden waard zijn:

- artikel 12: heeft betrekking op monitoring van vervuiling. Monitoring van andere indicatoren is hier niet voorzien.
- artikel 13 bevordert wetenschappelijke en technologische samenwerking.
- artikel 15 pakt informatie van en participatie door betrokkenen aan, waarbij onder andere de nadruk wordt gelegd op participatie bij besluitvorming.

In het kader van de Barcelona Conventie werd een actieprogramma (Mediterranean Action Plan = MAP, 1977) en een prioriteitenprogramma (Priority Action Programme = PAP, 1978) voor de Mediterrane regio opgesteld. Hiervoor wordt samengewerkt met een groot aantal organisaties binnen de UN (o.a. UNEP, FAO, UNESCO, WHO, WTO) en talrijke andere internationale organisaties.

De belangrijkste activiteit binnen het PAP is de Integrated Coastal and Marine Area Management Plan (ICAM), waarbinnen een methodologische benadering voor GKZB werd uitgewerkt, en waarbinnen verschillende plannen, projecten en studies opgezet werden. Een geïntegreerde, interdisciplinaire en multidisciplinaire benadering staat hierbij centraal.

Hierbij wordt in werkgroepen gewerkt rond thema's zoals: huisvesting, watergebruik, bodembescherming, toerisme, aquacultuur, herbruikbare energiebronnen en milieu-effectrapportering.

Naar het voorbeeld van PAP werd een ICAM opgestart voor West-Afrika, verder werden ook initiatieven gelanceerd in de Comoren en Mozambique, en worden nieuwe projecten gepland in de Seychellen, Madagascar, Gambia, Togo en Guinea.

² Convention of the Protection of the Marine Environment and the Coastal Region of the Mediterranean.

Binnen het MAP (Mediterranean Action Plan) werden nog specifieke programma's uitgewerkt. Onder andere het MED POL programma dat activiteiten met betrekking tot controle van mariene vervuiling regelt. Verder ook een nieuw protocol met betrekking tot speciale beschermingsgebieden en biologische diversiteit (juni 1995) en het CAMP (=MAP Coastal Areas Management Programme) die de samenwerking tussen MAP, nationale en lokale overheden en instituten wil bevorderen. Sinds 1989 werden reeds 13 CAMP projecten opgestart (waarvan 5 beëindigd).

3. Agenda 21: Kustzonebeheer als middel voor duurzaam beheer

Kustzones worden naar voor gebracht in hoofdstuk 17 (Oceanen) van Agenda 21 uit de Rio Conferentie van 1992 (United Nations Conference on Environment and Development) en werd ondertekend door 178 regeringen. Programma gebied (a) met betrekking op geïntegreerd beheer en duurzame ontwikkeling van kustzones, met inbegrip van exclusief economische zones, heeft als doelstelling dat *“de kuststaten zich verbinden tot geïntegreerd beheer en duurzame ontwikkeling van kustgebieden en de mariene omgeving onder hun bevoegdheid”*.

Om dit te bereiken dienen de lidstaten onder andere:

- te zorgen voor een samenhangend beleids- en besluitvormingsproces, waarbij alle betrokken sectoren aan de kust benaderd worden, om onderlinge afstemming en evenwichtig gebruik van de gebieden in kwestie te bevorderen;
- bestaande en toekomstige vormen van gebruik van kustgebieden en de wisselwerkingen daartussen in kaart te brengen;
- zich te concentreren op duidelijk omliggende kwesties inzake kustbeheer;
- preventief te werk gaan en de voorzorgsbenadering hanteren bij het organiseren en implementeren van projecten, met inbegrip van het voorafgaand evalueren en stelselmatig observeren van de gevolgen van grote projecten;
- de ontwikkeling en toepassing te bevorderen van werkwijzen als nationale rekeningen met betrekking tot hulpbronnen en milieu, waarin veranderingen in waarde tot uitdrukking komen die het gevolg zijn van het gebruik van kust- en zeegebieden, met inbegrip van verontreiniging, mariene erosie, verlies van hulpbronnen en habitatvernietiging;
- voorzover mogelijk, betrokken individuen, groepen en organisaties toegang te verlenen tot relevante informatie, alsmede gelegenheid te bieden tot overleg en deelname aan plan- en besluitvorming op de daarvoor in aanmerking komende niveaus.

(United Nations 1992).

Verder stelt de UN ook specifieke activiteiten (beheersactiviteiten, gegevens en informatie, internationale en regionale samenwerking en coördinatie,) en middelen ter implementatie van geïntegreerd kustzonebeheer (financiering, wetenschappelijke en technische middelen, vorming, vergroting van capaciteit) voor.

3. De Europese context

Anno 1999 leeft één derde van de Europese populatie in de kustzone. Zo'n 85% van deze kust staan onder hoge of matige druk van verschillende inpakten. De belangrijkste problemen zijn slechte waterkwaliteit, erosie en gebrek aan geïntegreerd beheer van de kustzones. In heel Europa komt men tot de vaststelling dat GKZB nog in de kinderschoenen staat, en dat sectorale benaderingen domineren.

Maar interesse voor een geïntegreerde benadering is er wel en vele lidstaten verkennen de mogelijkheden. In de Europese kustzones lopen talrijke regionale of lokale projecten, al dan niet met andere Europese partners, die verband houden met goed beheer van kustzones. Vele van deze projecten vallen binnen een Europees onderzoeksprogramma (LIFE, TERRA, PHARE).

Er werd echter nog geen overkoepeld Europees GKZB beleid uitgetekend. In 1996 startte de Europese Commissie zijn Demonstratie Programma Geïntegreerd Kustzonebeheer.

De resultaten van dit programma moeten het basismateriaal aanleveren voor het uitstippelen van een *Europese strategie voor GKZB*.

Na afronden van het programma -eind 1999- werden de voorstellen voorgelegd aan de Europese Commissie.

Als verantwoording voor het demonstratieprogramma benadrukt de Europese Unie dat ze bekommerd is om de kustzones omdat:

- de problemen een Europese dimensie hebben, en niet door de individuele lidstaten kunnen opgelost worden;
- het beleid en de acties van de Europese Unie de ontwikkeling van de kustzones beïnvloedt (transport, visserij, omgeving, landbouw, energie en industrieel beleid);
- er een nood is aan het uitwisselen van kennis en ervaring naar gebieden waar duurzaam beheer van kustzones nog niet succesvol toegepast wordt;

De nood aan actie in kustgebieden werd in beschouwing genomen in het Europees milieubeleid, het regionaal beleid en het visserij beleid:

- het vijfde communautaire programma met betrekking op omgevingsthema's en duurzame ontwikkeling voorziet een initiatief als antwoord op de vraag naar een algemene communautaire strategie voor geïntegreerd kustzonebeheer;
- de Europese aspecten van regionale planning, in het bijzonder de Commissie Communicatie "Europa 2000+"³ en de voorbereiding van een Europese "Spatial Planning Perspective" bevestigen de nood om bijzondere aandacht te schenken aan de kwetsbaarheid van kustzones;
- de recente veranderingen in de visserijsector benadrukken de nood aan een strategische visie voor de toekomst van kustzones;

In 1993 lanceerde de EUCC (European Union for Coastal Conservation) het idee om een Europese gedragscode voor Kustzones (European Code of Conduct for Coastal Zones) op te

³ Commissie Communicatie COM/94/354. "Europe 2000+. Cooperation for European Spatial Planning". ISBN 92-826-9100-4.

stellen. Dit idee werd officieel aanvaard door de Europese Ministers van Leefmilieu in oktober 1995, als onderdeel van de PEBLDS (= Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy). Deze Strategie is onderdeel van de Europese implementatie van de Conventie op Biologische Diversiteit, overeengekomen op de United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) op de Wereldtop te Rio, 1992. Hiermee wil de EUCC duidelijke en realistische richtlijnen aanbieden voor het dagelijkse management van de kustzones. Het is niet enkel gericht op openbare besturen, maar evengoed op andere kustgebruikers, bijvoorbeeld voor commerciële initiatieven. Met de Code wil men een poging doen om de principes van duurzame ontwikkeling in de praktijk om te zetten binnen alle sectoren, waarbij volledig erkend wordt dat socio-economische ontwikkeling in deze regio's zal blijven doorgaan. De code werd officieel aanvaard door de Raad (Council) van Europese ministers in april 1999 (www.coastalguide.org/code/).

Voorstel van EUCC van stappen die moeten ondernomen worden bij het ontwikkelen van Integrated Management Plans. Al deze stappen moeten gebeuren in overleg en samenwerking met regeringen, locale besturen, sectorale planners, NGOs en anderen (World Bank 1993)

Stappen:

- Voorbereiding van gedetailleerde en relevante basisinformatie over de fysische omgeving, kustprocessen en ecosystemen, culturele elementen en het afbakenen van de geografische reikwijdte van het plan;
- Opzetten van een mechanisme om publieke participatie in het proces te verzekeren;
- Vastleggen van de rol van het management in het verleden en in de toekomst in de vormgeving van het kustlandschap, en analyseren van de haalbaarheid en wenselijkheid voor nieuwe ontwikkelingen
- Beschrijven van bestaande management en wettelijke structuren en voorstellen van de nodige institutionele, legale en administratieve kader voor een geïntegreerd management;
- Uitvoeren van een audit van goede en slechte elementen binnen de natuurlijke/menselijke matrix en identificeren van prioriteiten;
- Duidelijk schetsen van doelstellingen en prioriteiten voor planning en management, alsook voor sectorale activiteiten;
- Uitzetten van initiële plannen en voorgestelde projecten, inclusief controle mechanismen en economische incentives om duurzaam gebruik van rijkdommen te promoten;
- Milieu-effectrapporten (MER) en strategische MERs (SMER) voor voorgestelde plannen en projecten;
- verzamelen van opmerkingen/aanbevelingen van het publiek, gebaseerd op informatie die vrij ter beschikking werd gesteld
- revisie van voorstellen
- implementatie van het plan
- monitoring en evaluatie van de resultaten
- inbouwen van mechanismen voor reactie op noodsituaties die zich kunnen voordoen tijdens de verschillende fasen;
- herzien en indien nodig aanpassen van de plannen op basis van de bekomen resultaten, of op basis van nieuwe uitgangssituaties.

Ook voor Europa kan dus geconcludeerd worden dat er reeds enkele jaren goede intenties zijn en veel interesse voor beheer van kustzones, maar resultaten in de praktijk en een bruikbaar Europees kader zijn er nog niet. De vaststelling dat steeds meer mensen migreren van het

binnenland naar de kustzones zal slechts leiden tot een grotere druk op de kustzone. Om de impact in banen te leiden is een goed management plan absoluut noodzakelijk.

4. Vergelijking GKZB in België met andere Europese landen

In het demonstratieprogramma van de Europese Commissie werden 6 thematische studies uitgevoerd:

1. Wetgeving en regulerende instrumenten;
2. Participatie;
3. Technologie;
4. Sectorale en territoriale samenwerking;
5. Rol van het beleid van de Europese Unie;
6. Informatie;

35 demonstratie projecten in 13 Europese landen werden doorgelicht:

Meer uitgebreide informatie over het demonstratie programma van de Europese Commissie kan gevonden worden in volgende documenten:

- 1) Lessons from the European Commission's demonstration programme on integrated coastal zone management (ICZM). DG Environment, Nuclear Safety and Civil Protection, Fisheries, Regional Policies and Cohesion, 1999.
- 2) Towards a European Integrated Coastal Zone Management (ICZM) Strategy. General Principles and Policy Options. DG Environment, Nuclear Safety and Civil Protection, Fisheries, Regional Policies and Cohesion, 1999.

of op de [website: http://europa.eu.int/comm/dg11/iczm/home.htm](http://europa.eu.int/comm/dg11/iczm/home.htm).

Als bijlage aan onderhavig deel I wordt een samenvatting toegevoegd van alle punten (issues) die in het demonstratieprogramma aan bod kwamen. De situatie in België in 2000 wordt telkens vergeleken met de conclusies uit het demonstratieprogramma.

5. De Belgische context

Wat betreft de stand van zaken van geïntegreerd kustzonebeheer (GKZB) in Vlaanderen zijn de voornaamste conclusies:

- Er is *geen formele verankering* van geïntegreerd kustzonebeheer (GKZB) als totaal proces (planning voor alle sectoren, informatie verzameling, uitwerken beleidsopties, management, implementatie en monitoring, etc.). Kustzonebeheer wordt projectmatig behandeld. Na afloop van de projecten is dikwijls geen mogelijkheid voorzien om de initiatieven verder te zetten, of om de voorgestelde acties te implementeren.
- GKZB wordt niet aangeduid als de verantwoordelijkheid van één administratie. Alle beleid wordt *sectoraal* uitgetekend en er is *onvoldoende coördinatie* tussen beleidsniveaus en administraties.
- De *bevoegdheden* in België zijn *versnipperd*, zowel tussen sectoren als tussen bevoegdheidsniveau's. Om GKZB vlot te doen verlopen is een nauwe samenwerking en

overleg noodzakelijk. Een formele samenwerkingsovereenkomst tussen verschillende niveau's (federaal, vlaams, provinciaal, gemeentelijk) is er niet.

Ook tussen de sectoren is samenwerking niet optimaal. Verschillende sectoren werken momenteel constructief samen, maar tussen bepaalde andere bestaat helemaal geen overleg.

- Zeker niet alle *sectoren* hebben een duidelijk neergeschreven *toekomstvisie*. Sommige sectoren actief aan de kust hebben -al dan niet onder de vorm van een rapport- wel een duidelijke kijk op sectorale doelstellingen en belemmeringen voor toekomstige ontwikkelingen.
- Organisatie van *overleg* en *betrokkenheid* is nog geen spontane reactie binnen de besturen en sectoren.

Bepaalde sectoren overleggen (dikwijls uit noodzaak) automatisch met andere, maar er wordt vastgesteld dat bij specifieke sectoren weinig bereidheid is tot overleg en samenwerking.

- Voor de meeste sectoren zijn (sectorale) *basisgegevens* aanwezig, weliswaar niet voor alle even gedetailleerd en slechts zelden gebiedsdekkend voor de kust. Een meta-database met als thema "kust", of een informatiecentrum (observatorium) die alle gegevens met betrekking tot de kust verzamelt, is er op heden niet.
- Veel van de informatie wordt slecht projectmatig verworven, en niet regelmatig opgevolgd. Er is bijgevolg gebrek aan *monitoring*. Met monitoring wordt bedoeld dat een set basisgegevens continu opgevolgd worden in de tijd. Dit zou moeten gebeuren voor alle sectoren en gebiedsdekkend voor de kust.
- De sectoren en besturen zijn voldoende *geïnformatiseerd* om toegang te hebben tot informatie (Geografisch Informatie Systeem, internet, etc.).
- GKZB steunt op ad-hoc initiatieven. De *continuïteit* van GKZB is niet verzekerd. Er is geen permanente financiële ondersteuning of financiële stimulans voorzien voor GKZB.
- Een georganiseerde structuur voor permanent *overleg* over GKZB bestaat niet. In 1994 werd een interkabinettenstuurgroep opgericht, maar deze stuurgroep komt op onvoldoende regelmatige basis samen.
- Internationale en Europese *samenwerking* is er in het kader van verschillende projecten (LIFE, TERRA, Interreg).
- Brede *communicatie* over het concept GKZB gebeurt op heden niet. Tot nu toe werden enkel federale, Vlaamse en provinciale administraties betrokken bij het uittekenen van GKZB strategie. Om een draagvlak te creëren is het van groot belang dat ook de lokale besturen, bewoners, maatschappelijk middenveld en andere belanghebbenden betrokken worden. Aan projectgerichte communicatie rond concrete kustgebonden geïntegreerde projecten wordt recent aandacht besteed.
- Ook de privé sector wordt nog niet actief betrokken bij GKZB, alhoewel hier heel wat kansen openliggen (toerisme en recreatie, havens, HORECA, etc.)
- Er is geen wettelijk kader voor GKZB. Er is bijgevolg geen wettelijke mogelijkheid voor implementatie van GKZB, alsook geen intentie om de huidige sectorale wetgeving te coördineren.
- Er zijn geen economische instrumenten beschikbaar die geïntegreerd werken kunnen stimuleren.
- Er bestaat geen opleiding "geïntegreerd kustzonebeheer". Wel wordt op universiteiten in de hogere jaren multidisciplinaire aanpak gestimuleerd. Ook in het aanvragen van onderzoeksprojecten wordt een multidisciplinaire aanpak sterk gestimuleerd. Toch wordt momenteel meestal gewerkt met een team van experts, met elk hun specialiteit in een specifieke discipline.

- Er is *geen planning op zee*. Dit zal in de toekomst echter zeer belangrijk worden: bijvoorbeeld voor de lokatiekeuze van windmolenparken, voor het aanduiden van prioritaire vissergebieden, voor het aanduiden van natuurreservaten op zee etc.

Het institutioneel landschap in België

België is een federale staat. Het grondgebied en de bevolking werden ingedeeld in gebieden (gewesten) en bevolkingsgroepen (gemeenschappen).

België is één land (= federale staat) dat bestaat uit drie grote delen: Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Vroeger was het een eenheidsstaat. Dit wil zeggen dat er slechts één regering en één parlement was. Die beslisten over alles wat er in ons land gebeurde, zowel in Vlaanderen als in Wallonië of Brussel.

Sinds de staatshervorming bestaat België uit drie gewesten: het Vlaamse, het Waalse en het Brusselse gewest. Alles wat te maken heeft met het grondgebied en de economie wordt geregeld door de drie gewesten. Enkele voorbeelden zijn landbouw, vervoer, huisvesting, economie, openbare werken, leefmilieu.

Hoewel er 'slechts' drie talen worden gesproken, telt ons land vier taalgebieden.

Het Vlaamse gewest wordt Vlaanderen genoemd. De Vlamingen spreken Nederlands. Er wordt dan ook gesproken van het **Nederlandse taalgebied**.

In het Waalse gewest, of Wallonië, is de voertaal hoofdzakelijk Frans. Het gedeelte van Wallonië waar men Frans spreekt noemen we het **Frans taalgebied**.

In het zuiden van de provincie Luik spreekt men echter Duits. Dit gedeelte van ons land hoorde vroeger bij Duitsland. Dit deel van Wallonië, de Oostkantons, is het **Duitse taalgebied**.

Omdat Brussel de hoofdstad van ons land is, moet het neutraal blijven. Het behoort noch tot Vlaanderen, noch tot Wallonië. Brussel vormt dus een apart gewest en een apart taalgebied. In het Brusselse gewest spreken de mensen zowel Frans als Nederlands. Er wordt naar verwezen als het **tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad**.

Alles wat te maken heeft met cultuur, onderwijs en met 'personen' wordt geregeld door de drie gemeenschappen. Vlaanderen en het Nederlandstalig gedeelte van Brussel vormen samen de **Vlaamse gemeenschap**. Het Franstalig gedeelte van Brussel en van Wallonië, noemen we de **Frans taalgemeenschap**. De Duitstalige Oostkantons zijn de **Duitstalige gemeenschap**.

De grens tussen Vlaanderen en Wallonië is de **taalgrens**.

Toen België in 1830 onafhankelijk werd, waren er negen provincies. Ondertussen zijn dat er tien geworden: vijf voor Vlaanderen en vijf voor Wallonië. De Vlaamse provincies liggen ten noorden van de taalgrens, de Waalse ten zuiden ervan. Elke provincie heeft haar eigen provinciehoofdstad.

De Vlaamse provincies zijn Vlaams-Brabant (hoofdstad: Leuven), Limburg (hoofdstad: Hasselt), Antwerpen (hoofdstad: Antwerpen), Oost-Vlaanderen (hoofdstad: Gent) en West-Vlaanderen (hoofdstad: Brugge).

De Waalse provincies zijn Luxemburg (hoofdstad: Aarlen of Arlon), Namen (hoofdstad: Namen of Namur), Henegouwen (hoofdstad: Bergen of Mons), Luik (hoofdstad: Luik of Liège) en Waals-Brabant (hoofdstad: Waver of Wavre).

Voor een gedetailleerde beschrijving over de territoriale en materiële bevoegdheidsverdeling in de kustzone, een beschrijving van de bevoegde diensten en hun taken, alsook een schematisch overzicht van de bevoegde diensten per functie zie Cliquet et al. (Juridische inventarisatie van de kustzone in België, 2000).

Vergelijkende analyse GKZB in België en andere Europese Landen.

Inleiding

In 1996 startte de Europese Commissie zijn Demonstratie Programma Geïntegreerd Kustzonebeheer. De resultaten van dit programma moesten het basismateriaal aanleveren voor het uitstippelen van een *Europese strategie voor GKZB*.

In dit demonstratie programma werden 6 thematische studies uitgevoerd. Volgende thema's kwamen aan bod:

1. Wetgeving en regulerende instrumenten;
2. Participatie;
3. Technologie;
4. Sectorale en territoriale samenwerking;
5. Rol van het beleid van de Europese Unie;
6. Informatie.

De informatie werd verzameld bij 35 demonstratie projecten in 13 Europese landen. In onderstaande tekst wordt per thema ("ISSUE") de voornaamste conclusies van het demonstratie programma weergegeven en verwezen naar de specifieke situatie in Vlaanderen op de vooravond van de 21ste eeuw.

Raadpleeg volgende documenten voor meer uitgebreide informatie over het demonstratie programma:

- 1) Lessons from the European Commission's demonstration programme on integrated coastal zone management (ICZM). DG Environment, Nuclear Safety and Civil Protection, Fisheries, Regional Policies and Cohesion, 1999.
- 2) Towards a European Integrated Coastal Zone Management (ICZM) Strategy. General Principles and Policy Options. DG Environment, Nuclear Safety and Civil Protection, Fisheries, Regional Policies and Cohesion, 1999.

Vergelijkende stand van zaken in Europa en België

1. Lanceren van het GKZB proces

Issue: Wie neemt GKZB op zich?

Conclusie van het demonstratieprogramma: GKZB omvat vele taken die uitgevoerd worden door verschillende autoriteiten!

Het is te vroeg om te kunnen concluderen op welk niveau effectief en efficiënt kan gewerkt worden. De enige algemene conclusie die nu kan getrokken worden is dat het niveau dat zich met GKZB bezig houdt, adequaat moet zijn om de schaal van voorkomende problemen aan te kunnen pakken. Ze moet ook over voldoende capaciteit en over de bevoegdheid beschikken om de taak te kunnen uitvoeren. Verschillende projecten hebben erop gewezen dat lokale GKZB activiteiten niet effectief zijn als er een beleidsvacuüm is op hoger niveau. Eigenlijk is het administratieve niveau waarop GKZB gebeurt niet belangrijk, maar wel de relatie tussen de verschillende beleidsniveaus is cruciaal.

Implementatie op lokaal niveau wordt niet wenselijk geacht, omdat lokale en politieke belangen meer kunnen spelen. Vooral het intermediaire niveau zou een belangrijke rol kunnen spelen bij het ontwikkelen van een coherente benadering voor GKZB. Het intermediaire niveau heeft voldoende zicht op lokale problemen, maar zal lokale belangen niet doen spelen. Vele projecten vragen naar richtlijnen en strategische actie op nationaal niveau om lokale initiatieven te ondersteunen.

In de VS is de implementatie van de CZM Act de verantwoordelijkheid van de staten. Steun van de federale overheid kan verkregen worden, maar is afhankelijk van een evaluatie door de federale verantwoordelijke.

Situatie in België 2000: in België is GKZB als totaal proces (planning voor alle sectoren, informatie verzameling, uitwerken beleidsopties, management, implementatie en monitoring) niet de verantwoordelijkheid van één administratie. De beleidsopties worden sectoraal uitgewerkt, meestal op Vlaams niveau. De meeste bevoegdheden zijn Vlaams tot aan de laagwaterlijn. Eens beneden de laagwaterlijn start de federale bevoegdheid.

Een samenwerking tussen federaal, Vlaams en provinciaal niveau bestaat enkel onder de vorm van een interkabinnestenuurgroep en de stuurgroep TERRA-czm. Een formele samenwerkingsovereenkomst is er niet!

Een recente studie gaf aan dat de gemeenten door de burger dikwijls als belangrijkste oorzaak worden gezien voor wat misgegaan is aan de kust. De gemeenten zouden in het verleden te veel verantwoordelijkheid gehad hebben en politieke belangen zouden te veel meegespeeld hebben.

Issue: De rol van de leidende instantie.

Conclusie van het demonstratieprogramma: GKZB wordt best uitgevoerd door een neutrale (op alle vlakken) actor. Sommige Europese landen kiezen voor een universiteit of wetenschappelijke instelling om deze taak te vervullen. Om te verzekeren dat GKZB uiteindelijk geïntegreerd wordt in het formeel management systeem is het van groot belang

dat er een link bestaat met het beleid. Ook de relatie tussen wetenschap en beleid wordt door de Europese Commissie sterk benadrukt.

Situatie in België 2000: zoals ook in het vorige punt naar voor gebracht werd, worden projecten en activiteiten behandeld vanuit een bepaalde sector. Dit is niet de optimale manier om te komen tot een geïntegreerde werkwijze. Op een debat rond geïntegreerd kustzonebeheer op 17 september 1999 werd geopperd dat, als de ambtenaren van de verschillende diensten overtuigd zijn dat geïntegreerd werken moet, een geïntegreerde benadering vanzelf tot stand zal komen. Toch geeft dit nog niet voldoende garanties voor een algemene coördinatie van deze geïntegreerde werkwijze.

Verschillende sectoren werken momenteel constructief samen, maar met bepaalde andere sectoren is geen overleg aanwezig.

Voor het wetenschappelijk en beleidsvoorbereidend onderzoek *sensu lato* in de mariene omgeving werd onlangs het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) opgericht. De nadruk voor de taken van het instituut ligt op wetenschappelijk aanspreekpunt, coördinatie-platform, interface beleid-onderzoek, datacentrum, internationale samenwerkingen. GKZB als dusdanig behoort niet tot het takenpakket.

Issue: Een expliciete omschrijving van opdracht en schaal.

Conclusie van het demonstratieprogramma: een GKZB initiatief moet telkens de taak uitvoeren vanuit een visie. De taakomschrijving moet duidelijk de doelstellingen, motivatie en problemen weergeven.

Situatie in België 2000: sommige sectoren actief aan de kust hebben -al dan niet onder de vorm van een rapport- een duidelijke kijk op sectorale doelstellingen en belemmeringen voor toekomstontwikkelingen. Voor de sector toerisme en recreatie en door de drie streekplatformen aan de kust werden SWOT-analyses (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats). De vragen en problemen worden echter steeds sectoraal bekeken, meestal zonder rekening te houden met de andere sectoren. Een geïntegreerde visie is nog onbestaand.

Issue: Een "focus" om actie te stimuleren.

Conclusie van het demonstratieprogramma: in GKZB kunnen problemen en conflicten niet geïsoleerd bestudeerd worden. Een multi-sectorale en multi-doelstellingen aanpak is inherent aan GKZB. In vele landen wordt GKZB gelanceerd als reactie op veranderingen in de kustdynamiek en specifieke problemen die dit met zich meebrengt.

Situatie in België 2000: de term "geïntegreerd" duikt de laatste jaren meer op in toekomstvisies van verschillende sectoren. Toch is overleg met en rekening houden met zeker geen routine en spontane reactie van de meeste sectoren.

Issue: Statutaire en niet-statutaire GKZB initiatieven.

Conclusie van het demonstratie programma: bijna alle projecten zijn niet-statutaire, vrijwillige initiatieven. Het is echter dikwijls moeilijk om continuïteit te verzekeren, voornamelijk doordat de financiële bronnen opdrogen. Een statutaire basis kan gelegd worden door de regering, zoals dat in Frankrijk het geval was.

Situatie in België 2000: GKZB steunt op ad-hoc initiatieven. Een niet-sector gebonden, overkoepelend GKZB proces bestaat niet in België.

2. Het proces van geïntegreerd kustzonebeheer

Issue: Begrip voor het belang van contextuele informatie.

Conclusie van het demonstratieprogramma: het is van groter belang dat informatie in zijn context gezien wordt en dat verbanden tussen veranderingen gelegd worden, dan de informatie tot in de kleinste details uit te pluizen.

Situatie in België 2000: ontwikkelingen werden in het verleden steeds alleenstaand bestudeerd. Een voorbeeld is de ontwikkeling van de haven van Zeebrugge. Er werd hierbij slechts in beperkte mate rekening gehouden met de impact op de inwoners van Zeebrugge, Heist en Blankenberge, of met de toeristische implicaties. Structuurplanning zou ervoor moeten zorgen dat nieuwe ontwikkelingen wel binnen een bredere context bestudeerd worden. Zo zouden alle activiteiten (bijvoorbeeld uitbouwen van een pretpark) en hiermee gepaard gaande wijzigingen (bijvoorbeeld verkeersstromen, openbaar vervoer, visuele impact, geluidshinder) als een totaalconcept (=in zijn context) moeten bekeken worden. "Alles hangt met alles samen": elke ingreep van welke aard dan ook beïnvloedt andere delen van het kustecosysteem. Dit besef groeit geleidelijk aan. Het is echter moeilijk te evalueren of nieuwe ontwikkelingen er echter ook rekening mee houden.

Issue: Opsporen en toegang krijgen tot beschikbare data.

Conclusie van het demonstratieprogramma: GKZB initiatieven moeten geleid worden door de thema's (issue-led), niet door de data (data-led). Voor elk thema moeten IDO's (Indicatoren voor Duurzame Ontwikkeling) ontworpen worden, die toelaten de evoluties in de thema's op te volgen in de tijd. De kost van dataverzameling kan hoog oplopen. Het is daarom aan te raden gericht naar informatie op zoek te gaan, en bij opstarten van GKZB niet "alle beschikbare data over de kust" te gaan zoeken. Problemen die opduiken bij dataverzameling zijn: onvoldedige gegevens door gebrek aan kennis van bestaande gegevens, teveel aan gegevens leidt tot onoverzichtelijke en niet steeds betrouwbare gegevens, beperkingen in toegankelijkheid door licenties, vertrouwelijkheid en legale beperkingen, technologische beperkingen (bv. niet compatibele databases).

Situatie in België 2000: er is zeer veel informatie beschikbaar over de Belgische kust: ontwikkelingen in de havens, evolutie van strand en duin, werkloosheid aan de kust, fauna en flora inventarisaties in kleine waardevolle gebieden, aandachtsbuurt voor kansarmen, besommingen in de visserij, toeristische gegevens, een verkeersleefbaarheidsrapport, drinkwaterwinning in de duinen, de functie van de Koninklijke baan, strandvisserij, etc. Voor de meeste sectoren zijn gegevens aanwezig, weliswaar niet voor allen even gedetailleerd en slechts zelden gebiedsdekkend voor de kust. De gegevens zijn zoals meestal beschikbaar bij de sectoren. Het verzamelen ervan is zeer arbeidsintensief, en het is niet eenvoudig een zicht te krijgen op wat allemaal beschikbaar is. Een meta-database met als thema "kust", of een informatiecentrum (observatorium) voor de kust is er op heden niet. Het VLIZ zou een "marien" datacentrum worden. De "kustzone" omvat echter meer dan het mariene milieu.

Issue: Tot stand komen van bruikbare data.

Conclusie van het demonstratieprogramma: alhoewel dagelijks massa's informatie wordt geproduceerd, vinden GKZB initiatieven niet steeds de informatie die zij nodig hebben. Oorzaken zijn ongewenste schaal, onvoldoende detaillering, ongeschikt formaat, de thematische inhoud en onverenigbare tijdsschaal. Het is meestal zeer moeilijk om geïntegreerde informatie te creëren.

Meestal wordt informatie gegenereerd ten dienste van beperkte, projectmatige doeleinden, zonder na te gaan of de data later nog bruikbaar en vergelijkbaar zal zijn.

Diegene die in data voorzien moeten meer aandacht besteden aan het gewenste eindgebruik.

Het Europese niveau moet de informatienoden identificeren en standaarden introduceren om individuele informatie meer toegankelijk te maken. De bruikbaarheid van bestaande informatie kan geoptimaliseerd worden door het definiëren van kernvariabelen voor de kustzone, standaard datasystemen en richtlijnen voor een Europees netwerk.

Situatie in België 2000: veel van de informatie wordt projectmatig geworven (bijvoorbeeld bij het opstellen van een beheersplan voor een duingebied wordt een inventarisatie uitgevoerd, bij de aanleg van een pijpleiding wordt de ondergrond bestudeerd). Verschillende gegevens worden wel routinematig verzameld: kusterosie en kustaanwas, het meetnet van de VMM, bevolkingsgegevens, etc.

Bovenstaand voorstel voor een observatorium zou er ook kunnen over waken dat er een geüniformiseerd systeem komt voor informatieverzameling (qua schaal, eenheid, methodologie, formaat etc.).

Issue: Data omzetten in informatie.

Conclusie van het demonstratieprogramma: bruikbare informatie is afhankelijk van betrouwbare ruwe data en de correcte analyse en transformatie. De informatie moet rechtstreeks verstaanbaar en bruikbaar zijn voor planners en beleidsmensen. Hierbij moeten de leveranciers van data helpen. Dit gebeurt niet altijd, soms omdat beiden niet dezelfde "taal" spreken.

Situatie in België 2000: **(niets bijzonder toe te voegen)**

Issue: uitvoeren van "assessments" en interpretatie van gegevens (verzamelen van ruwe data en omzetten in bruikbare informatie).

Conclusie van het demonstratieprogramma: één voorbeeld van een assessment is de MER. Het gebruik van milieu-effectrapportage (MER) is in vele landen een belangrijke drijfkracht geweest om duurzame ontwikkeling in de kustzone te promoten. Strategische MER's situeren zich op het hoger niveau van strategische plannen en programma's. Er is een sterke synergie tussen de Strategische MER's en de principes van GKZB.

Een assessment is een oefening om toekomstige ontwikkelingen te voorspellen, uitgaande van het standpunt dat de toekomst voorspelbaar is. Dit is echter niet steeds mogelijk. De toekomst is inherent onvoorspelbaar en onzeker. De output van een "assessment" kan wel een indicatie geven over mogelijke trends. Bij het gebruik ervan moeten de limieten van voorspellingen en de onzekerheid van de toekomst voor ogen gehouden worden.

De voornaamste doelstelling van een "assessment" is het informeren van het politieke debat.

Situatie in België 2000: alle bestuurlijke niveau's zijn geïnformatiseerd en hebben toegang tot GIS, internet, etc. De kustgemeenten kunnen zich aansluiten op de provinciale milieudatabank, en kunnen rekenen op technische ondersteuning van de Provincie West-Vlaanderen.

Een belangrijke boodschap is dat er een goede communicatie moet bestaan tussen de kustzonebeheerders en de ontwikkelaars van informatiesystemen.

Conclusie van het demonstratieprogramma: de moderne informatie technologie laat heel veel toe: ontwikkelen van GIS, computermodellen, kleurrijke kaarten en presentaties, etc. De huidige informatiebeheersystemen zijn echter dikwijls zeer technisch en complex, waardoor ze niet steeds toegankelijk zijn voor de eindgebruikers.

De kustzonebeheerder wil zelf ook dikwijls de nieuwste technologische oplossingen voor het verzamelen, de opslag, de analyse en verspreiden van data zonder echt rekening te houden met de eindgebruiker.

Issue: Geschiedte informatie management technologie.

Situatie in België 2000: informatie is zeer verspreid aanwezig. Een observatory voor de kust, waar zowel men zowel beroepshalve of als particulier informatie over de kust kan opvragen, bestaat niet. Het VLIZ zou hier aan tegemoet moeten komen voor gegevens m.b.t. het mariene milieu. Dit is echter nog niet voldoende om alle informatie voor "de kust" als geheel (zowel de land- als de zeecomponent) samen te brengen.

Verschillende lidstaten beschikken over een "observatory" (=informatiecentrum) voor de kust, aangewezen.

algemene kennis over kustzones. Voor plaatsgebonden informatie is een meer lokale aanpak Europese "observatory" wordt voorgesteld voor de verspreiding van "good practice" en benadering voor de verspreiding van bestaande informatie in Europa. Het opstarten van een landschappen en rijkdommen. Er is een onvoldoende gecoördineerde en pro-actieve kennisverspreiding een van de hoofdredenen is voor de voortgezette vernietiging van geleverd worden waar ze nodig zijn. Vele projecten signaleren dat een gebrek aan Conclusie van het demonstratieprogramma: informatie en kennis zijn enkel nuttig als ze

Issue: verspreiden van informatie en kennis.

• ofwel een volledig golfterrein kan omvatten

• ofwel betrekking heeft op een oppervlakte van 50 ha of meer

van openstelling kan meebrengen;

• ofwel een verkeersaantrekkende werking van gemiddeld 1000 voertuigen of meer per dag

In de kustzone is een MER vereist voor toeristische projecten indien het project:

verzachtende maatregelen voorstellen.

moeten de keuze voor het al dan niet verlenen van een vergunning ondersteunen en ook het uitvoeren van MER's voor specifieke projecten op zee. De resultaten van een MER verplichting voor strategische MER's in België). De wet op het mariene milieu voorziet nu gebruik van strategische MER's staat in de kinderschoeven (op heden is er nog geen Situatie in België 2000: MER's moeten opgesteld worden voor bepaalde projecten. Het

Issue: Samenwerking.

Conclusie van het demonstratieprogramma: de graad en het type van betrokkenheid bij de bestaande GKZB initiatieven in Europa is nogal verschillend bij de diverse projecten. Dit is grotendeels afhankelijk van de cultuur en traditie, en het stadium waarin het GKZB initiatief zich bevindt.

Betrokkenheid en participatie mogen niet aan het toeval overgelaten worden, en zijn dikwijls de meest kostelijke en tijdsrovende elementen van een GKZB-initiatief. Er is nood aan een expliciete strategie van dit aspect in GKZB.

Situatie in Vlaanderen 2000: een georganiseerde structuur voor permanent overleg over GKZB bestaat enkel op ambtelijk niveau, onder de vorm van een interkabinettenstuurgroep en de stuurgroep voor TERRA (voortbestaan na december 2000 is onzeker). Communicatie over het concept GKZB of rond concrete kustgebonden geïntegreerde projecten gebeurt op heden niet of nauwelijks. In het kader van het TERRA project werd een communicatiestrategie voor GKZB uitgewerkt, die een basis moet vormen voor adequate inspraak, communicatie en participatie in de toekomst. Aan de voorgestelde communicatiestrategie moet echter ook uitvoering gegeven worden. Wie deze taak opneemt en hoe de financiële verdeling zal gebeuren moet uitgemaakt worden.

Issue: Identificeren en verzekeren van de betrokkenheid van alle relevante belanghebbenden

Conclusie van het demonstratieprogramma: bij het identificeren van alle relevante belanghebbenden kunnen verschillende problemen opduiken. Indien één of meerdere belanghebbenden vergeten worden kan dit het GKZB proces taxeren. Volledigheid nastreven is dus de boodschap. Verschillende projecten maken gebruik van een stuurgroep met een vertegenwoordiger vanuit elke sector of betrokken groep, omdat brede consultatie en netwerking zeer arbeidsintensief is. Werken met zeer grote groepen is niet efficiënt gebleken. Dikwijls wordt vastgesteld dat belanghebbenden weigerachtig staan tegenover participatie in GKZB, omdat ze niet achter het proces staan en omdat ze niet zien wat het nut ervan is of wat hun bijdrage kan zijn. Bovendien geloven ze niet dat hun bijdrage in rekening zal gebracht worden en dat ze een impact op het proces kunnen hebben.

Het is belangrijk gebleken een open dialoog te voeren en aan te tonen dat rekening gehouden wordt met de bezorgdheid van de betrokkenen. Dit is de taak van de GKZB-coördinator.

Een volledige identificatie van alle belanghebbenden moet voortvloeien uit de definitie van de doelstellingen en bereik van het GKZB-initiatief.

Situatie in België 2000: tot nu toe werden enkel administraties betrokken bij het GKZB initiatief. In een later stadium zullen de lokale besturen, bewoners, maatschappelijk middenveld en andere belanghebbenden betrokken moeten worden. De manier waarop dit kan gebeuren wordt aangegeven in de communicatiestudie.

Issue: Ontwikkelen van goede communicatie.

Conclusie van het demonstratieprogramma: het opzetten van goede communicatie is noodzakelijk om vertrouwen en begrip op te bouwen. Fouten in een vroeg stadium van de communicatie zullen zeer moeilijk te remediëren zijn. Communicatie komt van twee kanten,

hiervoor is transparantie nodig en moet een taal gesproken worden die door alle deelnemers kan begrepen worden.

Situatie in België 2000: een communicatiestrategie voor GKZB werd uitgewerkt in het kader van TERRA-CZM. In België zijn de overheden nog niet vertrouwd met communiceren naar verschillende doelgroepen. In globo moeten twee soorten communicatie onderscheiden worden: de algemene brede informatiecampagne (bijvoorbeeld over "geïntegreerd kustzonebeheer" als begrip) en de projectgerichtte communicatie campagnes. Beiden zijn van even groot belang.

Issue: Samenwerking en coördinatie tussen verschillende administratieve niveau's.

Conclusie van het demonstratieprogramma: in vele lidstaten zijn de bevoegdheden verspreid over verschillende bestuurlijke niveau's, en de meeste sectorale belangen worden vertegenwoordigd door één of meer diensten van de regering. Verticale coördinatie (i.e. tussen beleidsniveau's) van sectorale activiteiten is een voorwaarde voor een geslaagd GKZB-proces. Vele projecten vermelden het gebrek aan samenhang in acties en planning tussen de sectoren en tussen de verschillende niveau's.

Er wordt verwezen naar gevallen waar beslissingen genomen worden of ontwikkelingen bepaald worden, zonder betrokkenheid van lokale overheden. Dit zal de motivatie om geïntegreerd te werken negatief beïnvloeden.

Het overgrote deel van de projecten heeft mechanismen voor verticale integratie ontwikkeld. Er wordt wel gewezen op het gevaar voor vergadermoetheid. In geen enkel van de demonstratieprojecten werd echter een code voor goede praktijk of formele mechanismen voor verticale integratie voorgesteld.

Sommige projecten hebben een formele toezegging verkregen voor samenwerking van de hogere overheid.

Situatie in België 2000: Ook in België zijn de bevoegdheden versnipperd, tussen de sectoren enerzijds, en tussen beleidsniveau's anderzijds. Verticale integratie (= tussen verschillende beleidsniveau's) bestaat onder de vorm van een interkabineetstuurgroep. In de stuurgroep voor TERRA-CZM wordt ook aandacht besteed aan horizontale integratie (= tussen verschillende sectoren).

Afstemming tussen beleidsplannen is er niet.

De lokale niveau's worden niet steeds systematisch betrokken bij beslissingen van bovenuit. Hét positief is dat de gemeenten bij het tot stand komen van projecten en plannen in de stuurgroepen zeten, waardoor ze ook een actieve inbreng kunnen hebben.

Issue: Opzetten van coördinatie en coöperatie tussen naburige territoriale overheidsinstanties.

Conclusie van het demonstratieprogramma: samenwerking tussen overheidsinstanties - verticale integratie en over landsgrenzen heen- is een logische component van de meeste GKZB-initiatieven. Deze verloopt meestal positief. De samenwerking gebeurt zowel op vrijwillige als op contractuele basis. Slechts in een beperkt aantal projecten is er een neutrale of zelfs competitieve houding (wantrouwen).

Situatie in België 2000: in de interkabinettenstuurgroep en de TERRA-CZM stuurgroep werkten overheden van verschillende niveau's productief samen. Zo werd een voorstel voorbereid voor een overeenkomst tussen het Vlaams Gewest en de provincie West-Vlaanderen betreffende de verwerving en het beheer van de natuurlijke kustmilieu's. Het is uiteraard ten zeerste wenselijk dat deze stuurgroep in de toekomst werkzaam kan blijven. Ook met de buurlanden bestaat er samenwerking omtrent de kust. Samenwerking met Nederland, o.a. in de Rijn-Schelde Delta, de Internationale Zwincommissie, het SAIL project (Interreg IIc), Euregio-scheldemond, samenwerking met Frankrijk o.a. in SAIL en Interreg (met Nord-Pas-de-Calais), en samenwerking met het Verenigd Koninkrijk (Kent en Essex) in het kader van Interreg IIc.

Issue: Coöperatie m.b.t. de grens land-zee.

Conclusie van het demonstratieprogramma: discontinuïteit in het beheer van de bevoegdheid over land en zee wordt in veel landen waargenomen. Toch is deze samenwerking fundamenteel voor GKZB. De op zee bevoegde instanties moeten dan ook aangemoedigd worden om samen te werken met de GKZB-planners.

Er is nood aan een beter begrip over de interacties en onderlinge afhankelijkheid van de land- en zeecomponent van de kustzone.

In verschillende projecten wordt voorgesteld om de lokale planningsbevoegdheid zeewaarts uit te breiden, zoals dit in Zweden reeds het geval is.

Situatie in Vlaanderen 2000: de bevoegdheid van het Vlaams Gewest stopt aan de laagwaterlijn (met uitzondering bevoegdheden inzake scheepvaartwegen, havens, baggerwerken, kustverdediging, loodsactiviteiten, bebakening, reddingsacties). Het federale niveau heeft bevoegdheid op zee vanaf de laagwaterlijn. Deze versnippering van bevoegdheden bemoeilijkt een geïntegreerde werkwijze. Een samenwerkingsakkoord tussen het federaal en Vlaams niveau is er niet.

Issue: Samenwerking en coördinatie tussen lokale sectorale administraties.

Conclusie van het demonstratieprogramma: sectorale tegenstellingen en conflicten komen overal voor in de kustzones van Europa, en dikwijls ziet de ene sector de andere als een bedreiging van de eigen doelstellingen. De sectorale activiteiten worden bijna zonder uitzondering in alle landen geregeld door sectorale wetgeving. De sectoren zien dikwijls de nood niet in om samen te werken.

Dikwijls worden ook intra-sectorale conflicten vastgesteld.

Situatie in België 2000: sectorale conflicten doen zich eveneens voor. Tussen bepaalde sectoren bestaat echter reeds een goede samenwerking (dikwijls nog in beginfase), maar er wordt vastgesteld dat telkens dezelfde sectoren bereid zijn tot samenwerking, terwijl anderen puur sectoraal blijven werken. Tijdens het uitvoeren van een knelpuntanalyse, gebaseerd op literatuur uit de sectoren, kwamen vooral conflicten binnen de sector naar voor. Dit is echter gedeeltelijk te wijten aan het feit dat conflicten tussen sectoren niet steeds vermeld worden in de literatuur. Hieruit blijkt dat er niet altijd bereidheid is om samen te werken, of dat de noodzaak ervan niet ingezien wordt.

Issue: Betrekken van de bevolking en groeperingen.

Conclusie van het demonstratieprogramma: publieke participatie bij een GKZB initiatief helpt bij de implementatie van voorstellen of plannen. Talrijke mechanismen voor het stimuleren van betrokkenheid in GKZB worden gebruikt door de projecten.

Naast de burger kunnen ook NGO's en organisaties een belangrijke rol spelen bij GKZB, o.a. door het verdedigen van specifieke aspecten van belang voor de gemeenschap. Bij sommige projecten wordt echter weerstand gevoeld tegen het betrekken van NGO's, vanuit het idee dat deze onbetrouwbaar zijn, gefixeerde ideeën hebben en niet bereid zijn compromissen te sluiten.

Situatie in België 2000: tot op heden werd de bevolking nog niet actief betrokken bij GKZB. Ook verenigingen en groeperingen werden momenteel nog niet gecontacteerd. Deze kunnen echter wel een zeer belangrijke inbreng hebben, en zullen zeker in het proces moeten betrokken worden. Een voorbeeld van een particulier initiatief m.b.t. GKZB is het 10-punten programma voor GKZB die Natuurreservaten vzw en WWF in 1994 voorstelde. Na een evaluatie werd in mei 1999 een geactualiseerd 10-punten programma uitgewerkt.

Issue: Betrekken van de private sector.

Conclusie van het demonstratieprogramma: de private sector heeft dikwijls economische belangen bij de beslissingen met betrekking tot GKZB. Het is daarom van belang ook deze sector -ook financieel- te betrekken bij het proces. Verschillende projecten halen voorbeelden aan van partnerschap met de private sector (bv. private toeristische sector, bouwfirmas, commerciële sector).

De betrokkenheid van financiële instellingen wordt dikwijls vergeten. Zij kunnen echter ook een belangrijke rol spelen als investeerders, vernieuwers en verzekeraars.

Situatie in België 2000: door de grote diversiteit aan economische activiteiten, zijn talrijke private actoren aanwezig in de kustzone. Voorbeelden van samenwerking zijn de MER studie en het onderzoek naar mogelijkheden voor een sterren-eiland in de voorhaven van Zeebrugge, alternatieve technieken voor drinkwaterwinning in de duinen. De samenwerking met de private sector zou echter nog veel verder uitgebreid kunnen (moeten) worden. De belangrijkste economische sector aan de kust is toerisme. Hier kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een bijdrage tot het inrichten van waardevolle gebieden en van het openbaar domein.

Issue: Wettelijke definitie van de kustzone.

Conclusie van het demonstratieprogramma: er is geen eenduidige definitie voor “de kustzone”. In alle lidstaten vormt de kust de wettelijke grens tussen land en mariene wetgeving. In het kader van GKZB is het niet wenselijk over een legale definitie voor kustzone te beschikken, maar eerder te kijken naar alle gebieden waar land en zee elkaar beïnvloeden. De gehanteerde grenzen moeten voldoende flexibel zijn om rekening te kunnen houden met de dynamische eigenheid van de kust.

Situatie in België 2000: een legale definitie van de “Noordzeekust”-zone kan gevonden worden in het milieuwetboek (VLAREM II)¹. Deze definitie wordt gebruikt voor het aanduiden van de kustzone als uiterst kwetsbare zone. Dit is van belang bij het verlenen van vergunningen.

In de Ecosysteemvisie voor de Vlaamse Kust wordt de kust gedefinieerd als “een ecologisch functioneel samenhangend projectgebied, bestaande uit het strand, het slik, het schor, het duin en de voor natuurherstel- en ontwikkeling in duin en polder belangrijke poldergebieden”. In het kader van TERRA-CZM opteren we voor een meer flexibele interpretatie dan deze laatste definitie, en wordt ook het mariene milieu als onderdeel van de kust beschouwd.

Issue: Complexiteit van bestaande wetgeving.

Conclusie van het demonstratieprogramma: de kustzones van de lidstaten worden allen geconfronteerd met een complex kader van wetten, die meestal sectoraal zijn, ongecoördineerd en ongeschikt voor GKZB. De relatie van sectorale wetgeving met andere wetten wordt meestal verwaarloosd. Dergelijke diffuse wetgeving bemoeilijkt een geïntegreerd en efficiënt kader voor bescherming van en planning in de kustzone.

¹ De “Noordzeekust”-zone is afgebakend als de zone begrensd:

1° in het noorden door de laagwaterlijn van de zee;

2° in het westen door de Frans-Belgische grens vanaf de sub 1° bedoelde laagwaterlijn tot de weg A18;

3° in het oosten door de Belgisch-Nederlandse grens vanaf de sub 1° bedoelde laagwaterlijn tot de weg RW 376;

4° in het zuiden door:

a) de weg A18 vanaf de Frans-Belgische grens tot de kruising met de Vaartstraat te Gistel;

b) de Vaartstraat te Gistel, vanaf de weg A18 tot het kanaal Plassendale-Nieuwpoort;

c) het kanaal Plassendale-Nieuwpoort vanaf de Vaartstraat te Gistel tot de uitmonding in het kanaal Oostende-Brugge te Plassendale;

d) de denkbeeldige lijn vanaf voornoemde uitmonding tot het kruispunt Vijfwege;

e) de weg R9 vanaf Vijfwege tot de weg N307 tot aan het kruispunt Strooien Haan;

f) de weg N307 vanaf Strooien Haan tot de N326;

g) de weg N326 vanaf de weg N307 tot de weg N371 “Brugge-Blankenberge”;

h) de weg N371 vanaf de weg N326 tot de Statiesteenweg te Zuinkerke tot het tracé van de ontworpen weg N31 (doortrekking expresweg);

i) het tracé van de ontworpen expresweg N31 vanaf de Stationsweg tot aan het Leopoldkanaal en het Schipdonkkanaal;

j) de weg N376 “Brugge-Sluis” van de voornoemde kanalen tot de Belgisch-Nederlandse grens;

Situatie in België 2000: de meeste wetgeving is sectoraal (een overzicht van de wetgeving met betrekking op de kustzone werd opgesteld door de Vakgroep Internationaal Publiekrecht van de Universiteit Gent in het kader van het TERRA-CZM project).

Issue: Overlappend van bevoegdheden.

Conclusie van het demonstratieprogramma: Diverse projecten vermelden overlappenden in bevoegdheden. Dergelijke overlappending of verwarring zal er dikwijls toe leiden dat de wet door geen enkel bestuur wordt toegepast.

Verschillende projecten stelden een gids op "Wie doet wat, waar en hoe?". Dit bleek heel nuttig om de verantwoordelijkheden te verduidelijken.

Situatie in België 2000: Een specifiek onderzoek naar overlappenden in wetgeving gebeurde nog niet. Wel is er dikwijls onduidelijkheid omtrent bevoegdheden.

Issue: Private eigendom en publieke rechten.

Conclusie van het demonstratieprogramma: op plaatsen waar land in privaat bezit is, zijn er dikwijls conflicten over de noden voor openbaar beheer. Private gebieden worden dikwijls slecht beheerd, met over-exploitatie en degradatie tot gevolg. Er is een nood aan definiëren van publieke en private rechten en plichten.

In de meeste landen is de door de zee overspoelde oever ("shorefront") publiek of staats-eigendom. Hetzelfde geldt voor de zee.

Verwerving van terreinen door openbare besturen is een belangrijke methode om kwetsbare gebieden te beschermen, maar is financieel en politiek niet overal haalbaar. Goede voorbeelden zijn er wel, zoals de National Trust in U.K. (565 mijl kustgebied beschermd) en de Conservatoire du Littoral in Frankrijk (zijn eigenaar van 750 km kustlijn). De verwervingen gebeuren meestal op vrijwillige basis, en de gebieden worden zoveel mogelijk toegankelijk gemaakt. Voor het beheer van kustgebieden kunnen ook overeenkomsten op vrijwillige basis gesloten worden tussen publieke overheid en privé eigenaars.

Militaire domeinen worden in verschillende lidstaten als een probleem gezien. Dit door gebrek aan toegankelijkheid en door de vertrouwelijke activiteiten aldaar.

Situatie in België 2000: in Vlaanderen is de Administratie Waterwegen en Zeevaren (AWZ) eigenaar van bijna alle stranden en ongeveer 350 ha zeeverende duinen. Voor een aantal waardevolle duningebieden en strandzones oefent AWZ niet zelf het beheer uit, maar wordt het toevertrouwd aan natuurverenigingen en de administratie Milieu, Natuur-, Land- en Waterbeheer (AMINAL). AMINAL afdeling Natuur en afdeling Bos en Groen beheren in totaal zo'n 750 ha duningebieden en strandzones.

Verder zijn talrijke duningebieden in Vlaanderen nog in privé bezit. Conflicten treden vooral op in die duningebieden die binnen het duinendecreet van juli 1993 vallen. Het bouwverbod dat hier geldt, is echter nog geen garantie voor goed beheer van de overblijvende duinen. Het verplichten van eigenaars om een beheersplan op te stellen voor hun eigendom lijkt politiek weinig haalbaar.

3. Beslissingsmechanismen

Issue: Niet-statutaire coördinatie tussen administratieve departementen.

Conclusie van het demonstratieprogramma: een niet-statutaire benadering voor het GKZB proces en voor de implementatie van GKZB beleid wordt verkozen in lidstaten waar er reeds een goed uitgewerkte milieuwetgeving bestaat waarin de regering gelooft, waar er overregulatie vermeden wordt en waar er een traditie is van niet-statutaire begeleiding door de centrale regering van de lagere overheden.

Een dergelijke niet-statutaire benadering biedt meer flexibiliteit, maar geeft geen garanties en wettelijke verplichting voor de toepassing van GKZB. In het Verenigd Koninkrijk probeert men GKZB te implementeren door de beslissingen van alle overheidsinstantie van de verschillende sectoren te coördineren, zodat ze in overeenstemming zijn met overeengekomen en na te streven doelstellingen. Zo wil men nieuwe wetgeving verbodig maken.

Situatie in België 2000: er is geen specifieke wetgeving die GKZB als thema heeft. Wel komt GKZB in verschillende internationale en nationale regelgevingen naar voor (bv. Decreet op Natuurbehoud, Wet op het Milieu). Ook wordt GKZB in de planning van diverse administraties opgenomen. Dit moet duurzaam beheer van de kustzone in de hand werken, maar biedt geen garanties.

Issue: Wettelijke instrumenten om samenwerking mogelijk te maken.

Conclusie van het demonstratieprogramma: de afbakening van bevoegdheden en taken (sectoraal, territoriaal) vormt dikwijls een belemmering voor samenwerking tussen overheidsinstanties.

Wetgeving kan een belangrijke rol spelen bij het mogelijk maken van medezeggenschap. Bv. voorzien van raadpleging en openbaar onderzoek. De minimum vereiste is dat de wetgeving inspraak mogelijk maakt. Een GKZB-structuur moet de mogelijkheid geven aan alle belanghebbenden om een GKZB-initiatief te lanceren, en moet inspraak van alle betrokkenen in alle fasen toelaten.

Situatie in België 2000: openbaar onderzoek is verplicht voor een lijst met vastgelegde procedures, o.a. bouwaanvragen voor hinderlijke inrichtingen, milieubeleidsplanning en structuurplanning. In tegenstelling tot de meeste andere lidstaten is geen openbaar onderzoek voorzien in de MER-procedure zelf.

Bij de evaluatie van de inspraakprocedure van het milieubeleidsplan 1997-2001 werden verschillende problemen gesignaleerd: de burger was pas naar zijn reactie gevraagd na afwerking van het ontwerpplan, er zijn geen voorschriften voor het behandelen van de opmerkingen, de documenten zijn veelal te gespecialiseerd en de tijd is te kort om de ontwerpen grondig te bestuderen.

Een traditie van inspraak (mee beslissen, i.e. de input van de geraadpleegde kan een reële invloed uitoefenen op het beleid door deelname aan de besluitvorming) van andere sectoren dan de bevoegde en van belanghebbenden is er niet in Vlaanderen. Zeer recentelijk worden door de verschillende overheden informatiecampagnes opgestart, maar informatieverstrekking is nog geen participatie.

Het onderdeel "communicatie" is in de meeste Vlaamse kustprojecten niet voorzien.

Issue: Wettelijke en reglementerende instrumenten voor implementatie van GKZB in het beleid.

Conclusie van het demonstratieprogramma: er heerst bezorgdheid dat niet-statutaire beleidsmaatregelen, strategieën en plannen niet kunnen opgelegd worden. Er is noodzaak aan een link met het statutair systeem om implementatie te verzekeren. Een wettelijke benadering voor de implementatie van GKZB zou mogelijk zijn door het opzetten van een raamwerk waarin bestaande wetgeving wordt gecoördineerd. Soms is de bestaande wetgeving niet voldoende om specifieke kustproblemen aan te pakken, of functioneert de huidige wetgeving niet. Sommige landen opteren voor een nieuwe wettelijke procedure om ontwikkelingen in de kustzone mogelijk te maken. Deze nieuwe procedure kan de bevoegdheid van een bestaande of een nieuwe structuur worden. Het voordeel hiervan is dat slecht één enkele structuur nodig is voor alle beslissingen met relatie tot GKZB. Horizontaal en vertikaal overleg zal echter noodzakelijk blijven. Om deze structuur te bereiken moeten belangrijke wettelijke en administratieve wijzigingen doorgevoerd worden.

Situatie in België 2000: er is geen wettelijke mogelijkheid voor implementatie van GKZB, alsook geen intentie om de huidige sectorale wetgeving te coördineren. Hiertoe zou een inventaris van alle bestaande wetgeving, de lacunes, overlappingsen en tegenstellingen moeten opgesteld worden.

Issue: Vrijwillige overeenkomsten met economische actoren.

Conclusie van het demonstratieprogramma: vrijwillige overeenkomsten zijn het resultaat van een succesvol GKZB. Ze helpen bij het opbouwen van vertrouwen en geloofwaardigheid bij alle actoren. Vrijwillige acties zijn een aanvulling op reglementering en economische instrumenten om het leefmilieu en de natuur te beschermen. Meestal wordt de motivatie voor vrijwillige acties gevonden in financiële bestraffing of beloning.

Issue: Planning van landgebruik.

Conclusie van het demonstratieprogramma: plannen voor landgebruik (bestemmingsplannen - "land use plans") zijn enkel één element van het GKZB-proces. Twee belangrijke beperkingen van bestemmingsplannen zijn dat ze een beperkte reikwijdte hebben (enkel de landzijde van kust wordt behandeld) en dat ze weinig flexibiliteit toelaten. Om te verzekeren dat bestemmingsplannen GKZB optimaal zouden kunnen ondersteunen moet aan de volgende principes voldaan worden:

- de administraties belast met planning moeten ook een mandaat krijgen om plannen te implementeren, en om vergunningen af te leveren;

- individuele beslissingen moeten in een bredere context gezien worden. Hiertoe moet een coherent systeem geïntroduceerd worden;
- er moeten mechanismen bestaan om het opvolgen van voorwaarden verbonden aan een vergunning te verzekeren;
- in het planningsproces moeten voldoende mogelijkheden voor deelname en inspraak ingebouwd worden;
- planning op verschillende niveau's moeten coherent zijn;

Situatie in België 2000: de gewestplannen kunnen enkel als een grondlaag dienen voor bestemming van grondgebruik in de kustzone. In de nabije toekomst zullen de structuurplannen en uitvoeringsplannen moeten toelaten nieuwe ontwikkelingen binnen een breder kader te plannen. Ook deze laatste plannen zullen echter maar één van de elementen vormen van GKZB. Verder is het ook belangrijk dat er een link gelegd wordt tussen de ruimtelijke plannen en de sectorale toekomstplannen. Momenteel wordt die link zelden vermeld in sectorale plannen. Ook de individuele sectorale plannen moeten op een gecoördineerde wijze op elkaar afgestemd worden.

Bovendien zou regionale planning moeten een manier zijn voor coördinatie tussen sectoren en tussen verticale niveaus van de administratie.

Issue: Economische instrumenten.

Conclusie van het demonstratieprogramma: Economische instrumenten zoals heffingen, subsidies en kortingen, kunnen aangewend worden om GKZB-initiatieven te stimuleren of om de economie te heroriënteren zodat het een duurzaam beheer van de kust ten goede komt. Het gaat bijvoorbeeld over milieuheffing, toerismeheffing. Economische instrumenten worden nog niet algemeen gebruikt bij GKZB in Europa. Richtlijnen voor het gebruik ervan zijn:

- ze moeten in samenhang met andere beleidsinstrumenten gebruikt worden;
- de effectiviteit van het instrument moet opgevolgd worden om na te gaan of de gewenste resultaten bereikt worden;
- de opbrengst moet gebruikt worden om GKZB initiatieven te promoten;
- een significant deel van de opbrengst moet aangewend worden om de lokale administratie te motiveren voor implementatie van de instrumenten;

Situatie in België 2000: verschillende financiële middelen werden ter beschikking gesteld van de kustzone. Een eerste voorbeeld hiervan is het kustactieplan voor toerisme en recreatie voor de periode 1997-2000. De doelstelling is een duurzame kwaliteitsverbetering van het toeristisch kustproduct te stimuleren. Op de begroting van 1997, 1998 en 1999 werd een totaal bedrag van 428 miljoen BF toegekend aan kustprojecten. Enkele voorbeelden hiervan zijn de pier te Blankenberge, het Frimout centrum te Oostende, Flanders New Port 2002 te Nieuwpoort en Sea Front te Brugge. Een tweede kustactieplan (2000-2005) wordt voorbereid door het ministerie voor Tewerkstelling en Toerisme (voorgesteld bedrag: 100 miljoen per jaar). De nadruk hierbij ligt op een geïntegreerd beleid. "Geïntegreerd" wordt hier echter vooral geïnterpreteerd als betrekking hebbend op de volledige kustzone, i.p.v. op individuele gemeenten. Er is echter weinig sprake van intersectorale integratie. Op 14 september 1999 werd de Vlaamse kust afgebakend als doelstelling 2 gebied (= regio die kampt met sociale en economische reconversie-problemen) door de Europese Commissie. Als gevolg hiervan zal 1.3 miljard frank aan de visserijsector besteed worden, alsook 1 miljard voor andere projecten aan de kust. In de visserijsector wil men vooral werken aan de uitbouw en versterking van de

Situatie in België 2000: Een overzicht van de toepassing van Internationale verdragen en overeenkomsten in België wordt gegeven in de studie uitgevoerd door de Universiteit Gent (Cliquet, Vercruyse en Maes. Juridische inventarisatie van de kustzone in België, Januari 2000) in opdracht van de administratieve Waterwegen en Zeewegen.

Conclusie van het demonstratieprogramma: een GKZB strategie op Europees niveau moet minimum compatibel zijn met de verplichtingen van de lidstaten ten gevolge van internationale overeenkomsten. Alhoewel internationale verdragen wettelijk bindend zijn, kunnen ze enkel deze lidstaten binden die het verdrag ondertekenen. Verklaringen (declarations) zijn niet-bindend, en de implementatie is afhankelijk van de politieke wil in de lidstaten.

Issue: Internationale conventies en overeenkomsten.

Samenwerking met de industriële sector aan de kust is nog onbestaande. van windmolens is onderwerp van diverse studies. bijvangst te beperken; (3) mogelijkheden om alternatieve energie te produceren met behulp duinen; (2) het departement Zeevissersij verricht onderzoek naar selectieve netten en om de duinen. Dit moet leiden tot een reductie van opgepompt water uit de zoetwaterbel onder de gemeentelijke waterleidingssbedrijf Knokke-Heist om oppervlakte water te infiltreren in de grondstoffen kunnen hier aangehaald worden. (1) het proefproject van de IWA en het gebruik van duurzame gebruik van projecten gericht op duurzaam gebruik van

Situatie in België 2000: enkele voorbeelden van projecten gericht op duurzaam gebruik van worden. vriendelijke technieken voorzien worden en een uitwisseling van "good-practice" opgezet overeenkomsten gesloten worden omtrent eco-labelling en MER, opleiding i.v.m. GKZB-uitmaken van GKZB kan onder andere interesse opgewekt worden bij de industrie, vrijwillige aan technologieën die een invloed uitoefenen op de kustzone. Omdat technologie een deel kan Dikwijls wordt in GKZB-initiatieven van de verschillende lidstaten weinig aandacht besteed (GKZB-ondersteunend); en (3) technieken die ingaan tegen de doelstellingen van GKZB. die noodzakelijk zijn voor een correcte implementatie van GKZB-plannen en strategieën van kustgebonden activiteiten reduceren (GKZB-vriendelijke technieken); (2) technologieën technologieën die aangepast zijn aan specifieke sectorale noden, maar die nadelige effecten gebruikt worden. De technologieën kunnen in verschillende types opgedeeld worden: (1) probleem ofwel deel zijn van een oplossing in de kustzone, afhankelijk van hoe en waar ze Conclusie van het demonstratieprogramma: Technologieën kunnen ofwel een deel zijn van een

Issue: Gebruik van GKZB-vriendelijke technieken.

Vlaamse kustvissersij. Of dit ook garanties biedt voor een duurzame aanpak van kustvissersij valt nog af te wachten. Van een milieuhetfing specifiek in relatie tot de kust zijn nog geen voorbeelden gekend. In de toekomst wordt bijvoorbeeld wel gedacht aan een hetfing op olie-ontvangst in havens. Het zou echter wenselijk zijn dat deze hetfing in het ligveld zou vervat zitten, zodat jachtvissers niet geneigd zullen zijn te besparen door illegaal te lozen. Ook andere vormen van hetfingen die GKZB zouden stimuleren (zoals toeristenhetfing) zijn onbestaande aan de kust.

Er moet steeds politieke bereidheid zijn om toepassing van de verdragen door te kunnen voeren. Indien de implementatie van Europese richtlijnen en internationale verdragen niet correct verloopt kan de Europese Commissie optreden. Zo werd België door de Europese Unie onder andere veroordeeld wegens het niet toepassen van de vogelrichtlijn in de Vallei van de Zwarte Beek.

De Afdeling Europa en Milieu van het Departement Leefmilieu en Infrastructuur van de Vlaamse overheid waakt over de toepassing van Europese richtlijnen en internationale verdragen inzake milieu, en behandelt de vragen van de Europese Commissie hieromtrent.

Issue: Wettelijke opvolging en afdwingbaarheid.

Conclusie van het demonstratieprogramma: politieke wil is absoluut onmisbaar om een beleid te implementeren a.d.h.v. goede wetten. Verder is er echter ook nood aan publieke aanvaarding van de wetgeving. Zo niet, ontstaat er druk op de lokale administraties om de implementatie te verwaarlozen. Nieuwe milieuwetgeving moet gebaseerd zijn op wetenschappelijke kennis en brede consultatie moet aan de implementatie vooraf gaan.

Een van de voordelen van de GKZB benadering is de mogelijkheid om wetgeving te ontwikkelen die gemakkelijker afdwingbaar is, en dit door betrokkenheid en participatie van alle relevante belanghebbenden* vanaf het begin van het uitstippelen van het beleid. Alle belanghebbenden samen kunnen op zoek gaan naar alternatieven voor het "beste beheer" van de kustzone.

Situatie in België 2000: In het voorjaar van 1999 is gebleken dat overleg met de belanghebbenden inderdaad van uiterst groot belang kan zijn om een wet te implementeren. Op 13 maart 1999 werd de "Wet ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België" gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Op deze wet werden uit verschillende hoeken een aantal reserves geformuleerd, zodat de gouverneur van de provincie West-Vlaanderen in 1999 de opdracht kreeg een consultatieronde te organiseren. Hierbij werden de opmerkingen en bedenkingen van de diverse partijen gehoord. Alle verslagen van deze consultatieronde werden overgemaakt aan de bevoegde minister en kunnen beschouwd worden bij het opstellen van uitvoeringsbesluiten.

Een overlegcultuur zal nog moeten groeien en rijpen in België.

4. Continuïteit van het GKZB proces.

Issue: Duurzaamheid van het GKZB proces.

Conclusie van het demonstratieprogramma: GKZB is een traag proces. Er zijn zeker 3 tot 5 jaar nodig om het op te zetten, en voor de implementatie ervan en het bekomen van de eerste resultaten mag al snel op 10 tot 15 jaar gerekend worden. Doordat deze perioden plannings- en politieke cycli overschrijden, zullen politici niet snel geneigd zijn zich te engageren in GKZB. Zolang er geen duidelijke voorbeelden zijn van de nood aan GKZB of van het succes ervan, zal GKZB geen zelf-onderhoudend proces zijn. Daarom moet er een duidelijk beleid en richtlijnen voorgesteld worden op Europees niveau.

Situatie in België 2000: GKZB is niet een toegewezen taak van een specifiek bestuur. Individuele administraties en sectoren werken enkel projectmatig en dikwijls sectoraal aan

projecten die een duurzaam beheer van de kustzone kunnen bevorderen. Er is echter geen coördinerende structuur die alle kustprojecten opvolgt.

Er is geen permanente financiële ondersteuning of financiële stimulans voorzien voor GKZB. In 1994 werd een interkabinnettenstuurgroep geïntegreerd kustzonebeheer opgericht. De interkabinnettenstuurgroep kan een aanzet vormen voor een overlegplatform en zou in de toekomst moeten voortgezet worden.

Issue: Opbouwen van maatschappelijke draagvlak en opwekken van interesse.

Conclusie van het demonstratieprogramma: zonder maatschappelijk draagvlak heeft GKZB weinig kans op slagen. GKZB gaat voornamelijk over mentaliteits- en gedragsverandering. Hiertoe is het belangrijk om te wijzen op de problemen in de kustzone, en de mogelijkheid van GKZB om deze op te lossen. Momenteel is er bij al wie werkt, leeft of komt in de kustzone onvoldoende besef van het belang van de menselijke invloed op de kustzone. Het is daarom belangrijk te wijzen op het economisch en sociaal belang van een duurzame aanpak. Een draagvlak bij de bevolking kan gecreëerd worden door gebruik te maken van media campagnes en door samen te werken met het onderwijs systeem.

Situatie in België 2000: het concept GKZB is bij weinigen, zo niet niemand, die in de kustzone woont, werkt of komt, gekend. Lokale, kleinschalige projecten genieten soms meer bekendheid, maar dit wordt door de doorsnee burger niet als onderdeel van GKZB gezien. Bovendien wordt zelfs rond kleinschalige projecten nog onvoldoende informatie verstrekt door de uitvoerende overheid, waardoor verzet en onbegrip de kop kunnen opsteken. Een bezoekerscentrum of een toegankelijk informatiecentrum over de kust is onbestaande. In het (hogere) onderwijs is GKZB niet in een of ander opleidingspakket opgenomen.

Issue: Human Resources Development.

Conclusie van het demonstratieprogramma: de meeste planners of managers voor de kustzone hebben een sectorale opleiding. Het beheer van een kustzone vereist echter een holistische, multi-disciplinaire benadering. Als oplossing op korte termijn moet er capaciteit opgebouwd worden in openbare administraties. Om capaciteit op te bouwen op lange termijn moet de multi-disciplinaire benadering ingebouwd worden in het educatie systeem (=educatie pakketten m.b.t. GKZB). De holistische benadering zal wel telkens opgebouwd worden vanuit de traditionele disciplines. Verder moet er ook training zijn in meer technische thema's, zoals oplossen van conflictsituaties en behandelen van informatie.

Situatie in België 2000: er bestaat niet zoiets als een opleiding "geïntegreerd kustzonebeheer". Wel wordt op universiteiten in de hogere jaren multidisciplinaire aanpak gestimuleerd. Ook in het aanvragen van onderzoeksprojecten wordt een multidisciplinaire aanpak sterk gestimuleerd (bv. door een hogere quotering voor geïntegreerde projecten). Toch wordt momenteel meestal gewerkt met een team van experts, met elk hun specialiteit in een specifieke discipline. Dezelfde aanpak vinden we terug in het opstellen van een milieu effectrapport. Er wordt eveneens gewerkt met een team van deskundigen uit elke discipline.

Issue: Onderzoek en ontwikkelingen ter ondersteuning van GKZB.

Conclusie van het demonstratieprogramma: onderzoeksprogramma's worden te dikwijls afgestemd op academische vereisten, i.p.v. op noden om praktische problemen op te lossen. Daardoor zijn de resultaten dikwijls moeilijk bruikbaar voor het beleid of in de praktijk.

Er zijn vele voorbeelden waar mathematische modellen opgemaakt worden om de lange-termijns impact van natuurlijke en menselijke activiteiten te voorspellen. Deze zijn echter dikwijls niet gebruiksvriendelijk en zeer plaatsgebonden.

Door Europese faciliteiten en uitrusting te bundelen kan de stap gezet worden van geïsoleerde proces studies naar geïntegreerde programma's. De onderzoekers moeten duidelijk rekening leren houden met de eindgebruikers van de informatie (administraties, beleid).

Situatie in België 2000: naast het uitvoeren van eigen (zowel fundamenteel als toegepast) onderzoek, worden universiteiten en onderzoeksinstituten door de administratie ingeschakeld om projectmatig onderzoek uit te voeren. De bekomen eindresultaten zijn dan ook rechtstreeks bruikbaar voor de administratie om het beleid voor te bereiden of te evalueren, of om bijvoorbeeld beheerplannen op te stellen.

Het meeste onderzoek gebeurt echter projectmatig. Opvolgen van gegevens op lange termijn gebeurt zelden.

Issue: Financiële aspecten.

Conclusie van het demonstratieprogramma: gebrek aan financiële middelen voor GKZB wordt in vele landen als een probleemesignaleerd. Bepaalde aspecten specifiek voor het GKZB proces brengen extra kosten met zich mee: bijvoorbeeld inspraakprocedures, voorbereiden en verspreiden van rapporten, monitoring van parameters. Verder vereist duurzaam kustbeheer een lange-termijn perspectief, waarvan monitoring en implementatie van plannen intrinsiek deel uitmaken.

Het financiële probleem kan eventueel voor een deel opgevangen worden door alle deelnemers en partners te laten bijdragen. GKZB activiteiten kunnen ook ingepast worden in andere programma's (bv. Agenda 21), en in elk "klassiek" kustproject kan een bedrag voor een "integratie luik" voorzien worden.

Het financiële aspect wordt minder een probleem op het ogenblik dat een GKZB initiatief een bevoegde (statutaire) activiteit wordt.

Het voorzien van fondsen is een kritieke faktor voor vele GKZB initiatieven. De EU kunnen een rol als katalysator hebben bij het identificeren en publiceren van significante bronnen voor financiering beschikbaar voor GKZB initiatieven.

Situatie in België 2000: momenteel is in België nog niet gedacht over een statutaire verankering van GKZB. Bijgevolg is hiervoor ook nog niet over een prijskaartje gedacht.

De oprichting van het VLIZ met een begroting van 35 miljoen in het opstartjaar, bewijst dat nieuwe initiatieven mogelijk zijn.

Met het voorstel om de Vlaamse kust als doelstelling 2 gebied binnen Europa aan te duiden zou 1 miljard beschikbaar komen voor projecten aan de kust. Het is uiteraard wenselijk dat alle ingediende projecten op hun geïntegreerd karakter getoetst worden.

Strategie, actieplan en aanbevelingen kustzonebeheer

DEEL II: STRATEGIE GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER

1. ALGEMENE PRINCIPES VAN GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER	1
1.1. WAAROM EEN "GEÏNTEGREERDE" BENADERING?	1
1.2. ALGEMENE PRINCIPES VAN GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER (GKZB)	2
1.3. BELEMMERINGEN VOOR GKZB IN BELGIË	4
2. ALGEMENE STRATEGIE GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER	5
3. UITGANGSPRINCIPES EN DOELSTELLINGEN VOOR GKZB IN BELGIË	7
ALGEMENE UITGANGSPRINCIPES VOOR GEÏNTEGREERD KUSTZONEBEHEER	8
4. ACTIEPLAN GKZB VOOR DE VLAAMSE KUST	8
4.1. SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN EN ACTIES VOOR DUURZAAM BEHEER VAN DE VLAAMSE KUST	8
4.2. HAALBAARHEIDSANALYSE	13
4.3. ACTIEPLAN EN AANBEVELINGEN	14

Deel II: Strategie geïntegreerd kustzonebeheer

1. Algemene principes van geïntegreerd kustzonebeheer

1.1. Waarom een “geïntegreerde” benadering?

“Integratie” is hier dus hét kernwoord.

De Europese Commissie stelt dat “Geïntegreerd kustzonebeheer (GKZB) start met de bewustwording van vraagstukken van gemeenschappelijk belang. Het brengt een dialoog op gang en leidt tot uitwisseling van gedachten tussen belanghebbenden en betrokken partijen. Het moet leiden tot samenwerking en is de basis voor gezamenlijke actie, dat uiteindelijk resulteert in integratie van management.”

Kustgebieden zijn complex. Bovendien zijn ze onderhevig aan allerlei natuurlijke en menselijke veranderingen en zijn het gebieden bij uitstek waar vele gebruikers elkaar voor de voeten lopen.

Aan de kust kan niet één functie toegekend worden. Het is een gebied voor visserij, toerisme en recreatie, landbouw, energieproductie, kustvervoer en handel, cultureel erfgoed, esthetiek, verdediging van het land tegen de kracht van de zee, natuurontwikkeling. Een gebied bij uitstek met vele functies en vele belanghebbenden, elk met hun eigen wensen en toekomstplannen.

Ondertussen schrijft elke sector zijn eigen beleids- en toekomstplannen en bepaalt elk bevoegdheidsniveau het beleid voor de regio waarvoor ze bevoegd is.

Wat liep mis in Europese kustgebieden in het verleden (conclusies uit het demonstratieprogramma van de Europese Commissie)?

- wetgeving en beleid is sectorgebonden en ongecoördineerd;
- niet-gecoördineerde sectorale planningsbesluiten zijn vaak tegenstrijdig met de belangen van een duurzaam beheer van de kustgebieden op lange termijn;
- starre bureaucratische systemen zijn een rem op de creativiteit en het aanpassingsvermogen;
- middelen en steun van hogere bestuurniveau's voor plaatselijke initiatieven voor een duurzaam kustbeheer ontbraken
- het beheer van de kust is zonder visie en op basis van een beperkt inzicht in kustprocessen tot stand gekomen;
- de eindgebruikers waren niet steeds betrokken bij wetenschappelijk onderzoek en de verzameling van gegevens.

Het spreekt voor zich dat overleg en samenwerking tussen de sectoren en beleidsniveau's noodzakelijk is, dat het beleid en de toekomstplannen op elkaar moeten afgestemd worden en dat schaal- en tijdsniveau's moeten overeenkomen. Als deze moeilijke taak volbracht wordt kunnen we spreken van een **geïntegreerde aanpak**.

Een dynamisch systeem als de kustzone vereist een flexibele, geïntegreerde en duurzame planning en beheer om te komen tot lange termijnsoplossingen voor lokale en meer globale bekommernissen.

De filosofie achter de geïntegreerde aanpak in kustgebieden omvat het besef dat:

- GKZB kan helpen bij het opzetten van democratische systemen en het creëren van mechanismen om de zinvolle betrokkenheid van organisaties en individuen op alle niveau's van de maatschappij te vergemakkelijken;
- coördinatie tussen verschillende sectoren en bestuurlijke niveau's een van de cruciale kenmerken van een goed bestuur is;
- bij GKZB altijd een visie moet worden ontwikkeld op hoe een duurzame maatschappij eruit zal zien; deze visie vormt het kader waarbinnen activiteiten kunnen worden geformuleerd en uitgevoerd;
- de toekomst intrinsiek onzeker is;
- problemen niet moeten verschoven worden, maar moeten opgelost worden;
- GKZB een zeer complex proces is dat tijd nodig heeft om te worden ontwikkeld; er moet capaciteit worden opgebouwd en in de loop der tijd moet er een gunstig klimaat worden gestimuleerd en gecreëerd;
- er geen standaardformule is voor GKZB;
- GKZB-initiatieven gebruik moeten maken van de bestaande institutionele en politieke structuren en ervoor moeten zorgen dat GKZB legitiem is en de cultuur en tradities in acht neemt.

1.2. Algemene principes van geïntegreerd kustzonebeheer (GKZB)

Uit de voorbeelden van projecten geanalyseerd in het demonstratieprogramma heeft de Europese Commissie een aantal **algemene beginselen** afgeleid voor geïntegreerd kustzonebeheer (GKZB):

1. *er moet uitgegaan worden van een breed perspectief.* M.a.w. er moet rekening gehouden worden met het volledig complex van systemen die een significant invloed hebben op de dynamiek van de kustgebieden. Dit betekent uiteraard dat zowel de terrestrische als mariene systemen bestudeerd worden.
2. *GKZB moet gebaseerd zijn op inzicht in de specifieke situatie in een betrokken gebied:* voor een adequaat beheer van het kustgebied moet gezorgd worden voor inzicht in de specifieke kenmerken van het desbetreffende gebied en een inschatting van de krachten en impulsen die de dynamiek ter plaatse beïnvloeden, met inbegrip van degene die van buiten de plaatselijke omgeving komen. Voorstellen voor specifieke oplossingen voor problemen in het kustgebied en alle besluiten over een optimaal gebruik daarvan moeten aan de locatie aangepast worden. Zelfs de keuze van de aanpak voor de lancering of voortzetting van een GKZB-initiatief moet door de context worden bepaald.
3. *er moet rekening gehouden worden met natuurlijke processen:* voor een succesvol beheer van het kustgebied moet uitgegaan worden van inzicht in de natuurlijke processen en de dynamiek van de kustsystemen.

4. *er moet voor gezorgd worden dat beslissingen alle opties voor de toekomst intact houden:* bij het beheer van de kustgebieden moet worden beseft dat de toekomst onzeker is en bijgevolg moet het beheer flexibel zijn. Tevens moeten maatregelen worden genomen in overeenstemming met het “voorzorgbeginsel”, dat stelt dat niet met regelgeving moet worden gewacht tot er zekerheid is, maar dat vooraf moet worden opgetreden om mogelijke schade te voorkomen.
5. *a.h.v. participatie moet men tot consensus komen:* alle belanghebbenden moeten bij het planningsproces betrokken worden. Wie, hoe en wanneer zal kunnen verschillen naargelang de doelgroep. Vroege betrokkenheid kan tot vertrouwen en inzet leiden. Het creëren van inzicht in grote problemen kan onderhandelingen tussen verschillende belanghebbenden vergemakkelijken.
6. *er moet steun en betrokkenheid zijn van alle relevante bestuurinstanties*
7. *een combinatie van instrumenten gebruiken:* het beheer van kustgebieden kan alleen een succes worden wanneer een veelvoud van instrumenten wordt gebruikt, zoals een combinatie van rechtsregels, economische instrumenten, convenanten, informatieverstrekking, technologische oplossingen, onderzoek en educatie. Wat is een specifiek gebied de juiste combinatie is, wordt bepaald door de heersende problemen en de institutionele en culturele context.

Ruimtelijk planning zal eveneens een zeer belangrijke rol spelen bij GKZB. Er is echter niet enkel nood aan planning op land, maar ook planning op zee zal in de toekomst een heel belangrijk thema vormen.

Belangrijk om te benadrukken is verder dat GKZB betrekking heeft op **alle sectoren**, en dat de geïntegreerde benadering NIET enkel onder de noemer van milieu of natuur mag vallen.

Het is zeer moeilijk, zo niet onmogelijk, een universele methode voor GKZB voor te stellen. Hieronder worden wel een aantal **basisprincipes** gegeven die een goede vertrekbasis zijn voor GKZB (“good practice”):

1. *GKZB moet berusten op zowel participatie als op statutaire elementen*

Het is belangrijk dat consensus bereikt wordt voor GKZB, maar het sluiten van compromissen mag er niet toe leiden dat geen duurzame oplossingen gevonden worden en het zoeken naar compromissen of compensatie mag het proces niet eindeloos vertragen. Statutaire planning kan het planningsproces vooruit helpen, zeker als het gaat over visies of strategieën voor grotere gebieden.

Anderzijds moeten statutair bevoegde instanties open staan voor vrijwillige samenwerking. Dit zal helpen om vertrouwen te creëren en consensus te bereiken.

2. *Een pro-actieve houding van het nationaal en regionaal beleid is belangrijk*

Integratie impliceert het samenbrengen van diverse belangen. Dit vereist leiderschap en een pro-actieve houding van het beleid.

3. *GKZB is niet overal noodzakelijk en moet selectief toegepast worden*

Sommige gebieden of thema's kunnen gepland worden in conventionele structuurplannen of sectorale plannen. Andere vereisen een geïntegreerde benadering, bijvoorbeeld als het meerdere sectoren betreft. De aandacht moet uitgaan naar gebieden en thema's waar geïntegreerde planning de meeste potenties heeft om problemen op te lossen.

4. *Het GKZB-proces begint met het identificeren van problemen in de kustzone*

GKZB betekent eigenlijk dat er gezamenlijk naar oplossingen zal gezocht worden en dat bruggen moeten gebouwd worden tussen disciplines. Een voorwaarde is dat de verschillende betrokkenen open staan voor de problemen en wensen van de anderen.

5. *GKZB vereist een goed inzicht in de werking van het kuststelsel en een efficiënte verspreiding van de kennis. De kustproblematiek vraagt inzet van onze beste kennis en instrumenten*

Voor succesvol GKZB moet er voldoende kennis zijn over de kust, zowel de land- als de zeezijde, en in de veranderingen waaraan de kust onderhevig is. Belangrijk is ook dat de wetenschappers die de informatie verzamelen, en de beheerders (of managers) elkaar begrijpen. De kennis of informatie van de kust is niet voldoende, het is het goed gebruik ervan dat centraal staat.

1.3. Belemmeringen voor GKZB in België

Het besef dat een geïntegreerde benadering de werkwijze is om te komen tot duurzaam beheer van de kust werd in België het voorbije decennium in diverse initiatieven benadrukt. Zo werd

- in 1994 een interkabinettenstuurgroep kustzonebeheer opgericht. Deze stuurgroep heeft echter geen formele grondslag;
- in 1994 door vzw Natuurreservaten voor de eerste maal een 10-punten programma geïntegreerd kustzonebeheer voorgesteld, dat geëvalueerd werd in 1999;
- diverse Europese Projecten met betrekking tot de kust gingen van start in Vlaanderen, en streefden naar een geïntegreerde aanpak van specifieke problemen.

Ondanks deze initiatieven is een geïntegreerd beheer van de kustzone nog niet onmiddellijk in zicht. Om het tij te doen keren naar een duurzaam beheer moeten nog een aantal belemmeringen aangepakt worden.

Prioritaire belemmeringen zijn:

1. geen verankering voor kustzonebeheer: momenteel wordt kustzonebeheer vooral projectmatig aangepakt. Na afloop van de projecten is dikwijls geen mogelijkheid voorzien om de initiatieven verder te zetten, of om de acties te implementeren. De projecten zijn meestal ingebed binnen één departement, die misschien niet het best geplaatst is om de complexe taak van geïntegreerd kustzonebeheer op zich te nemen.
2. versnippering van de bevoegdheden: de bevoegdheden zijn versnipperd over de bevoegdheidsniveau's (federaal, regionaal, provinciaal en gemeentelijk), en over de sectoren. Dit heeft onder andere als gevolg dat er lacunes optreden in de wetgeving - bijvoorbeeld wanneer een activiteit zich zowel op land als op zee afspeelt, zoals strandvisserij-, dat de bestaande wetgeving niet gestroomlijnd is, en dat de benadering dikwijls noodgedwongen sectoraal blijft.

3. geen juridisch kader voor kustzonebeheer: hiervoor zou minimum een samenwerking tussen de federale staat en het Vlaamse Gewest nodig zijn. Momenteel is hiervoor geen juridische basis voorzien.
4. gebrek aan monitoring: met monitoring wordt bedoeld dat een set basisgegevens continu opgevolgd worden in de tijd. Dit zou moeten gebeuren voor alle sectoren en gebiedsdekkend voor de kust. Op vandaag doet men niet aan dergelijke systematische opvolging van een set basisgegevens.
5. sectorale benadering: vele sectoren zijn actief in de kustzone en elk willen ze hun plaats in de beperkte 65 km lang zone. Ze benaderen hun beleid en activiteiten dikwijls zuiver vanuit een sectoraal standpunt. Een multisectorale benadering is echter de enige lange termijnoplossing.
6. gebrek aan coördinatie, overleg en communicatie: uit de analyses is gebleken dat er geen systematisch overleg is tussen de sectoren aan de kust. Bepaalde sectoren (bijvoorbeeld natuur) overleggen (dikwijls uit noodzaak) automatisch met anderen, maar er wordt geconstateerd dat bij specifieke sectoren weinig bereidheid is tot overleg en samenwerking. Maar niet enkel overleg tussen sectoren is van belang, ook overleg tussen bestuursniveau's en communicatie met de "levende krachten" in het veld is van cruciaal belang om een draagvlak voor kustzonebeheer te kunnen creëren. Het uittekenen en operationaliseren van een model voor overleg zou een voorstel kunnen zijn. Automatisch rijst de vraag wie dit overleg en de communicatie zal coördineren.
Tenslotte moet ook gedacht worden aan "interne communicatie", ook binnen besturen moet duidelijk afgelijnd worden wat bedoeld wordt met "geïntegreerd kustzonebeheer" en wat de implicaties hiervan zijn.
7. geen planning op zee: de zee zal als "ruimtelijke eenheid" steeds belangrijker worden. Keuzes zullen moeten gemaakt worden, en hiertoe is een adequate (ruimtelijke) planning noodzakelijk: bijvoorbeeld voor de lokatie keuze van windmolenparken, voor de aanleg van leidingen in zee, voor het aanduiden van prioritaire visserijgebieden, voor het aanduiden van natuureservaten op zee.

2. Algemene strategie geïntegreerd kustzonebeheer

Geïntegreerd kustzonebeheer wordt gedefinieerd als "een voortdurend proces met als algemene doelstelling de verwezenlijking van duurzame ontwikkeling in de kustzone door middel van een optimaal beheer van de menselijke activiteiten in deze zone, teneinde de toestand van het kustmilieu te verbeteren en zijn diversiteit te handhaven" (Europese Commissie).

Geïntegreerd kustzonebeheer is een actueel thema in vele verschillende landen. Een voorstel van stappen die kunnen ondernomen worden voor het opstellen van een algemene strategie GKZB wordt hieronder beschreven.

STAP 1. Bepaal voor de kustzone de uitgangsprincipes.

Uitgangsprincipes voor een duurzaam beheer van en planning in de kustzone. Waar wil men naartoe met de kustzone in de toekomst?

De principes zijn alle van even groot belang. Er moet naar gestreefd worden ze allemaal in praktijk te brengen.

Wat is precies die duurzaamheid? “Ontwikkeling die aan de noden van de huidige generatie kan tegemoet komen, zonder de kansen voor ontwikkeling van de volgende generaties te beperken”.

STAP 2: Bepaal de doelstellingen en middelen

Welke doelstellingen wil men bereiken met GKZB? Welke middelen zullen ingezet worden en welke acties zullen ondernomen worden om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken.

STAP 3: Bepaal de prioriteiten

Dit kan gebeuren per sector, of per activiteit in de kustzone.

Hieraan gaat een grondige studie vooraf van alle sectoren actief in de kustzone. Voor alle sectoren moet nagegaan worden welke kennis beschikbaar is, welke kennis nog ontbreekt, wat de toekomstvisie is en wat de knelpunten zijn met de andere sectoren en wat zijn de beperkingen voor de sectoren.

Bij het bepalen van de prioriteiten moet een geïntegreerde benadering voorop staan. Het is niet zo dat de ene activiteit noodzakelijk de andere uitsluit. Bij het multifunctioneel gebruik van een bepaald gebied kan dan nagegaan worden wat de hoofd- en nevenfuncties zijn. Bij multifunctioneel gebruik kan ook nog gekeken worden naar scheiding of verweving van functies. Een scheiding is enkel nodig als twee functies elkaar uitsluiten.

STAP 4: Acties formuleren om de prioriteiten aan te pakken

Som op welke acties moeten gebeuren.

Hoe kunnen de acties gerealiseerd worden?

Op welke termijn moeten/kunnen de acties gerealiseerd worden?

Wie neemt het voortouw bij de realisatie?

Wie is verantwoordelijk voor de uiteindelijke realisatie en de opvolging?

Belangrijkste fase die als een rode draad door het GKZB proces moet lopen: OVERLEG & SENSIBILISATIE.

De toekomstvisie die voor ogen gehouden wordt bij het uittekenen van een GKZB-strategie is: **duurzaam beheer van onze kustzone waarbij**

- kustgebonden sectoren een kans tot ontwikkelen krijgen, maar dit enkel op een duurzame wijze;
- in de kustzone moet de voorkeur gegeven worden aan activiteiten die specifiek met de kust gerelateerd zijn. De ruimte is te beperkt om ook niet-kustgebonden activiteiten toe te laten.
- de resterende natuurwaarden behouden blijven, en waar mogelijk versterkt worden,
- de draagkracht van het kustsysteem niet overschreden wordt
- openbare ruimte maximaal bewaard moet blijven

Om dit op te volgen is het absoluut noodzakelijk te gaan werken met een opvolgingssysteem waarbij het mogelijk wordt alle ontwikkelingen in de tijd continu op te volgen (monitoring).

3. Uitgangsprincipes en doelstellingen voor GKZB in België

De hoofddoelstelling van geïntegreerd kustzonebeheer in het algemeen en het TERRA-project in het bijzonder is het uitstippelen van een systematisch, samenhangend en terugkoppelend beleid om zo te komen tot duurzame ontwikkeling van de kustzone.

Duurzame ontwikkeling wordt gedefinieerd als “die ontwikkeling die gericht is op bevrediging van de noden van het heden zonder deze van de komende generaties in het gedrang te brengen; en waarvan de realisatie een veranderingsproces vergt waarin het gebruik van hulpbronnen, de bestemming van investeringen, de gerichtheid van technologische ontwikkeling en institutionele veranderingen worden afgestemd op zowel toekomstige als huidige behoeften” (Brundtland-rapport, 1987)¹.

Om blijvend te kunnen tegemoet komen aan alle huidige en alle toekomstige behoeften moeten de milieu- en natuurfuncties op een duurzame manier worden gebruikt. Dit betekent dat menselijke activiteiten - ook in de kustzone - die sowieso bijdragen tot uitputting, verontreiniging en aantasting, in wezen gebonden zijn aan **de ecologische randvoorwaarde** om deze activiteiten binnen de milieugebruiksruimte duurzaam te ontwikkelen. De milieugebruiksruimte is immers de mogelijkheid die de natuur en het milieu de samenleving bieden voor de benutting nu, zonder afbreuk te doen aan toekomstige gebruiksmogelijkheden.

Deze ecologische randvoorwaarde is sterk verbonden met **de sociale randvoorwaarde** : om te voldoen aan volgende basisbehoeften :

- voeding;
- huisvesting (wonen, kleden, huishouden);
- recreatie;
- verzorgen (veiligheid, gezondheidszorg en persoonlijke verzorging);

Deze behoeften moeten allen kunnen bevredigd worden (zij het materieel, zij het door het verlenen van diensten) voor de tijdelijke en permanente kustbewoners.² Om deze behoeften te bevredigen kan beroep gedaan worden op intermediaire functies zoals transport, communicatie en handel/diensten. Deze intermediaire functies zullen echter niet enkel ten goede komen aan de kustbewoners, maar kunnen in bepaalde gevallen evengoed voor het hinterland bedoeld zijn (bijvoorbeeld visserij, productie van goederen, etc.).

Binnen de ruimte van de kust zijn drie aandachtsvelden van belang : stofstromen, gebieden en actoren. Om te komen tot een geïntegreerde benadering moet men de input en outputstromen (energie, water, afval, verkeer, ...) kunnen beheersen, aandacht hebben voor de kwaliteit van gebieden en ten slotte kunnen rekenen op medewerking van en draagvlak creëren bij de actoren (of participanten).

In onderstaande tekst wordt eerst ingegaan op de algemene uitgangsprincipes voor geïntegreerd kustzonebeheer voor deze drie aandachtsvelden. Vervolgens wordt ingegaan op

¹ Rapport van de Wereldcommissie voor Milieu en Ontwikkeling (CMED, 1987). Ook bekend als het Brundtland-rapport.

² De totale druk op milieu en natuur afhangt van drie factoren : de wijze van produceren, de wijze van consumeren en de totale bevolking. Als blijkt dat de hoofddoelstelling niet alleen kan gehaald worden door in te grijpen op de productie- en consumptiepatronen dan zal moeten ingegrepen worden op het aantal mensen die permanent en/of tijdelijk verblijven aan de kust.

de specifieke doelstellingen en middelen/acties om te komen tot duurzame ontwikkeling van de kustzone.

Algemene uitgangsprincipes voor geïntegreerd kustzonebeheer

Voor stofstromen

1. duurzaam stromenbeheer, d.w.z. duurzaam gebruik van natuurlijke rijkdommen: de natuurlijke rijkdommen aan de kust zijn de fundamentele basis voor de kust economie en een duurzame samenleving.
2. plannen voor preventie: waar mogelijk moet het gebruik van eindige natuurlijke rijkdommen afgebouwd worden, hergebruik van rijkdommen en gebruik van duurzame grondstoffen gestimuleerd worden en alternatieven opgespoord worden voor eindige grondstoffen.

Voor gebieden

1. behoud van de natuurlijke zones aan de kust op lange termijn: de kustzone is een uniek natuurlijk systeem. Haar geologie, fauna en flora, landschap en archeologie moet bewaard blijven voor de volgende generaties en waar mogelijk opgewaardeerd worden.
2. planning met lokale potenties: nieuwe ontwikkelingen in de kustzone moeten rekening houden met de omgeving en ecologische draagkracht van de kustzone.

Voor actoren

1. duurzaam milieubewust gedrag bewerkstelligen en bestendigen
2. planning voor zelf-organisatie & samenwerking/coöperatie

4. Actieplan GKZB voor de Vlaamse kust

4.1. Specifieke doelstellingen en acties voor duurzaam beheer van de Vlaamse kust

Men kan niet anders dan vertrekken vanuit de actuele situatie. De draagkracht van het kustecosysteem is reeds lang overschreden, de kust is geurbaniseerd, de mens heeft zijn stempel gedrukt op elke m² aan de kust.

Toch moet bij geïntegreerd kustzonebeheer rekening gehouden worden met zowel de ecologische, economische, als de sociale invalshoek. De voorliggende situatie is uiterst complex, en de sectoren redeneren niet volgens één lijn, maar elk volgens de hunne.

Alle sectoren willen de mogelijkheid krijgen zich te ontwikkelen in de kustzone. Bij geïntegreerd kustzonebeheer moeten de visies vanuit verschillende sectoren vanuit de basisfilosofie van duurzame ontwikkeling geëvalueerd en geïntegreerd worden. Dit betekent echter niet dat elk conflict of elke discussie tussen sectoren zal kunnen opgelost worden door het bereiken van compromissen. Er moet ook over gewaakt worden dat niet één activiteit zal gaan domineren, zodat anderen mogelijks in het gedrang komen. Zo zijn verschillende

activiteiten van de economische sector in sterke mate afhankelijk van de kwaliteit van de kustzone.

De conflicten, knelpunten of beperkingen kunnen binnen een aantal schaalniveaus gesitueerd worden. Deze schaalniveaus kunnen een eerste hulpmiddel zijn in een waardediscussie. Volgende vier schalen kunnen van belang zijn:

1. Geografische schaal
2. Beleidsschaal (individu - gemeente - provincie - gewest - federaal - europees-internationaal-...)
3. Belangenschaal (eigen belang -collectief belang)
4. Tijdsschaal (korte - middellange - lange termijn)

Stofstromen

Doelstellingen

1. duurzame waterwinning/integraal waterbeheer

Acties:

- alternatieven voor waterwinning in de duinen en afbouw van de huidige grondwaterwinningen
- grondwaterwinningen ten behoeve van drinkwatervoorziening dienen in functie van hun ecologische impact te worden geëvalueerd; waar verweving van beide functies niet mogelijk is dient gestreefd te worden naar scheiding van beide functies
- duurzaam gebruik van water (hergebruik, rationeel watergebruik)
- kustverdediging
- aanpak van puntemissies én diffuse emissies via een doelgroepgerichte benadering
- aanpak van puntemissies en diffuse emissies via productnormering
- zuiveren van alle afvalwater; de niet op rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) aangesloten afvalwaters dienen door middel van kleinschalige waterzuivering gezuiverd te worden
- RWZI's lozingsnormen moeten gerespecteerd worden
- efficiënter optreden tegen alle vormen van verontreiniging door scheepvaart (olieelozingen, visserij-afval, ...)

2. duurzame energievoorziening

Acties:

- alternatieven voor energievoorziening (hergebruik, gebruik van hernieuwbare bronnen, preventie): windenergie, etc.
- rationeel energiegebruik

3. mobiliteit: aanpassing infrastructuur, vermindering van mobiliteit & alternatieve transportmodi voor vervoer van stoffen

Acties:

- heroriëntatie diensten/communicatie
- lokale economie verlaagt transport van goederen
- plaats voor economie anders dan toerisme (tewerkstelling niet enkel ophangen aan toerisme). Gecontroleerde industriële ontwikkeling moet mogelijk blijven.

- herinrichting van wegen (aanplantingen van absorptie van vervuiling, etc.)

4. duurzame landbouw en aquacultuur

Acties:

- heroriëntatie landbouw (o.a. productie voor stedelijke gebieden, hoge kwaliteit garanderen, globalisering en stromen van elders zullen blijven bestaan voor bepaalde stofstromen).
- duurzame aquacultuur uitbouwen, o.a. om de druk op landbouw weg te nemen, alsook om de druk op de natuurlijke vispopulatie als gevolg van overbevissing weg te nemen.

5. goede milieukwaliteit aan de kust

Acties:

- opsporen van (punt)bronnen van vervuiling
- afvalpreventie gericht op bewoners en toeristen
- toepassen principe "vervuiler betaalt"
- communicatie rond milieukwaliteit in de kustzone
- rampenplanning voor chemische en olievervuiling aan de kust
- opzetten (regionaal/nationaal) beleid tegen verontreiniging van de kustzone
- uitbouw van geschikte infrastructuur ter beperking van milieu-impact van menselijke (o.a. recreatie en toerisme) activiteiten (bv. milieuvoorzieningen in jachthavens)

Gebieden

Doelstellingen

1. intense verbinding tussen zee en kust realiseren

Acties:

- een aantrekkelijke combinatie zee-duin-strand zijn een belangrijke trekpleister voor de toeristen en recreanten (kwalitatief toeristisch aanbod). Deze combinatie moet een kwalitatief aanbod blijven, die niet geheel teniet gedaan wordt door andere ontwikkelingen, zoals haven- of industriële-ontwikkelingen
- natuurlijke zeewering waar mogelijk (uitvoeren van kustverdedigingswerken moet gebeuren volgens de code van goede praktijk)

2. (ontwikkelingen in) de kustzone in ruime context zien. De relatie met het mariene milieu enerzijds en met de polders anderzijds, moet gemaakt worden.

Acties:

- recreatie op grotere schaal bekijken: toeristische druk op kust wegnemen door binnenland aantrekkelijk te maken voor recreatie
- grensoverschrijdend karakter is belangrijk en de kust wordt gezien binnen de Europese context

3. opnieuw creëren van natuurlijke systemen en Grote Eenheden Natuur (uitgestrekte natuurgebieden zoals estuaria, duingebieden)

Acties:

- bescherming van open ruimte (hierbij o.a. mogelijkheden tot samenwerking met militaire overheid: natuurbeheer in militaire gebieden, aangepast afvalbeheer - munitie/wapens/toxic waste, storten in zee).
- bescherming van alle resterende waardevolle duingebieden en duin-polderovergangen

- aanduiden van natuurreservaten op strand en zee
- ruimtelijke herstelmaatregelen zoals het verwijderen van storende elementen en zonevreemde gebouwen
- ontsnippering

4. uitbouwen van de kust als aangename recreatie- en leefruimte (leefbare steden)

Acties:

- multifunctioneel gebruik van de ruimte
- verweving van functies waar het kan, scheiding van functies waar het moet. Harde grenzen hanteren zal nodig zijn. Uitwerken van een tijdelijke en ruimtelijke zonering van bepaalde activiteiten.
- innovatieve mobiliteitssystemen
- kwalitatief toeristisch aanbod: verhogen van de kwaliteit van het huidige aanbod.
- regio bestuur (gehele kust als regio cfr. Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan)
- creëren van aangename fiets- en wandelroutes
- realisatie van stadsrandbossen waar wenselijk
- herzien mobiliteit (o.a. functie van Koninklijke baan, randparkings, etc.) en goede toegankelijkheid van de kust
- behoud van lokale en permanente bewoners aan de kust (niet enkel ouderen maar ook jongeren)
- brede waaier aan mogelijkheden voor recreatie, niet enkel kustgebonden recreatie (geleid door de vraag)
- opwaardering toeristische archeologie
- beperkingen voor het aantal tweede woningen aan de kust
- nieuwe ontwikkelingen aan de kust zijn van hoge kwaliteit
- reglementen voor watergebonden recreatie
- promoten van veilige recreatie vormen
- zonering van recreatie
- voorzien van speelduinen en -plaatsen voor de jeugd

5. verhogen en optimaliseren van de natuurwaarden van de kust

Acties:

- “nieuwe” natuur creëren via natuurtechnische milieubouw
- bescherming van het mariene milieu
- opleggen van een beheersplicht voor aaneengesloten duingebieden
- stimuleren van duurzame visserij (ontmoedigen visserijpraktijken met nefaste impact op het mariene ecosysteem, door overschakelen op meer milieuvriendelijke vistechnieken, reglementering van strandvisserij, afbakenen van mariene reservaten)
- gerichte soortenbescherming
- bescherming van landschappen
- bebossingsinitiatieven aan de kust nauwkeurig afwegen: gebruik van streekeigen soorten, impact op landschap, opstellen van geïntegreerde beheersplannen (zie Coastal Code EUCC)

Actoren

Algemene doelstellingen:

- informatie, inspraak en participatie voor alle doelgroepen en actoren
- bij alle doelgroepen nood aan creëren van besef aan geïntegreerd kustzonebeheer

Doelgroepen

1. sociaal achtergestelden, zowel bij bewoners als bij toeristen;
 - aangepaste mobiliteit van het individu (bv. vervoersarmen, andere communicatievormen)
 - informatie, inspraak en participatie
 - kloof tussen bevolkingsgroepen mag niet vergroten
 - houding van bevolking sluit aan bij de ecosystemen zelf en de kringlopen van stoffen en energie
 - milieuvriendelijk gedrag economisch aantrekkelijk maken
2. kustbewoners
 - educatie/sensibilisatie van bewoners
 - verhogen tewerkstelling aan de kust door creëren van operationele lokale markten
 - aangepaste mobiliteit van het individu (bv. vervoersarmen, individuele verplaatsingen worden overbodig door het uitwerken van telewerk, andere communicatievormen)
 - kust aantrekkelijk maken voor lokale bewoning
 - informatie, inspraak en participatie
 - houding van de kustbewoners sluit aan bij de ecosystemen zelf en de kringlopen van stoffen en energie
 - milieuvriendelijk gedrag economisch aantrekkelijk maken
3. derde leeftijd/bejaarden
 - dienstverlening aan de kust
 - coöperatieven voor ouderen
 - aangepaste mobiliteit voor bejaarden
 - informatie, inspraak en participatie
 - houding van derde leeftijd sluit aan bij de ecosystemen zelf en de kringlopen van stoffen en energie
 - milieuvriendelijk gedrag economisch aantrekkelijk maken
4. dagtoeristen/kortverblijvers
 - educatie/sensibilisatie van toeristen
 - nieuwe vormen van toerisme (nomadische camping/woningen/appartementen)
 - aangepaste mobiliteit voor toeristen
 - informatie, inspraak en participatie
 - beheersing van toeristenstroom
 - houding van toeristen sluit aan bij de ecosystemen zelf en de kringlopen van stoffen en energie
 - milieuvriendelijk gedrag economisch aantrekkelijk maken
 - de relatie leggen tussen toeristische industrie en andere economische sectoren
 - uitwerken van een algemene visie over “kusttoerisme”
 - kwalitatief aanbod
5. (economische) sectoren

- gebruik van eigen natuurlijk, toeristisch en cultureel potentieel aan de kust
- informatie, inspraak en participatie, aangepast aan de sector
- houding van sectoren sluit aan bij de ecosystemen zelf en de kringlopen van stoffen en energie
- milieuvriendelijk gedrag economisch aantrekkelijk maken
- bij het ontwerp van nieuwe en de aanpassing van bestaande infrastructuren in de kustzone wordt rekening gehouden met de draagkracht van het kustecosysteem
- uitvoeren van een MER is wenselijk voor alle nieuwe ontwikkelingen in de kustzone (uitbreiding van de huidige verplichte MER bij een bouwvraag).

4.2. Haalbaarheidsanalyse

Om na te gaan wat de haalbaarheid is van de voorgestelde acties werd een haalbaarheidsanalyse per actie uitgevoerd. De analyse is gebaseerd op volgende criteria:

1. Voorkomen van de actie in bestaande documenten en rapporten van de kust (+ vermelding van sector)
 - A: ja, de actie werd teruggevonden tijdens de literatuurstudie
 - B: neen, de actie werd niet teruggevonden tijdens de literatuurstudie
2. Beschikbaarheid van de basisgegevens
 - A: gegevens zijn beschikbaar onder de vorm van beleidsvoorbereidende studies
 - B: gegevens zijn beschikbaar onder de vorm van beleidsuitvoerende studies
 - C: gegevens zijn beschikbaar onder de vorm van beleidsevaluerende studies
 - D: gegevens zijn niet of zeer moeilijk beschikbaar
3. In welke fase van het beleid is de maatregel opgenomen?
 - A: uitvoeringsfase
 - B: planningsfase (= staat effectief ingeschreven in jaarplanning)
 - C: beleidsverklaring
 - D: niet opgenomen in het beleid
4. Mate waarin de initiatiefnemer de belanghebbenden wil betrekken (bijdrage tot opbouwen van een duurzame relatie)?
 - A: wel bereidheid om belanghebbenden te betrekken
 - B: geen bereidheid om belanghebbenden te betrekken
5. Investing verbonden aan de actie?
 - A: éénmalige kleine investering op korte termijn
 - B: éénmalige grote investering op korte termijn, lage kosten op lange termijn
 - C: terugkerende kleine investeringen op lange termijn
 - D: terugkerende hoge investeringen op lange termijn
6. Institutionele moeilijkheidsgraad voor realisatie = hoeveel beleidsniveau's zijn er betrokken?
 - A: één
 - B: twee
 - C: drie
 - D: vier

Bovendien werd nagegaan aan welke van de zes knelpunten tegemoet gekomen wordt:

- (1) ruimteconflict en versnippering
- (2) achteruitgang van natuur, milieu en landschap

- (3) grote druk door toerisme
- (4) visuele impact voor grootschalige infrastructuur
- (5) mobiliteitsproblemen
- (6) onvoldoende garanties voor veiligheid en levenskwaliteit

De **conclusies uit de haalbaarheidsanalyse** zijn:

- de acties die in bovenstaand actieplan worden voorgesteld, komen vooral tegemoet aan knelpunten 2 en 3, namelijk de achteruitgang van natuur, milieu en landschap en de druk door het toerisme;
- de nieuw voorgestelde acties in het actieplan, die niet vermeld worden in bestaande documenten, hebben vooral betrekking op: mobiliteit en transport, beperkingen opgelegd aan toerisme en recreatie, acties voor sociaal achtergestelden en derde leeftijd en de (milieuvriendelijke) houding van verschillende doelgroepen;
- tekort aan beleidsvoorbereidende gegevens situeren zich vooral bij: mobiliteit, heroriëntatie van economie en landbouw, sociale problematiek aan de kust, verminderen van de druk van toerisme (beperkingen in aantal toeristen, tweede woningen) en verhogen van de kwaliteit en veiligheid ervan, acties naar houding en gedrag van sectoren, sociaal achtergestelden en derde leeftijd;
- bij zo'n 40% van de voorgestelde maatregelen zijn toch al min of meer gedetailleerde basisgegevens beschikbaar (vooral beleidsvoorbereidende; beleidsuitvoerende en beleidsevaluerende studie zijn nog in de minderheid). In ruim 50% van de gevallen zijn nog geen gegevens beschikbaar of toch zeer moeilijk te bekomen.
- vele van de voorgestelde maatregelen werden wel opgenomen in beleidsnota's, maar zelden bevinden ze zich reeds in de plannings- of uitvoerende fase.
- de bereidheid van de initiatiefnemer om de belanghebbenden te betrekken is dikwijls moeilijk te bepalen, omdat er dikwijls nog geen concrete initiatieven genomen werden.
- acties met terugkerende hoge investeringen zijn beperkt. Dikwijls volstaat een eenmalige hoge investering, met lage onderhoudskosten (het aantal maatregelen binnen deze categorieën zal nog moeten gekwantificeerd worden)
- Voor het overgrote deel van de maatregelen is slechts één niveau bevoegd. Vooral bij ruimtelijke ordening en sensibilisering zullen meerdere niveaus hun verantwoordelijkheid moeten opnemen.

4.3. Actieplan en aanbevelingen

Tijdens de laatste zes maanden van het TERRA-czm project zullen de acties voorgesteld in 4.1. verder uitgewerkt worden. Tenslotte zullen aanbevelingen gedaan worden voor een goed beheer van de kustzone in de toekomst.

Deze aanvullingen zullen beschikbaar zijn vanaf december 2000.

Gegevens- en knelpuntanalyse kustzone

DEEL III: GEGEVENS- EN KNELPUNTENANALYSE

1. INVENTARISATIE VAN BESTAANDE RAPPORTEN EN DOCUMENTEN	1
1.1. INLEIDING	1
1.2. BESCHRIJVING EN WAARDERING PER SECTOR	1
2. KNELPUNTENANALYSE	6
2.1. INLEIDING	6
2.2. KNELPUNTEN PER SECTOR	7
3. BESLUIT	18

Deel III: Gegevens- en knelpuntenanalyse

1. Inventarisatie van bestaande rapporten en documenten

1.1. Inleiding

Over de kust is reeds heel wat geschreven en werden heel wat studies en rapporten gepubliceerd. Om in grote lijnen een zicht te kunnen krijgen op de informatie die beschikbaar is voor de verschillende sectoren, werd een inventaris opgemaakt van beleidsrelevante rapporten en beleidsdocumenten die specifiek de kust al thema hebben, die kustzone-dekkend zijn en nuttig kunnen zijn voor het opstellen van een GKZB-plan. Het zijn bovendien documenten die relevant zijn om een beschrijving, een knelpuntenanalyse en het destilleren van toekomstvisies van de betreffende sector aan de kust toe te laten.

Hierbij dient onmiddellijk opgemerkt te worden dat niet alle bestaande rapporten, thesissen, wetenschappelijke publicaties en artikels in de lijst opgenomen werden. De in de lijst weergegeven rapporten bevatten in vele gevallen een zeer uitgebreide biografie waarbij dus onmiddellijk heel wat andere verwijzingen gegeven worden.

Ook werden documenten die eveneens van toepassing zijn op grotere delen Vlaanderen of die slechts betrekking hebben op delen van de kustzone niet opgenomen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor beleidsdocumenten op regionaal of provinciaal niveau of voor gebiedsvisies. Uiteraard zullen deze wel relevant zijn voor GKZB.

De lijst met relevante rapporten vindt u als bijlage.

Een overzicht van de wetgeving die specifiek betrekking heeft op de Kust wordt gegeven in een afzonderlijk rapport (Cliquet, Vercruyse en Maes, 2000. Juridische inventarisatie van de kustzone in België. 107 p. Opgesteld in opdracht van de administratie Waterwegen en Zeewezen).

1.2. Beschrijving en waardering per sector

Per sector werden de rapporten geëvalueerd aan de hand van kritische succesfactoren. De beleidsrelevantie, de resolutie, de analytische benadering en de meetbaarheid van de resultaten van het rapport werden beoordeeld. Een voorbeeld van de fiche die gebruikt werd tijdens de evaluatie werd toegevoegd als bijlage.

Per sector wordt een waardering gegeven van de detaillering van de basisgegevens.

De criteria waarop de waardering gebaseerd is zijn:

- detaillering van de beschrijving van huidige situatie in de sector en een goede theoretische onderbouwing;
- het bestaan van een toekomstvisie;
- het voorstellen van concrete oplossingen voor de knelpunten;

Economie algemeen: de algemene economische situatie in West-Vlaanderen wordt jaarlijks opgevolgd (economisch profiel van de provincie, analyse van de arbeidsmarkt). Soms wordt verwezen naar de sociale situatie in bepaalde sectoren. In de streekvisies van de drie streekplatformen (regio Brugge, arrondissement Oostende, Westhoek) werd telkens een SWOT-analyse (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats) uitgevoerd. Voor geen enkel van de drie gaat het echter over een definitief goedgekeurde visie. In de hefboomprojecten wordt telkens aangegeven rond welke thema's de komende jaren prioritair zal gewerkt worden. Inter-sectorale knelpunten komen niet aan bod. Er worden geen voorstellen gedaan om knelpunten op te lossen.

Wat de industrie betreft wordt het aantal bedrijven per gemeente nauwkeurig bijgehouden. Enerzijds door de GOM voor de bedrijven die van hun diensten gebruik maken, anderzijds ook door het RSZ.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ goede detaillering van de gegevens, met regelmatige opvolging ➤ geen toekomstvisie ➤ geen voorstellen om knelpunten op te lossen
------------------------------------	--

Toerisme en recreatie: de gegevens betreffende toerisme en recreatie vallen uiteen in twee grote thema's: (1) de gegevens omtrent het aanbod aan logies, attracties, recreatievoorzieningen etc., en (2) de gegevens betreffende vraag en het gebruik van de toeristen/recreanten van dit aanbod met zijn economische en sociale impact voor de regio. De kennis over de vraag en de economische en sociale gevolgen ervan is veel beperkter. Er is een jaarlijkse, gedeeltelijke, kwantitatieve opname van het verblijfstoerisme in commerciële logiesvormen. Maar het dagtoerisme en tweede verblijfstoerisme is veel minder in kaart gebracht. Momenteel loopt er een onderzoek dat een duidelijker beeld moet scheppen van o.m. de economische impact van het commerciële verblijfstoerisme aan de Kust. Een aantal lacunes in de gegevens werden recentelijk aangevuld in functie van het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan (o.a. Onderzoek naar de tweede woningen in de kustgemeenten). Verdere gegevens worden momenteel aangevuld ten dienste van de Provinciaal beleidsvisie voor de kustzone. Bepaalde gegevens ontbreken echter. Bv. de behoefte naar golfterreinen, de behoefte naar meer jachthavens, de mogelijkheden voor aanbod aan infrastructuur voor evenementen, concrete oplossingen voor het fileprobleem, idem voor parkeerprobleem. Over milieu-impact van toerisme aan de kust zijn geen gegevens beschikbaar.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ de gegevens m.b.t. het aanbod benaderen de volledigheid en worden ook jaarlijks opgevolgd (= kennis ervan is grondig tot zeer grondig). Voor de kennis over de vraag situeert de kennis zich tussen 'geen gegevens' en een 'basiskennis'. ➤ geen toekomstvisie ➤ geen voorstellen om knelpunten op te lossen
------------------------------------	--

Land- en tuinbouw: in het kader van Europese programma's werden een aantal sociologische onderzoeken uitgevoerd. Verder zijn gegevens beschikbaar na landbouwtelling, alsook economische analyses, werkgelegenheidsonderzoek, onderzoek naar productietakken. Een specifieke beschrijving van de sector voor de volledige kustzone is niet beschikbaar (wel voor de Westkust in het kader van het landinrichtingsproject De Westhoek, en voor Blankenberge en Zeebrugge). Het is niet eenvoudig om over de gegevens te beschikken (geslotenheid van de sector, bedrijfsgebonden gegevens). Ook snel en duidelijk een zicht krijgen op de situatie van het landbouwbedrijf (in hoofd- of nevenberoep, leeftijd, opvolging, etc.) en de bedrijfskenmerken is geen evidentie. Een toekomstvisie, een potentieanalyse voor de sector evenals een knelpuntenanalyse met de andere sectoren is niet voorhanden.

Voor de duin-polder overgang zou het interessant zijn na te gaan wat de potenties zijn voor omschakeling naar biologische landbouw en gebruik van meer milieuvriendelijker technieken, mogelijkheden voor combinatie met toerisme (hoeve-, plattelands-, campings, verkoop van hoeveproducten), etc.

Inter-sectorale knelpunten worden niet vermeld.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	➤ basisgegevens aanwezig
	➤ geen toekomstvisie
	➤ geen voorstellen om knelpunten op te lossen

Visserij: alle economische gegevens van de visserij sector worden jaarlijks bijgehouden. In het kader van het communautair programma voor de structurele bijstand in de sector visserij werd ook een socio-economische studie uitgevoerd. Over de relatie tussen de verschillende types visserij, knelpunten binnen en tussen de sector, toekomstvisie en beleid is geen materiaal beschikbaar.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	➤ goede detaillering van basisgegevens, met jaarlijkse opvolging
	➤ geen toekomstvisie
	➤ geen voorstellen om knelpunten op te lossen

Havens: het economisch belang van de haven van Oostende en van Zeebrugge wordt jaarlijks bijgehouden door de Nationale Bank van België. Beide havens maken jaarlijks een rapport op over de activiteiten en ontwikkelingen. Over de jachthavens zijn geen rapporten beschikbaar.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	➤ basisgegevens beschikbaar
	➤ geen toekomstvisie
	➤ geen voorstellen om knelpunten op te lossen

Bosbouw: in het kader van het RSV werd de gewenste bosstructuur van Vlaanderen opgemaakt. Voor specifieke zones langsheen de kust werden mogelijkheden voor bebossing bestudeerd.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	➤ <i>basisgegevens beschikbaar</i>
	➤ <i>geen toekomstvisie</i>
	➤ <i>geen voorstellen om knelpunten op te lossen</i>

Watervoorziening: voor bepaalde gebieden langsheen de kustzone is er grondige kennis van de hydrologische situatie. Dit is zeker zo in de duingebieden waar water gewonnen wordt. Gegevens over de hoeveelheden opgepompt, aangevoerd, verbruik water zijn beschikbaar. Er is echter geen integraal waterbeheersplan voor de kust, alhoewel hier reeds lang vraag naar is.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	➤ <i>basisgegevens beschikbaar</i>
	➤ <i>geen toekomstvisie op watervoorziening aan de kust</i>
	➤ <i>geen voorstellen om knelpunten op te lossen</i>

Natuur: voor verschillende gebieden werden gerichte studies en inventarisaties uitgevoerd. Dit resulteerde in momentopnames, maar monitoring is in de meeste gevallen niet voorzien. De ecosysteemvisie voor de kust omvat de gewenste richting voor de toekomst, knelpuntenanalyse, en voorstellen tot formuleren van oplossingen. In de Ecosysteemvisie wordt ook een duidelijk overzicht gegeven van de kennislacunes en worden aanbevelingen gedaan voor verder onderzoek in verschillende disciplines. Enkele voorbeelden: (1) geomorfologie: o.a. nood aan sequentiële topografische terreinopnamen, gedetailleerde geomorfologische kaarten, fundamenteel onderzoek naar dynamiek van strand en duinen; (2) hydrologie: lithologische en hydrogeologische bouw van het grondwaterreservoir voor bepaalde zones; gegevens over grondwaterstromingen en -peilen voor ganse kust, polderpeilen en afvoerdebieten door polderwaterlopen; (3) pedologie: o.a. nood aan bodemkundige basisgegevens, opstellen van een bodemtypologie, onderzoek naar verspreiding van de bodemtypes; (4) nood aan uniforme weergave van vele bestaande gegevens (per soortengroep bv.), bijkomende soortsinventarisatie, onderzoek naar habitatbinding van de fauna.

Jaarlijkse monitoring is niet mogelijk (of voorzien).

Conclusie: voor bepaalde gebieden grondige kennis, maar zonder opvolging. Voor andere gebieden geen of weinig gegevens beschikbaar.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	➤ <i>slecht voor bepaalde gebieden goede detaillering van basisgegevens, geen monitoring</i>
	➤ <i>toekomstvisie</i>
	➤ <i>concrete voorstellen om knelpunten op te lossen</i>

Milieukwaliteit: de VMM heeft meetnetten (fysico-chemische en biologische) om de kwaliteit van de binnenwateren op te volgen. Specifiek in relatie tot de kust wordt de zwemwaterkwaliteit bacteriologisch getest. Over de resultaten wordt jaarlijks gerapporteerd. De fysico-chemische en biologische kwaliteit van de Noordzee wordt opgevolgd door het BMM en de dienst Zeevisserij. Rapportering gebeurt jaarlijks.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	<ul style="list-style-type: none">➤ goede detaillering van gegevens, wordt jaarlijks opgevolgd.➤ toekomstvisie is aanwezig voor bepaalde parameters, onder de vorm van te halen normen➤ voorstellen om knelpunten op te lossen
------------------------------------	--

Mobiliteit/verkeer: gedetailleerde gegevens over het verplaatsingsgedrag aan de kust (1998) en verkeersleefbaarheid aan de kust (1992) zijn beschikbaar. De gegevens worden echter niet op regelmatige basis opgevolgd.

Er is nood aan een studie omtrent de verkeersproblematiek aan de kust (toeristische files, parkeerproblemen in badsteden, visie rond de kusttram, visie rond de inrichting van de Koninklijke baan).

Op korte termijn moeten alle kustgemeenten een mobiliteitsplan opstellen. Voor een stand van zaken zie tabel als bijlage.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	<ul style="list-style-type: none">➤ basisgegevens beschikbaar. Geen regelmatige opvolging.➤ toekomstvisie via structuurplanning➤ geen voorstellen om knelpunten op te lossen
------------------------------------	--

Welzijn: in de atlas aandachtsbuurten en atlas Kesteloot is zeer gedetailleerde informatie aanwezig over talrijke indicator voor welzijn (op detail van buurten). Een toekomstvisie wordt niet weergegeven.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	<ul style="list-style-type: none">➤ goede detaillering van de gegevens. Wordt op regelmatige basis bijgehouden.➤ geen toekomstvisie➤ geen voorstellen om knelpunten op te lossen
------------------------------------	--

Monumenten en Landschappen: alle cultuurhistorische relictten langs de kust worden in een atlas weergegeven. De gegevens worden in een database bijgehouden. Alle evoluties worden nauwkeurig bijgehouden door de cel Monumenten en Landschappen, AROHM.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	<ul style="list-style-type: none">➤ goede detaillering van gegevens, wordt regelmatig opgevolgd.➤ toekomstvisie (onder de vorm van beleidswenselijkheden)➤ voorstellen om knelpunten op te lossen
------------------------------------	---

Militaire activiteiten: geen rapporten beschikbaar/openbaar.

Veiligheid/kustverdediging: gegevens i.v.m. kustverdediging worden nauwkeurig opgevolgd door de Administratie Waterwegen en Zeewezen, afdeling Waterwegen Kust. De toekomstvisie wordt voorgesteld in het rapport Kust 2002 en het strategisch plan van AWZ.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	<ul style="list-style-type: none">➤ goede detaillering van de gegevens, met regelmatige opvolging.➤ toekomstvisie➤ concrete voorstellen om knelpunten op te lossen
------------------------------------	--

Ruimtelijke Ordening: dankzij recente evoluties in RSV en Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan wordt de puzzel langzaam volledig. Drie kustgemeenten beschikken reeds over een ontwerp structuurplan, de anderen zullen moeten volgen. Goede ruimtelijke ordening zou moeten leiden tot oplossingen voor conflicten.

<u>Waardering van de gegevens:</u>	<ul style="list-style-type: none">➤ goede detaillering van de gegevens, met regelmatige opvolging➤ toekomstvisie➤ voorstellen om knelpunten op te lossen
------------------------------------	--

2. Knelpuntenanalyse

2.1. Inleiding

De kust herbergt vele activiteiten: bosbouw, economie, landbouw, milieu, monumenten en landschappen, natuur, ruimtelijke ordening, toerisme en recreatie, visserij, watervoorziening, welzijn en zeewering zijn te onderscheiden categorieën. Het zijn niet alle echte "sectoren". Natuur, milieu en ruimtelijke ordening kunnen moeilijk als een sector gezien worden, maar wel zullen deze categorieën beïnvloed worden door de activiteiten in de kustzone, en uiteraard ook op deze activiteiten een weerslag hebben.

Onvermijdelijk komen al deze activiteiten in aanraking met elkaar. Dit leidt in goede gevallen tot samenwerking, maar ook soms tot beperkingen of zelfs conflicten.

Onderstaande knelpuntenanalyse werd opgesteld na een literatuurstudie van bestaande informatie met betrekking tot de kust (rapporten, visies, beleidsdocumenten, wetenschappelijke informatie, etc.) uit de diverse activiteiten.

De knelpunten die in voorliggend document worden opgesomd werden als knelpunt, conflict of beperking ervaren en expliciet vermeld door de sector.

Bij sommige sectoren kunnen eventueel nog mogelijke aanvullende knelpunten duidelijk zijn voor de lezer. Echter, als ze door de sector niet vermeld worden zijn ze hier niet opgenomen.

Noot:

Opbouw van de tekst: als kop wordt de beschreven sector vermeld. Per sector x wordt een fiche opgesteld met de ervaren conflicten van sector x t.o.v. sectoren y1, y2, ...

2.2. Knelpunten per sector

Bosbouw

Intersectorale conflicten

<i>Mogelijke conflicten met de sector...</i>	<i>Conflict</i>
Economie	geen knelpunten vermeld door de sector
Landbouw	ruimte conflict
Milieu	algemene achteruitgang van milieukwaliteit leidt tot verzuring van bossen
Monumenten en Landschappen	geen knelpunten vermeld door de sector
Natuur	geen knelpunten vermeld door de sector
Ruimtelijke Ordening	<ul style="list-style-type: none">• tekort aan bos. ⁽¹⁾ Bebossingsindex van West-Vlaanderen bedraagt 2.2% of 7250 ha• de bossen in West-Vlaanderen zijn sterk ver-snipperd. De beperkte beboste oppervlakte en de hoge versnipperingsgraad maken dat de bestaande bossen momenteel niet alle functies kunnen ver-vullen, dat de bossen kwetsbaar zijn voor externe invloeden en dat de verbinding tussen de bossen verbroken zijn, met negatieve gevolgen voor vooral de ecologische functie
Toerisme en recreatie	overbetreding van jonge bossen
Visserij	geen knelpunten vermeld door de sector
Watervoorziening	verdroging in duinen, polders en duin-polder over-gangszone door grondwaterwinning in de duinen
Welzijn	geen knelpunten vermeld door de sector
Zeewering	geen knelpunten vermeld door de sector

Intrasectorale conflicten:

- veel bossen in privé bezit. ⁽¹⁾ West-Vlaanderen telt 4350 ha privé bossen waarvan 5% toegankelijk is voor het publiek. Deze bossen zijn sterk versnipperd over privé-eigenaars, wat een efficiënt beheer en het openstellen van de bossen bemoeilijkt;

Intersectorale conflicten

<i>Mogelijke conflicten met de sector...</i>	<i>Conflict</i>
Bosbouw	geen knelpunten vermeld door de sector
Landbouw	ruimte concurrentie
Milieu	verontreiniging van oppervlaktewater
Mobiliteit	<ul style="list-style-type: none"> regio Brugge: onvoldoende uitgebouwd water-wegennet. De weerslag ervan op de ontwikkeling van Zeebrugge moet geëvalueerd worden regio Oostende: historische vervoersstromen zijn teloorgegaan, nieuwe weg- en spoorweginfra-structuur ter ontsluiting van de kanaaltunnel laten de regio links liggen. Oostende dreigt zijn draaischijffunctie te verliezen ontsluiting van het arrondissement Oostende: ver-ouderde infrastructuur. In bepaalde gemeenten slechte toegang tot het hoofdwegennet en slechte bereikbaarheid van de centrumstad. NMBS-marketing mikt op Kanaaltunnel in plaats van op Oostende. Het kanaal Oostende-Brugge is niet bereikbaar voor grote binnenschepen of duwkon-voeien. Geen vlot verkeer vanuit Oostende richting Westkust mogelijk
Monumenten en Landschappen	geen knelpunten vermeld door de sector
Natuur	geen knelpunten vermeld door de sector
Ruimtelijke Ordening	tekort aan bedrijventerreinen
Toerisme en Recreatie	geen knelpunten vermeld door de sector
Visserij	geen knelpunten vermeld door de sector
Watervoorziening	<ul style="list-style-type: none"> onvoldoende watervoorraad (regio Westhoek) voor de bevoorrading van water afhankelijk van andere streken (regio Brugge)
Welzijn	geen knelpunten vermeld door de sector
Zeewering	geen knelpunten vermeld door de sector

Intrasectorale conflicten:

Sterkten en Zwakten (SWOT-analyse) opgesomd door de streekplatformen (N.B.: er worden talrijke knelpunten geformuleerd die eigenlijk niet resulteren uit conflicten met andere sectoren. Deze worden hier niet allemaal opgenomen. In onderstaande opsomming worden de knelpunten voor de drie regio's -Oostende, Westhoek en Brugge- opgesomd):

- daling van de bevolking en negatieve migratie in delen van de Westhoek (regio Westhoek);
- zeehaven van Oostende: verouderde infrastructuur, geen geïntegreerd beleid en management. Eenzijdige oriëntatie inzake activiteiten, bestemmingen en ondernemingen;
- luchthaven van Oostende: geluidsoverlast. Geen bijkomende nachtvluchten mogelijk/ Leemten in infrastructurele uitbouw (bv. passagiersgebouw);
- ontvangststructuur voor bedrijven in het arrondissement Oostende: in sommige gemeenten ontbreken lokale bedrijventerreinen. Geen (of onvoldoende) uitgeruste en aantrekkelijke bedrijvenparken. Geen specifieke zones voor inplanting van volumineuze handel en multifunctionele diensten. Ontbreken van economische onthaalinfrastructuur;

Intersectorale conflicten

<i>Mogelijke conflicten met de sector...</i>	<i>Conflict</i>
Bosbouw	ruimtebeslag
Economie	ruimtebeslag
Milieu	<ul style="list-style-type: none"> • opgelegde normen • milieubescherpende maatregelen
Monumenten en Landschappen	<ul style="list-style-type: none"> • ruimtebeslag • opgelegde beperkingen in beschermde gebieden en bij toekennen van vergunningen
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> • ruimtebeslag • maatregelen getroffen in functie van natuurbehoud
Ruimtelijke Ordening	<ul style="list-style-type: none"> • (2) De verspreide en niet-geplande inplanting van woon- en bedrijfsbebouwing (incl. agrarische be-bouwing) heeft ertoe geleid dat het landbouwareaal in bepaalde gebieden is versnipperd • Specifiek voor de kustzone: Oostende, Bredene en Nieuwpoort staan onder sterke ruimtelijke druk
Toerisme en Recreatie	ruimtebeslag voor toeristisch-recreatieve voor-zieningen
Visserij	geen knelpunten vermeld door de sector
Watervoorziening	geen knelpunten vermeld door de sector
Welzijn	geen knelpunten vermeld door de sector
Zeewering	geen knelpunten vermeld door de sector

Intrasectorale conflicten:

- snelle veranderende regelgeving inzake milieu en ruimtelijke ordening, en impact van deze regelgeving op de land- en tuinbouw;

Milieu

Het milieu als dusdanig zal geen invloed hebben op of zorgen voor conflicten met de andere sectoren, maar alle sectoren of doelgroepen zullen wel elk een invloed hebben op milieu.

Gegevens hierover die toegespitst zijn op niveau West-Vlaanderen, laat staan op niveau van de kustzone, zijn niet beschikbaar. In "Leren om te Keren" staat per doelgroep (bevolking, landbouw, bosbouw, energiesector, toerisme en recreatie, ...) aangegeven welke milieu- en natuurverstoringen ze kunnen veroorzaken, maar dan op Vlaams niveau.

Om de evolutie van de milieukwaliteit in de kustzone op te volgen is het noodzakelijk een zicht te krijgen in de milieuproblemen veroorzaakt door specifiek kustgebonden activiteiten (denk bijvoorbeeld aan toerisme en recreatie, havengebondenactiviteiten).

Een reeds bestaand voorbeeld is het evaluatie-onderzoek van OVAM naar afval bij toeristen en residentiële, en op campings en vakantieverblijven.

Intersectorale conflicten

<i>Mogelijke conflicten met de sector...</i>	<i>Conflict</i>
Bosbouw	<ul style="list-style-type: none"> • duinbeheer i.f.v. verbossing i.p.v. i.f.v. behoud en herstel van duinbiotopen • soms niet verenigbare bebossingsinitiatieven (bv. in het polderlandschap)
Economie	<ul style="list-style-type: none"> • aanleg van infrastructuur en nutsleidingen doorheen waardevolle landschappen • ruimtebeslag door economie en industrie • visueel storend effect van haven van Zeebrugge/ onvoldoende groenafscherming
Landbouw	<ul style="list-style-type: none"> • zonevremde constructies en gebouwen verstoren het landschap • visuele verstoring door niet grondgebonden land-bouw (serreteelt) en door inplanting van agrarische bedrijfsconstructies • vermesting en verzuring van gronden • schaalvergroting landbouw • scheuren en nivelleren van oude graslanden • drainage van weilanden leidt tot verdroging • nivellering van weilanden met microreliëf • akkerbouw en tuinteelt i.p.v. grasland • verdwijnen historische lijnstructuren • verdroging en waterpeilbeheer i.f.v. landbouw
Milieu	geen knelpunten vermeld door de sector
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> • geen duinbeheer • geen kust-dekkende natuurbeheer en beheers-plannen • bij natuurontwikkelingsprojecten soms kans tot verdwijnen van landschapskenmerken
Ruimtelijke Ordening	<ul style="list-style-type: none"> • niet steeds gewenste gewestplan bestemming of onvoldoende garanties via gewestplanbestemming • verlies cultuur-historische erfplaatsen (houtkanten en boomgaarden) • aantasting van sky-line door hoogspannings-leidingen, masten, kranen, ... • verdringing van kleine relictzones tussen bestaande lijninfrastructuren: weg, spoor, kanaal, haven, ... • nivelleren van dijken, geen dijkenbeheer • aantasten van dorpszichten van binnenuit • onvoldoende respect voor bouwkundig erfgoed en militaire bolwerken (bunkers) • betuining van oevers en vertuining van duinplas-landen (verdringing van typische vegetatie)
Toerisme en Recreatie	<ul style="list-style-type: none"> • overbetreding • erosieschade t.g.v. overbetreding • verhardingen en paden • geen eenduidig padennet en bewegwijzering • padennet leidt tot versnippering van duinen • zonevremde constructies en gebouwen en verstedelijking van de

	kust <ul style="list-style-type: none"> • vervuiling (o.a. door afvalproductie) • campings in duinen & duin-polder overgang • ondergrondse parking op dijk en strand
Visserij	geen knelpunten vermeld door de sector
Watervoorziening	<ul style="list-style-type: none"> • verdroging ten gevolge van waterwinning • zonevreemde constructies en gebouwen • geen integraal waterbeheer • verdwijnen van kwelzones in duinen
Welzijn	geen knelpunten vermeld door de sector
Zeewering	geen knelpunten vermeld door de sector

Natuur (uit Ecosysteemvisie voor de Vlaamse kust)

Intersectorale conflicten

<i>Mogelijke conflicten met de sector...</i>	<i>Conflict</i>
Bosbouw	<ul style="list-style-type: none"> • ruimtebeslag • de kunstmatige aanplanten leiden tot een verlies aan specifieke duinhabitats (bijvoorbeeld mosduin, open duingraslanden) • sommige types aanplantingen (bijvoorbeeld met naaldbout) leiden tot een toegenomen verdamping • aanleg van drainerende sloten leidt tot verdroging • de aanplanten belemmeren of reduceren verstuuving en temperen het microklimaat, waardoor de specificiteit van het duinmilieu verlaagt • sommige exoten gaan woekeren, en zijn nog heel moeilijk uit het duingebied te verwijderen • soms niet verenigbare bebossingsinitiatieven
Economie	<ul style="list-style-type: none"> • zandwinning en ontgroning leiden tot aantasting van geomorfologie, bodem en vegetatie, en beïnvloeden de lokale hydrologie • aanleg van infrastructuur en nutsleidingen
Landbouw	<ul style="list-style-type: none"> • binnen bodemkundig gedefinieerde duinstreek is ¼ van de open ruimte als agrarisch gebied ingekleurd. De landbouwactiviteiten gaan vooral door in de duin-polderovergangen • verdroging, vermesting, gebruik van bodemontsmeters, pesticiden; • scheuren van grasland • recente intensifiëring van de landbouw (o.a. naar tuinbouw, fruitteelt, glastuinbouw) • intensivering naar tuinbouw aan de binnenduinstrand zal leiden tot een forse verhoging van het waterverbruik • nivellering van weilanden met microreliëf
Milieu	<ul style="list-style-type: none"> • de waterkwaliteit in een aantal "duinbeken" laat te wensen over. Sanering van deze waterlopen is een essentiële voorwaarde voor natuurontwikkeling in deze gebieden • chemische en organische vervuiling van op zee is bedreigend voor het kustecosysteem en voor de volksgezondheid • zure regen zorgt voor een verzuring van de bodem. Dit kan leiden tot een wijziging in vegetatie en bepaalde plantensoorten kunnen domineren boven typische duinvegetatie (bv. Vergrassing)

	<ul style="list-style-type: none"> • restanten van bebouwing in de duinen verhinderen grootschalige verstuiving
Militaire activiteiten	op een vier-tal plaatsen langsheen de kust (Koksijde, Nieuwpoort, Oostende en De Haan) liggen in de duinen nog militaire domeinen, goed voor een oppervlakte van zo'n 115 ha. Hiermee gepaard gaande knelpunten zijn bebouwing, vergravingen in de duinen, rustverstoring en ruimtebeslag
Monumenten en Landschappen	geen knelpunten vermeld door de sector
Ruimtelijke Ordening	versnippering: verschillende ontwikkelingen (ur-banisatie, wegen - inclusief waterwegen en spoor-wegen-, zeeeringsinfrastructuur, aanleg van terreinen voor industrie, landbouw, militaire doeleinden) in het verleden hebben geleid tot versnippering van het duinlandschap. Grote aaneengesloten blokken natuur zijn zeldzaam. Hierdoor ging de landschap-ecologische samenhang grotendeels verloren
Toerisme en Recreatie	<ul style="list-style-type: none"> • gebieden voor dag- en verblijfsrecreatie, sport-faciliteiten (o.a. golfterreinen) en toeristisch-recreatieve parkzones (TRP-zones) zorgen voor een groot ruimtebeslag (ongeveer 400 ha aan de Vlaamse Kust) • het groot aantal toeristen en recreanten aan de kust brengen een rustverstoring teweeg in de duinen en duin-polder overgangen • zachte recreatie (wandelen en fietsen), intensieve ontspanningsvormen (paardrijden, mountain-bike, 4 x 4 cross) kunnen ernstige schade berokkenen aan bodem en vegetatie • mechanisch reinigen van het strand ten behoeve van het kusttoerisme beschadigt en verwijdert aangespoeld organisch materiaal, en verhindert bijgevolg de vorming van embryonale duintjes en vloedmerkvegetatie • (1, p 109) onbeheerste recreatieve druk op het natuurlijk en cultuur recreatief apparaat in de open ruimte van het kustgebied: <ul style="list-style-type: none"> (a) stijgend gebruik van de zee voor diverse water-sporten met toenemende conflicten tussen de gebruikers (zwemmers, windsurfers, jetski, parasailing, etc.). Deze sporten vereisen ander-zijds infrastructuur op de stranden en in de jachthavens die veel ruimte in beslag nemen. Op de stranden gaat het om permanente of tijdelijke constructies, parkeerplaatsen voor kleine zeilboten, e.a. (b) toenemende druk op het strand voor strand-terrassen, allerlei evenementen, spelen, strandporten als vliegeren, paardrijden, etc. Deze intensivering doet zich het meest voor in de strandzones die onmiddellijk aansluiten bij de badplaatsen maar ook op stranden dichtbij concentraties van logiesaccommodatie (bv. campings); (c) onbeheerst recreatief gebruik van duingebieden door recreanten (overbetreding door wandelaars, stationaire vormen van recreatie, paard-rijden, mountainbiken) heeft erosie tot gevolg. Dit heeft negatieve gevolgen voor de natuur-waarden en voor de functie van de duinen als zeekering. • bedreiging van de open ruimte in het achterland van de kust door de ontwikkeling van geïsoleerde toeristisch-recreatieve functies als manèges, groot-schalige restaurants en feestzalen, slecht gezoneerde kampeer- en verblijfterreinen in het landbouw-gebied

Visserij	<ul style="list-style-type: none"> • visvangst kan leiden tot rustverstoring, loodvervuiling, gevaar voor recreanten en verstoring van het ecologisch evenwicht • verzamelen van zeldzame diersoorten • kustvisserij kan leiden tot rustverstoring, bijvangst
Watervoorziening	<ul style="list-style-type: none"> • waterwinning in de duinen leidt tot een daling van de grondwaterstand, wat op zijn beurt kan leiden tot verdwijnen van grondwaterafhankelijke organismen • waterwinning in de duinen leidt tot een accumulatie van organisch materiaal in oorspronkelijk natte zones, wat op zijn beurt resulteert in de verruiging van de vegetatie; • winnen van water in de duinen leidt tot een onnatuurlijke schommeling in grondwaterstand (grotere fluctuaties) • aanleg van winningsinfrastructuur leidt tot verstoring van geomorfologie, bodem en vegetatie en verhinderen grootschalige verstuivingsprocessen
Welzijn	geen knelpunten vermeld door de sector
Zeewering	<ul style="list-style-type: none"> • bouw van harde constructies (bijvoorbeeld strand-hoofden) veroorzaken een verstoring van de oorspronkelijke zonatie van fauna en flora, het lokale stromingspatroon, en sedimentatie- en erosieprocessen. De aanleg van een strandhoofd gaat door de onderbreking van het sedimenttransport vaak gepaard met een toenemende erosie van het strand oostwaarts ervan. Deze artificiële barrières verstoren de intertidale fauna • strandophogingen met vreemd materiaal kan gevolgen hebben voor geomorfologische processen zoals embryonale duinvorming • aanleg van duinvoetversterkingen en rijshoutbeplantingen belemmeren de natuurlijke geomorfologische processen (spontane kustaanwas, kustafslag, zeedoorbraken, etc.)

Ruimtelijke ordening

De ruimtelijke ordening zal op alle activiteiten een invloed hebben.

Toerisme en Recreatie (uit Ruimtelijke bakens voor de kust, en voorbereidingen beleidsnota)

Intersectorale conflicten

<i>Mogelijke conflicten met de sector...</i>	<i>Conflict</i>
Bosbouw	geen knelpunten vermeld door de sector
Economie	geen knelpunten vermeld door de sector
Landbouw	geen knelpunten vermeld door de sector
Milieu	kwaliteit van het zeewater laat te wensen over
Mobiliteit	<ul style="list-style-type: none"> • wegeninfrastructuur niet efficiënt benut (Koninklijke baan is overbelast), verkeersoverlast • kusttram zorgt op specifieke plaatsen voor verkeersonveilige situaties • slechts twee stations midden in de badplaats • collectieve parkeer- en stalplaatsen bedreigen de verblijfskwaliteit en

	de ontspanningskansen aan de kust
Monumenten en Landschappen	<ul style="list-style-type: none"> • isolement van monumenten- en landschapzorg • weinig architectonische cultuur
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> • geen knelpunten vermeld door de sector
Ruimtelijke Ordening	<ul style="list-style-type: none"> • degradatie van het landschap in de kustzone, inclusief overgangsgebieden tussen duin en polder en tussen dorp en polder (= polderfronten); sterke verstedelijking, weinig samenhang leidt tot fragmentarische ontwikkelingen, weinig natuur • grote vraag naar meer en veiligere fiets- en wandelpaden vanuit de woonkernen naar het landelijke gebied, en vraag naar meer wandel- en recreatie-groen (Dienst Toerisme en Recreatie, Provincie West-Vlaanderen, Openluchtrecreatieve activiteiten van de West-Vlaamse bevolking in 1996, febr. 1998) • (1, p. 108) op de routepaden en voorzieningen voor waterrecreatie doen zich conflicten voor tussen diverse gebruikers. Tussen fietsers, wandelaars, ruiters en mountainbikers enerzijds en tussen recreanten en natuur, buurtbewoners en landbouw anderzijds • (1, p. 109) binnen het kusttoerisme doen zich structuurele problemen voor. Deze hebben enerzijds te maken met de structuur en de ontwikkeling van de markt (grotere concurrentie van zonnevakanties georganiseerd door touroperators en de ontwikkeling van de korte vakanties aan de kust) en anderzijds met problemen van ruimtelijke ordening en een onvoldoende vernieuwing van het toeristisch product • (1, p. 110) bedreiging voor de openheid van de landelijke poldergebieden in het onmiddellijke achterland van de kust: enerzijds door de ontwikkeling van linten met kleinhandel en horeca langs de toegangswegen van de kust en anderzijds door de uitbreiding van de polderdorpen met nieuwe verkavelingen
Visserij	geen knelpunten vermeld door de sector
Watervoorziening	geen knelpunten vermeld door de sector
Welzijn	geen knelpunten vermeld door de sector
Zeewering	geen knelpunten vermeld door de sector

Intrasectorale knelpunten

- kwaliteit van kampeerterreinen en kampeerverblijfsparken is slecht; algemeen zwakke architectonische kwaliteit van logies;
- recreatieve voorzieningen vertonen belangrijke zwakten: beperkte uitrusting op de stranden, nog te weinig weersafhankelijke voorzieningen, geen grote recreatieve polen met aantrekkingskracht over heel de kust;
- dreigende verloedering van tweede woningen die gebouwd werden tussen 1945 en 1970;
- tekort aan ligplaatsen voor jachten;

Visserij

Intersectorale conflicten

<i>Mogelijke conflicten met de sector...</i>	<i>Conflict</i>
Bosbouw	geen knelpunten vermeld door de sector
Economie	geen knelpunten vermeld door de sector
Landbouw	geen knelpunten vermeld door de sector
Milieu	door de verslechterende milieukwaliteit nemen de visbestanden af
Monumenten en Landschappen	geen knelpunten vermeld door de sector
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> de wet op het mariene milieu voorziet in het aan-duiden van reservaten op zee. De beroepvisserij zou hierdoor geen beperkingen opgelegd krijgen, maar de recreatieve vormen van visserij wel (bv. warrelnetten op het strand) types visserij: vanuit natuurhoek komt veel kritiek op de boomkorvisserij. Deze zou de bodem omwoelen. Ook het vissen op schelpen (Spirula) wordt als verstorend voor het sediment aanzien
Ruimtelijke Ordening	geen knelpunten vermeld door de sector
Toerisme en Recreatie	geen knelpunten vermeld door de sector
Watervoorziening	geen knelpunten vermeld door de sector
Welzijn	geen knelpunten vermeld door de sector
Zeewering	geen knelpunten vermeld door de sector

Watervoorziening

Intersectorale conflicten

<i>Mogelijke conflicten met de sector...</i>	<i>Conflict</i>
Bosbouw	geen knelpunten vermeld door de sector
Economie	geen knelpunten vermeld door de sector
Landbouw	Landbouw: gebruik van pesticiden en bemesting leidt tot vervuiling van grond- en oppervlakte water
Milieu	de milieukwaliteit in de kustzone is slecht
Monumenten en Landschappen	geen knelpunten vermeld door de sector
Natuur	de zoetwaterbel onder de duinen is langzaam aan het slinken. Om aan de vraag te kunnen voldoen moet gezocht worden naar alternatieve winningstechnieken. Het voorstel om aan oppervlakteinfiltratie te doen wordt vanuit natuurhoek sterk bekritiseerd. Oppervlakte water in Vlaanderen is zeer vervuild, en rechtstreekse productie van water hieruit is zeer duur
Ruimtelijke Ordening	geen knelpunten vermeld door de sector
Toerisme en Recreatie	het toerisme creëert enorm vragen naar drinkwater. Dit zorgt ervoor dat in de zomer op piekmomenten reserves moeten aanwezig zijn. Aan de kust worden op verschillende plaatsen water gewonnen uit de duinen,

	hiermee kan een deel van de vraag naar water tijdens het toeristisch seizoen opgevangen worden. De gebieden die in de duinen gelegen zijn hebben als medegebruik dikwijls recreatie. Hier zijn duidelijke afspraken nodig opdat de pompinstallaties niet zouden beschadigd worden
Visserij	geen knelpunten vermeld door de sector
Welzijn	geen knelpunten vermeld door de sector
Zeewering	geen knelpunten vermeld door de sector

Welzijn

Intersectorale conflicten

<i>Mogelijke conflicten met de sector...</i>	<i>Conflict</i>
Bosbouw	geen knelpunten vermeld door de sector
Economie	geen knelpunten vermeld door de sector
Landbouw	geen knelpunten vermeld door de sector
Milieu	geen knelpunten vermeld door de sector
Monumenten en Landschappen	geen knelpunten vermeld door de sector
Natuur	geen knelpunten vermeld door de sector
Ruimtelijke Ordening	tekort aan gronden voor sociale woningbouw. Uit-breiding van het woningenpatrimonium is in vele ge-meenten niet haalbaar: weinig bouwgrond in woon-zone of aan zeer hoge prijzen, het aansnijden van woon-uitbreidingsgebieden indien in bezit van de maatschappij is een bijna onmogelijke zaak zeker op korte termijn
Toerisme en Recreatie	de relatie toerisme-welzijn is heel belangrijk aan de kust. Een sociaal plan voor de kustzone ontbreekt (cfr. Kust Actie Plan gericht op toerisme). De werkgelegenheid gecreëerd door deze sector is seizoensgebonden. Dit resulteert in een hoge werkloosheid buiten het toeristisch seizoen, maar trekt anderzijds wel veel mensen aan naar de kustzone
Visserij	geen knelpunten vermeld door de sector
Watervoorziening	geen knelpunten vermeld door de sector
Zeewering	geen knelpunten vermeld door de sector

Intrasectorale conflicten:

1. de kust wordt geconfronteerd met een hogere concentratie aan sociaal zwakkeren (o.a. in de hand gewerkt door seizoenarbeid). Dit blijkt uit verschillende onderzoeken: (1) zes van de negen SIF-plus (sociaal impuls fonds) gemeenten in West-Vlaanderen zijn kustgemeenten (Blankenberge, Bredene, Brugge, De Panne, Nieuwpoort en Oostende); (2) zeven van de tien gemeenten zitten boven het gemiddelde wat betreft het aantal geboorten in kansarme gezinnen; (3) uit de atlas Kesteloot blijkt dat de kernen van de kustgemeenten bij vele indicatoren een grote gelijkenis vertonen met de problematieken van grootstedelijke gebieden. Bovendien zijn de grond- en woningprijzen aan de kust zeer hoog;

2. Immigratie van Franstaligen aan de kust. Weigeren dikwijls om Nederlands te leren. Dit leidt tot een sociale achterstand;
3. Kampeerterreinen met permanente bewoning zijn geconcentreerd in de kustzone;

Zeewering (uit Kust 2002, deel I):

Intersectorale conflicten

<i>Mogelijke conflicten met de sector...</i>	<i>Conflict</i>
Bosbouw	geen knelpunten vermeld door de sector
Economie	<i>Havens en scheepvaart:</i> <ul style="list-style-type: none"> • de uitbouw van havens (bv. Zeebrugge) heeft een grote invloed op het langstransport van zand langsheen de kust • het uitvoeren van onderhouds- en verdiepingsbaggerwerken i.f.v. de scheepvaart kan leiden tot een ongunstiger golfrefractiepatroon • zandwinning op de zandbanken kan leiden tot een ongunstiger golfrefractiepatroon
Landbouw	geen knelpunten vermeld door de sector
Milieu	geen knelpunten vermeld door de sector
Militaire activiteiten	de Atlantische verdedigingslinie van Duitsland heeft ertoe geleid dat veel bunkers te pas en te onpas in de duinen aanwezig zijn
Monumenten en Landschappen	geen knelpunten vermeld door de sector
Natuur	geen knelpunten vermeld door de sector
Ruimtelijke Ordening	geen knelpunten vermeld door de sector
Toerisme en Recreatie	een te grote bezetting leidt tot <ul style="list-style-type: none"> • campings in zeewerende duinen • betreding van de duinen, dit leidt op zijn beurt tot versnippering en degradatie van het vegetatiedek
Visserij	geen knelpunten vermeld door de sector
Watervoorziening	geen knelpunten vermeld door de sector <ul style="list-style-type: none"> • door waterwinning in de duinen daalt de watertafel, en bijgevolg ook de bodemvochtigheid. Hierdoor gaan niet begroeide zandgebieden gemakkelijker gaan verstuiven
Welzijn	geen knelpunten vermeld door de sector

3. Besluit

Uit de analyse van bestaande rapporten en documenten kan geconcludeerd worden dat

- (1) voor alle sectoren (sectorale) basisgegevens aanwezig zijn, weliswaar niet voor allen even gedetailleerd en slechts zelden gebiedsdekkend voor de kust. De gegevens worden dikwijls ook projectmatig verworven.
- (2) er in weinig gevallen een regelmatige opvolging is van de basisgegevens (monitoring)
- (3) zeker niet alle sectoren over een toekomstvisie beschikken. Een toekomstvisie vinden we vooral bij de niet-economisch aandachtvelden: natuur, milieu, ruimtelijke ordening, kustverdediging, monumenten en landschappen.
- (4) weinig sectoren oplossingen formuleren om aan knelpunten tegemoet te komen. Opnieuw vinden we wel voorstellen voor oplossingen terug bij de "zachte sectoren": natuur, milieu monumenten en landschappen, ruimtelijke ordening en kustverdediging.

Uit bovenstaande knelpuntenanalyse is gebleken dat de knelpunten binnen en tussen de sectoren aan de kust grosso modo in zes categorieën kunnen samengevat worden. De zes categorieën zijn:

knelpunten door:

- (1) ruimteconflict en versnippering
- (2) achteruitgang van natuur, milieu en landschap
- (3) grote druk door toerisme en recreatie
- (4) visuele impact door grootschalige infrastructuur
- (5) mobiliteitsproblemen
- (6) onvoldoende garanties voor veiligheid en levenskwaliteit

De knelpuntenanalyse werd als basis gebruikt om de strategie en het actieplan voor geïntegreerd kustzonebeheer in België uit te tekenen (zie DEEL II: Strategie geïntegreerd kustzonebeheer).

Overzichtstabel bestaande rapporten en documenten met betrekking op de kust

Activiteiten in de kustzone	Document titel	Opdrachtgever	Opdrachthouder	Datum
Economie algemeen	<ul style="list-style-type: none"> Facetten van West-Vlaanderen 	WES	WES	1998
	<ul style="list-style-type: none"> jaarboek Arbeidsmarkt 	Vlaamse Gemeenschap, Stuurgroep Strategisch Arbeidsmarktonderzoek	Stuurgroep Strategisch Arbeidsmarktonderzoek en Steunpunt Werkgelegenheid, Arbeid en Vorming	verschijnt jaarlijks
	<ul style="list-style-type: none"> Streekvisie regio Brugge 	vzw Streekplatform van het arrondissement Brugge	vzw Streekplatform van het arrondissement Brugge	oktober 1998
	<ul style="list-style-type: none"> Streekvisie voor het arrondissement Oostende 	Streekplatform arrondissement Oostende vzw	Streekplatform arrondissement Oostende vzw	december 1997
	<ul style="list-style-type: none"> Ontwerp van de socio-economische beleidsvisie voor de Westhoek 	Streekplatform Westhoek vzw	Streekplatform Westhoek vzw	december 1998
Toerisme & recreatie	<ul style="list-style-type: none"> Een beleidsgerichte studie van de Westhoekduinen in het kader van het Europees Interregprogramma Vlaanderen Noord-Frankrijk 	Provinciebestuur West-Vlaanderen	Wouter Van Landuyt	december 1995
	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek van de tweede woningen in de kustgemeenten 	Provinciebestuur West-Vlaanderen	WES	juni 1998
	<ul style="list-style-type: none"> Ruimtelijke bakens aan de kust. Strategisch beleidsplan voor Toerisme en Recreatie 	Provinciebestuur West-Vlaanderen	WITAB	oktober 1998
	<ul style="list-style-type: none"> Openluchtrecreatieve activiteiten van de West-Vlaamse bevolking in 1996 	Provinciebestuur West-Vlaanderen	Dienst Toerisme en Recreatie, Provinciebestuur West-Vlaanderen	februari 1998
	<ul style="list-style-type: none"> Kust Actie Plan 	Toerisme Vlaanderen		juni 1996
	<ul style="list-style-type: none"> Vlaamse Kust: inventaris van de gebieden voor verblijfsrecreatie, dagrecreatie, TRP-zones en zonevreemde terreinen voor openlucht recreatieve verblijven die inzake ligging uit natuurbehoudsperspectieven een knelpunt vormen 	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL	Toerisme Vlaanderen, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap	1996
Visserij	<ul style="list-style-type: none"> Strandvisserij en visserij met vaste netten aan de Belgische Kust 	BMM	BMM	november 1998
	<ul style="list-style-type: none"> Officiële lijst der Belgische vissersvaartuigen 	Ministerie van Verkeer en Infrastructuur, bestuur van de maritieme zaken en van de	Ministerie van Verkeer en Infrastructuur, bestuur van de	Verschijnt jaarlijks

		scheepvaart.	maritieme zaken en de scheepvaart.	
Visserij (vervolg)	• Glasaalbemonstering te Nieuwpoort tijdens het voorjaar 1994	Provinciale Visserijcommissie van West-Vlaanderen	Instituut voor bosbouw en wildbeheer	mei 1994
	• Ontwikkelingsplan voor de binnenvisserij in het hydrografisch bekken van de IJzer.	Provinciale Visserijcommissie van West-Vlaanderen	Instituut voor bosbouw en wildbeheer	april 1994
	• Palingbestanden in het IJzerbekken. Periode 1991, 1992 en 1993.	Provinciale Visserijcommissie van West-Vlaanderen	Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer	januari 1994
	• Glasaalmigratie in Vlaanderen tijdens het voorjaar van 1991.	Centraal Comité van het Visserijfonds en de Provinciale Visserijcommissie van West-Vlaanderen	Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer	1991
	• De Belgische Zeevisserij: aanvoer en besomming.	Ministerie van Middenstand en Landbouw, bestuur voor het landbouwbeleid, Dienst Zeevisserij	Ministerie van Middenstand en Landbouw, bestuur voor het landbouwbeleid, Dienst Zeevisserij	Verschijnt jaarlijks.
	• Analyse van de visverwerkende sector in België.	Comité van Toezicht Communautair Programma	UG, Faculteit Landbouwkundige en toegepaste biologische wetenschappen, vakgroep Landbouweconomie, afdeling agro-marketing & Westvlaams Economisch Studiebureau	maart 1999
	• Communautair programma voor structurele bijstand in de sector visserij. De socio-economische analyse van de Belgische vissersvloot.	Comité van Toezicht Communautair Programma	UG, Faculteit Landbouwkundige en toegepaste biologische wetenschappen, vakgroep Landbouweconomie, afdeling agro-marketing & Westvlaams Economisch Studiebureau	juli 1998
	• Uitkomsten van de Belgische zeevisserij.	Ministerie van Middenstand en Landbouw, bestuur voor het landbouwbeleid, Dienst Zeevisserij	Ministerie van Middenstand en Landbouw, bestuur voor het landbouwbeleid, Dienst Zeevisserij	Verschijnt jaarlijks
	• Communautair programma voor structurele bijstand in de sector visserij. Evaluatieverslag "halfweg" 1994-1997 samenvatting.	Comité van Toezicht Communautair Programma	UG, Faculteit Landbouwkundige en toegepaste biologische wetenschappen, vakgroep Landbouweconomie, afdeling agro-marketing & Westvlaams Economisch Studiebureau	januari 1998
Land- en tuinbouw	• Landinrichtingsproject De Westhoek	Vlaamse Landmaatschappij	Vlaamse Landmaatschappij	mei 1995
	• Landbouwtyperingskaart Vlaanderen	Vlaamse Landmaatschappij	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Land	december 1999

Land- en tuinbouw (vervolg)	<ul style="list-style-type: none"> Boeren naast Kreken. Studie van de landbouw in de Vlaamse gemeenten van de EU-regio Scheldemond. 	Provinciebestuur Oost-Vlaanderen (in het kader van Euregio Scheldemond)	Vakgroep Landbouweconomie, Faculteit Landbouwkundige en toegepaste biologische wetenschappen, UG.	juli 1996
	<ul style="list-style-type: none"> Evaluatie van het economisch belang van de landbouw in de Westelijke omgeving van het Zeebrugse havengebied aan de hand van cijfers uit de landbouwtelling. 	Provinciebestuur West-Vlaanderen	Vakgroep Landbouweconomie, Faculteit Landbouwkundige en toegepaste biologische wetenschappen, UG.	juni 1996
	<ul style="list-style-type: none"> Men zaait met handen en niet met manden. Een sociologisch onderzoek bij landbouwers in het 5b-inventarisproject Westhoek. 	Katholiek Vormingswerk van Landelijke vrouwen (KVLV) Andy Dedry	Rijksstation voor Landbouwtechniek te Merelbeke	september 1997
havenactiviteiten	<ul style="list-style-type: none"> Het economisch belang van de havenzone van Brugge-Zeebrugge. 	Havenbestuur van Brugge-Zeebrugge	Nationale Bank van België Zetel Brugge	Wordt jaarlijks bijgehouden
	<ul style="list-style-type: none"> De ontsluiting van de haven van Zeebrugge via de binnenvaart. Projectnota. 	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement LIN, Afdeling Waterwegen Kust en Afdeling Bovenschelde en Maatschappij van de Zeevaartinrichtingen nv (MBZ).	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement LIN, Afdeling Waterwegen Kust en Afdeling Bovenschelde & Maatschappij van de Zeevaartinrichtingen nv (MBZ).	december 1996
	<ul style="list-style-type: none"> Jaarverslag Haven Oostende. 	Autonoom Gemeentebedrijf Haven Oostende	Autonoom Gemeentebedrijf Haven Oostende	Verschijnt jaarlijks
Bosbouw	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek naar het ontwikkelingspotentieel van het Zeebos, 34 p. 	Stadsbestuur Blankenberge	Belgroma	12 april 1996
	<ul style="list-style-type: none"> De gewenste bosstructuur voor Vlaanderen (kaart) 	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Bos en Groen	Instituut voor Natuurbehoud	november 1996
	<ul style="list-style-type: none"> Studie van de bebossingsmogelijkheden in de pistelhoek te Veurne en de Lenspolder te Nieuwpoort 	Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Bos en Groen, en Vlaamse Bosbouwvereniging.	WITAB	februari 1996
	<ul style="list-style-type: none"> bos en openbare groenvoorzieningen voor het domein Raversijde 	Provincie West-Vlaanderen	WITAB	1997-1998
Waterwinning	<ul style="list-style-type: none"> Beheersplan Doornpanne, Ref. A.94.145. 	IWVA	Instituut voor Natuurbehoud	1994
	<ul style="list-style-type: none"> Ecologische inpasbaarheid van waterwinning in het duingebied van de Westkust. Instituut voor Natuurbehoud. Ref. A94.74, 01.08.94. 	IWVA	Instituut voor Natuurbehoud	1994
	<ul style="list-style-type: none"> Hydrologische en hydrogeologische studie in het bestek van het landinrichtingsproject "De 	VLM	Laboratorium voor Toegepaste Geologie en Hydrogeologie,	1993

	Westhoek”.		Geologisch Instituut	
Waterwinning (vervolg)	<ul style="list-style-type: none"> Hydrogeologische studie van de waterwinningsmogelijkheden in de gemeente Knokke-Heist. 	gemeentebestuur Knokke-Heist	Laboratorium voor Toegepaste Geologie en Hydrogeologie, Geologisch Instituut	september 1995
	<ul style="list-style-type: none"> Waterwinningsmogelijkheden in de gemeente Knokke-Heist. Verkennend onderzoek naar de ecologische gevolgen. Rapport I.N 98.28. 	gemeentebestuur Knokke-Heist	Instituut voor Natuurbehoud	december 1998
Natuurbehoud en -ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> plan Zeehond: een actieplan voor de IJzermonding en omgeving. 	Natuurreservaten vzw	Natuurreservaten vzw	november 1993
	<ul style="list-style-type: none"> plan Boomkikker: aanzet tot een natuurbeheersplan- en ontwikkelingsplan voor Knokke-Heist. 	Natuurreservaten vzw	Natuurreservaten vzw	januari 1994
	<ul style="list-style-type: none"> het plan Orchis: een actieplan voor de duinpolderovergangszone van de Westkust 	Natuurreservaten vzw	Natuurreservaten vzw	1994
	<ul style="list-style-type: none"> Inventarisatie van de knelpunten tussen het natuurbehoud en de gewestplannen in de duinstreek van de Vlaamse kust. Rapport IN 93.39. 	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap	Instituut voor Natuurbehoud	1993
	<ul style="list-style-type: none"> Structuurplan kustzone: gebiedsgerichte functietoekenning “natuurbehoud”. Ontwerp op basis van de Groene Hoofdstructuur van Vlaanderen. Advies IN. 	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap	Instituut voor Natuurbehoud	1993
	<ul style="list-style-type: none"> Ecologische inpasbaarheid van waterwinning in het duinengebied van de Westkust. Rapport IN A 94.74. 	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap	Instituut voor Natuurbehoud	1994
	<ul style="list-style-type: none"> Inventaris van deverkavelingen en de afwijkende bijzondere plannen van aanleg in als groengebied door de gewestplannen bestemde kustduinen en aanvulling van de inventarisatie van de knelpunten tussen het natuurbehoud en de gewestplannen in de duinstreek van de Vlaamse kust. Rapport IN 94.10. 	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap	Instituut voor Natuurbehoud	1994
	<ul style="list-style-type: none"> Inventaris van de door de gewestplannen vastgelegde groen-, park- en buffergebieden in de maritieme duinstreek. Rapport IN 97.06 	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap	Instituut voor Natuurbehoud	1997
	<ul style="list-style-type: none"> GNOP De Panne 	Gemeentebestuur De Panne	Esher	april 1995
	<ul style="list-style-type: none"> GNOP Koksijde 	Gemeentebestuur Koksijde	WITAB	december 1996
	<ul style="list-style-type: none"> GNOP Nieuwpoort 	Stadsbestuur Nieuwpoort	WITAB	september 1996
	<ul style="list-style-type: none"> GNOP Middelkerke 	Gemeentebestuur Middelkerke	Esher	augustus 1995
	<ul style="list-style-type: none"> GNOP Oostende 	Stadsbestuur Oostende	WES	november 1997
	<ul style="list-style-type: none"> GNOP Bredene 	Gemeentebestuur Bredene	Esher	november 1996
	<ul style="list-style-type: none"> GNOP De Haan 	Gemeentebestuur De Haan	Esher	nog niet vastgesteld

Natuurbehoud en -ontwikkeling (vervolg)	• GNOP Blankenberge	Stadsbestuur Blankenberge	WITAB	december 1996
	• GNOP Brugge/Zeebrugge	Stadsbestuur Brugge	Groep Toegepaste Ekologie , UIA	april 1997
	• GNOP Knokke-Heist	Gemeentebestuur Knokke-Heist	WITAB	mei 1997
	• Ecosysteemvisie voor de Vlaamse Kust	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL	Instituut voor Natuurbehoud	1996
	• Een verwervingsplan voor de Vlaamse Kustgebieden en Aangrenzende gebieden	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL	Groep Toegepaste Ekologie, UIA, Departement Biologie	1996
	• Ecologisch streefbeeld en natuurherstelplan voor het Integraal Kustreservaat "De IJzermonding" te Nieuwpoort-Lombardsijde met civieltechnische realisatiemogelijkheden	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL	UG, Vakgroep Morfologie, Systematiek en Ecologie, Laboratorium	april 1996
	• Ontwerpbeheersplan voor het staatsnatuurreservaat De Houtsaegerduinen te De Panne	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL	UG, Vakgroep Morfologie, Systematiek en Ecologie. Laboratorium plantkunde	februari 1996
	• Ontwerpbeheerplan voor het staatsnatuurreservaat De Westhoek te De Panne	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL	UG, Vakgroep Morfologie, Systematiek en Ecologie, Laboratorium	1996
	• Ontwerpbeheersplannen voor het Vlaams natuurreservaat "de Baai van Heist" en het Vlaams natuurreservaat "de Kleiputten van Heist" in het kader van een gebiedsvisie voor het strand-, duin- en polderscomplex van Heist-West en Ramskapelle	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL	UG, Vakgroep Biologie, Laboratorium Plantkunde.	februari 1999
	• Westhoek: uitwerking structuur- en inrichtingsplan voor het overgangsgebied duinen-polders tussen De Panne en Nieuwpoort	Vlaamse Landmaatschappij	Econnection	1996
	• De Westkust: een brok natuur om (van) te houden.	Europese Commissie (LIFE-project ICCI = Integrated Coastal Conservation Initiative)	Natuurreservaten & WWF	1999
	• projectrapport Natuurinrichtingsproject Oosthoekduinen	AMINAL-afdeling Natuur en Vlaamse Landmaatschappij	Vlaamse Landmaatschappij	februari 2000
Milieu kwaliteitszorg	• Jaarverslagen VMM	VMM	VMM	verschijnt jaarlijks
	• Jaarrapporten Integrated Coastal Conservation Initiative (ICCI)	Europese Commissie (LIFE-project ICCI = Integrated Coastal Conservation Initiative)	AMINAL Afdeling Natuur, BMM, Natuurreservaten en WWF	1997, 1998, 1999

Milieuwaliteitszorg (vervolg)	<ul style="list-style-type: none"> Stofstromen naar de Noordzee. De Belgische emissies van gevaarlijke stoffen naar de lucht en naar het water in de periode 1985-1995. T.b.v. Technische Commissie Noordzee 	BMM	BMM	1995
	<ul style="list-style-type: none"> Toezicht vanuit de lucht: zeeverontreiniging door schepen in de Belgische belangenzone van de Noordzee. 	BMM	BMM	1996
	<ul style="list-style-type: none"> Toezicht op de Noordzee vanuit de lucht: resultaten van het Belgisch programma. Activiteitenrapport 1996-1998. 	BMM	BMM	1999
	<ul style="list-style-type: none"> Evaluatie-onderzoek in de regio kust bij toeristen en residentiëlen. 	Vakgroep Landbouweconomie, Faculteit Landbouwkundige en toegepaste biologische wetenschappen, UG.	OVAM en de intercommunales IVBO, IVOO en IVVO en het provinciebestuur West-Vlaanderen.	Mei 1999.
	<ul style="list-style-type: none"> Evaluatie-onderzoek in de regio kust bij campings en vakantiecentra 	Vakgroep Landbouweconomie, Faculteit Landbouwkundige en toegepaste biologische wetenschappen, UG.	OVAM en de intercommunales IVBO, IVOO en IVVO en het provinciebestuur West-Vlaanderen.	Mei 1999
	<ul style="list-style-type: none"> Evaluatie-onderzoek in de regio kust bij KMO's 	Vakgroep Landbouweconomie, Faculteit Landbouwkundige en toegepaste biologische wetenschappen, UG.	OVAM en de intercommunales IVBO, IVOO en IVVO en het provinciebestuur West-Vlaanderen.	Mei 1999
	<ul style="list-style-type: none"> Sorteeranalyse-onderzoek in de regio kust 	Vakgroep Landbouweconomie, Faculteit Landbouwkundige en toegepaste biologische wetenschappen, UG.	OVAM en de intercommunales IVBO, IVOO en IVVO en het provinciebestuur West-Vlaanderen.	Mei 1999
Mobiliteit	<ul style="list-style-type: none"> Het verplaatsingsgedrag aan de kust: eerste resultaten 	Hogeschool voor Verkeerskunde - Diepenbeek	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Leefmilieu en Infrastructuur, Mobiliteitscel	februari 1998
	<ul style="list-style-type: none"> Verkeersleefbaarheidplan Kustzone 	W.E.S.	Groep Planning	april 1992
	<ul style="list-style-type: none"> Ongevallen analyse kusttram 	Provinciebestuur West-Vlaanderen	IRIS consulting	november 1999
	<ul style="list-style-type: none"> De kusttram, veiligheid en exploitatiebeleid 	Provincie West-Vlaanderen, Provinciale Planologische Dienst Mobiliteitscel	Provinciebestuur West-Vlaanderen	december 1998
	<ul style="list-style-type: none"> <u>Mobiliteitsplannen van:</u> 1. Blankenberge 	stad Blankenberge	Belgroma	<u>Stand van zaken april 2000</u> 1. Oriëntatienota goedgekeurd, synthesesnota en beleidsplan in opmaak

Mobiliteit (vervolg)	2. Bredene	gemeente Bredene	Studiebureau Verschaeve	Oriëntatienota goedgekeurd, synthesenota in opmaak
	3. Brugge	stad Brugge	Groep Planning	Oriëntatienota goedgekeurd, synthesenota en beleidsplan in opmaak
	4. De Haan	gemeente De Haan	Studiebureau Jonckheere	Oriëntatienota in opmaak
	5. De Panne	gemeente De Panne	WITAB	Oriëntatienota goedgekeurd
	6. Knokké-Heist	gemeente Knokke-Heist	WITAB	Oriëntatienota goedgekeurd
	7. Koksijde	gemeente Koksijde	Trafficonsult	Oriëntatienota goedgekeurd, synthesenota en beleidsplan goedgekeurd
	8. Middelkerke	gemeente Middelkerke	WITAB, Studiebureau Verschaeve	8. Oriëntatienota goedgekeurd, synthesenota en beleidsplan in opmaak
	9. Nieuwpoort	Stad Nieuwpoort	Groep Planning	9. Oriëntatienota goedgekeurd, synthesenota en beleidsplan in opmaak
	10. Oostende	Stad Oostende	WITAB	10. Oriëntatienota goedgekeurd, synthesenota in opmaak
Sociaal/Welzijn	• Atlas aandachtsbuurten	RISO West-Vlaanderen	RISO West-Vlaanderen	maart 1999
	• Atlas Kesteloot	Vlaams Minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting	Instituut voor Sociale en Economische Geografie, KUL, Kesteloot Christian	1996
	• begeleidingsplannen voor permanente bewoning op campings van de gemeenten Bredene, De Haan, Koksijde en Middelkerke	kustgemeenten	kustgemeenten	goedgekeurd plan tot 2005

Monumenten- en landschapszorg	• Atlas van cultuurhistorische relictten	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Monumenten en Landschappen	UG, vakgroep Geografie	nog niet gepubliceerd
Veiligheid en kustverdediging	• Kustlijnkaarten. Evolutie tot april 1999.	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AWZ	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AWZ	januari 2000
	• Plan Kust 2002: de zeewerende functie van de kust	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AWZ	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AWZ-bestuur Havens	juli 1993
	• Ecologische impact van baggerspecielossingen voor de Belgische kust.	Federale overheid, BMM, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AWZ	Federale overheid, BMM, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap AWZ	1993
	• Strategisch Plan AWZ	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AWZ	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AWZ	1999
Ruimtelijke ordening	• Voorontwerp Ruimtelijk Structuurplan Kustzone (& bijgaande sectorstudies)	Provinciebestuur West-Vlaanderen	WES	februari 1994
	• Tussentijds document 3 Voorstel Ontwerp Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan West-Vlaanderen, Provinciaal Planologische Dienst (vervolg op tussentijdse documenten 1 en 2)	Provinciebestuur West-Vlaanderen	Provinciebestuur West-Vlaanderen	juni 1999
	• voorontwerp gemeentelijk Structuurplan Blankenberge	Gemeentebestuur Blankenberge	Belgroma	1999
	• voorontwerp gemeentelijk structuurplannen Koksijde	Gemeentebestuur Koksijde	Groep Planning en gemeentelijke diensten	1999
	• Een gewenst planologisch kader voor een geïntegreerd Kustzonebeheer	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL	WITAB	1996
	• Planologisch en juridisch kader voor het gebruik van de zeewering en in het bijzonder strand en dijk	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AWZ	Provinciebestuur West-Vlaanderen, dienst Milieu, Ruimtelijke Ordening en Natuur	april 2000
Sector-overschrijdend	• Beleidsplan Grensoverschrijdend Krekengebied, Euregio Scheldemond	Euregio Scheldemond	Euregio Scheldemond	1997
	• Ontwerprapport Gebiedsvisie Zeereepduinen Oostende-Bredene-De Haan	Vlaamse Gemeenschap, AWZ	WVI	april 2000
	• Inrichtingsplan "De Fonteintjes". Voorstellen voor de ontsluiting van het duingebied tussen Bkankenberge en Zeebrugge in functie van recreatief medegebruik.	Vlaamse Gemeenschap, AWZ	West-Vlaamse Vereniging voor de Vrije Tijd vzw	oktober 1998
	• Geïntegreerd kustzonebeheer. Actieplan voor het beheer en de duurzame ontwikkeling van het duingebied tussen de Franse grens en Westende	Vlaamse Gemeenschap, AWZ	Econnection	februari 2000
	• Juridische inventarisatie van de kustzone in België	Vlaamse Gemeenschap, AWZ	Maritiem Instituut, Universiteit Gent	januari 2000

Kritische succesfactoren voor de beoordeling van rapporten en documenten in het kader van geïntegreerd kustzonebeheer.

Titel rapport:.....

Auteur:

Algemene opmerkingen	Specifieke opmerkingen	Voldaan/Gedeeltelijk voldaan/Niet voldaan	Opmerkingen
De <i>beleidsrelevantie</i> van het rapport is (niet) belangrijk, gezien het rapport (g)een representatief beeld geeft.		
	... het rapport (niet) eenvoudig te begrijpen is en de gegevens (niet) gemakkelijk tijdsreeksen kunnen geven.		
	... er duidelijk wordt aangegeven wat het gebruik en de bestemming van het document is.		
	... de gegevens in het rapport (niet) snel kunnen aangepast worden.		
	... het rapport (g)een basis vormt voor internationale vergelijkingen (:de wijze van rapporteren (methodiek/aard/indicatoren) laat toe internationale vergelijkingen aan te gaan).		
	... het rapport (niet) op alle beleidsniveaus (nationaal, regionaal, provinciaal, gemeentelijk) relevant is.		
	... het rapport toelaat beleidsbeslissingen voor te bereiden.		
	... het rapport (niet) gekoppeld kan worden aan beleidsdoelen.		

	...het rapport beleidsvoorbereidend/-uitvoerend/-evaluerend is (schrappen wat niet past).		
Het rapport is <i>analytische (niet) correct</i> , gelet op het feit dat het rapport op technisch en wetenschappelijk vlak (niet) goed theoretisch onderbouwd is.		
	...bij de beschrijving (niet) de meest recente gegevens gebruikt werden.		
	... het gebruik maakt van primaire en secundaire (enkel tertiair) gegevens.		
	... het rapport (niet) is opgesteld volgens internationale normen en afspraken.		
	... het rapport (niet) kan gebruikt worden bij economische modellen, 'forecasting' en informatiesystemen.		
	... het rapport (geen) reële en potentiële knelpunten weergeeft.		
De <i>meetbaarheid</i> van de resultaten van het rapport is op dit ogenblik <i>(niet) gegarandeerd</i> , gezien de gegevens voor de detaillering van het rapport (niet) beschikbaar zijn of kunnen beschikbaar kunnen worden gemaakt.		
	... deze gegevens (niet) binnen een bepaalde termijn tegen een redelijke prijs kunnen verkregen worden.		
	... (niet) alle gegevens goed zijn gedocumenteerd en van goede kwaliteit.		
	... deze gegevens (niet) jaarlijks kunnen worden geactualiseerd om vergelijken in tijd en ruimte mogelijk te maken.		
	... er concrete voorstellen werden gedaan om knelpunten op te lossen.		
De resolutie van het rapport is op niveau van	wijk/gemeente/provincie/Vlaanderen/...		

